Rebîu'l Ahir
1438

tevhid

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele!" (39/Zümer, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | OCAK '17 | YIL: 6 | SAYI: 56 | FİYATI: 7 ₺ | ISSN: 2148-4635

İlim Hazinesini Açacak Anahtar:

Soru Sorma Adabı

BAŞYAZI '14

German
Arabic
French
Portuguese
translate
English
ÇEVİRİ
EKİBİMİZE
KATILABİLİRSİNİZ
文
A
TEVHİD DAVETİNİN KİTLELERE ULAŞMASI İÇİN
BİZİMLE İLETİŞİME GEÇİP KİTAP, MAKALE VE
VİDEOLARIMIZI DİĞER DİLLERE ÇEVİREBİLİRSİNİZ
BİZİMLE İLETİŞİME GEÇMEK İÇİN
t.dersleri@gmail.com

EDİTÖR

بسم الله الرحمن الرحيم

İnsana Kur'an'ı, kalemle yazmayı, lisanla konuşmayı öğreten Allah'a hamdolsun. Salât ve selam ***"Cehaletin ilacı ancak sormaktır"*** diyen Rasûlullah'ın *sallallahu aleyhi ve sellem* üzerine olsun...

Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* insan üzerindeki sayısız nimetlerinden biri, öğrenmeyi ve öğretmeyi ona kolaylaştırmış olmasıdır. İnsana öğrenmeyi farz kılan din sahibi[1], öğrenme araçları noktasında ona yol göstermiştir. Kitabında insana, kimi zaman direkt Allah'ın öğrettiğini, kimi zaman insanın okuyarak ya da kalemle yazarak öğrendiğini ve Peygamberlerin de birer öğretici olduğunu belirtmiştir. Öğrenme araçlarından biri de yazımızın konusu olan ***'soru sorarak'*** öğrenmektir.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Eğer bilmiyorsanız, o hâlde zikir ehline/bilenlere sorun."

İlim talep etmedeki en etkili vesilelerinden birisi soru sormaktır. Bu etkili vasıta, selefimiz tarafından ilmin yarısı olarak nitelendirilmiş ve ilim hazinelerinin kapısını açan bir anahtar olarak kabul edilmiştir.

Bize düşen, bu etkili vasıtayı diğer vasıtalar gibi şer'i ölçüler sınırında tutmak ve bunun adabına riayet etmektir. Zira soru sormada adaba uymamak, sahibini günaha sokan, sorulana eziyet veren ve meclislerde rahatsızlık sebebi olan bir zulme dönüşecektir.

Bu sayımızda yitirilmiş adaplardan bir tanesini ele almaya gayret ettik. Bir sonraki sayıda daha güzel çalışmalarda buluşmak duasıyla.

'Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun' duamız ile...

1. *İlim talep etmek her Müslüman erkek ve kadının üzerine farzdır. (İbni Mace, 224)*

Editör

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
info@tevhiddergisi.net
www.tevhiddergisi.net

Adres
Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Abonelik İçin
0 (545) 762 15 15

Yazışma Adresi
Abdullah DEMİR
Güneşli Merkez Postane P.K. 51
Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Mavi Ay Ofset, Litros yolu 2. Mat. Sit.
Giriş kat 1BF2 Topkapı/İSTANBUL
0 (212) 613 47 65

Dergi içerisinde yer alan
yazılardan ilgili yazar mesuldür.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Satış Noktaları

İstanbul
Tevhid Kitabevi,
Kirazlı Mh.
Mahmutbey Cd. No: 120/A
34212
Bağcılar/İSTANBUL
0 (545) 762 15 15

Ankara
Tevhid Kitabevi,
Kazım Karabekir Mh.
2061. Sk. No: 18
06794
Etimesgut/ANKARA
0 (534) 701 10 20

Diyarbakır
Tevhid Kitabevi,
Kaynartepe Mh.
Gürsel Cd. No: 90/A
21090
Bağlar/DİYARBAKIR
0 (541) 857 34 20

Konya
Tevhid Kitabevi,
Sarıyakup Mh.
Burhandede Cd. No: 28/A
42020
Karatay/KONYA
0 (553) 513 48 48

İrtibat Büroları

Merkez	Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
Büro 1	Yeşilkent Mh. Balık Yolu Cd. 3/G Sk. No: 1 Kat: 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
Büro 2	İsmetpaşa Mh. 90. Sk. No: 4 34270 Sultangazi/İSTANBUL
Büro 3	5 Nisan Mh. 749. Sk. No: 5 21090 Bağlar/DİYARBAKIR
Büro 4	Sarıyakup Mh. Karaman Cd. No: 81/A 42020 Karatay/KONYA
Büro 5	Bahçıvan Mh. Sıhke Cd. Karatekin Sk. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040Tuşba/VAN
Büro 6	Bağlarbaşı Mh. Nilüfer Cd. Fırın Sk. No: 4 16160 Osmangazi/BURSA
Büro 7	Kazım Karabekir Mh. 2061. Sk. No: 18 06794 Etimesgut/ANKARA

Rebîu'l Ahir 1438 | Ocak '17
Yıl: 6 | Sayı: 56 | Fiyatı: 7 TL
ISSN: 2148-4635

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ

teuhid

İÇİNDEKİLER

Allah Katında Tek Din İslam'dır

EBU HANZALA

İslam dini bir bütündür. Onun tüm detayları Allah tarafından belirlenmiş, Peygamber vasıtasıyla insanlara ulaştırılmıştır. İslam'ın bir hükmünü kabul etmeyip ona karşı sıkıntı yaşamakla onun tamamını reddedip, sıkıntı yaşamak arasında hiçbir fark yoktur.

Bizleri tüm Rasûllerin ortak dini olan ve Allah'ın huzurunda ondan başka bir dinin kabul edilmeyeceği İslam'a hidayet eden Allah'a sonsuz hamd olsun. Salât ve selam, İslam dininin mihenk taşı ve son halkası olan Muhammed Mustafa'ya, onun pak ailesine ve ashabının üzerine olsun.

Bir önceki yazımızda Allah *(cc)* indinde tek geçerli dinin İslam olduğu ve İslam'ın tarifi üzerinde durmuştuk. Kur'an'ın İslam tanımını, Âl-i İmran suresi 64. ayeti hatırlatarak şöyle yapmıştık:

"De ki: 'Ey kitap ehli, Allah'tan başkasına kulluk etmemek, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak ve birbirimizi Allah'tan başka rabler olarak benimsememek' üzere bizimle sizin aranızda ortak bir söze gelin!' Eğer yüz çevirirlerse: 'Bizim, Müslim olduğumuza şahit olun' deyin."

Yukarıda zikrettiğimiz ayet-i kerimede İslam dört ana başlık altında tarif edilmiştir:

1. Sadece Allah'a ibadet,
2. Hiçbir şeyi O'na ortak koşmama,
3. Allah'ın dışında varlıkları rab edinmeme,
4. Müşriklerden beri olarak İslam kimliğini ilan etme.

Bu başlıklardan ilk üçünü Allah'ın *(cc)* izin verdiği kadarıyla açıklamıştık. Bu yazımızda İslam olmak isteyen birinin teorik ve pratik olarak kendinde

bulundurması gereken dördüncü başlık üzerinde duracağız.

Müşriklerden Beri Olarak İslam Kimliğini İlan Etme

"Eğer yüz çevirirlerse: 'Bizim, Müslim olduğumuza şahit olun' deyin."

İslam dininin aslı ve kaidesi olan Âl-i İmran Suresi 64. ayeti, ehl-i kitabı yanlızca Allah'a ibadet, hiçbir şeyi O'na ortak koşmama ve Allah'ın dışında varlıkları rab edinmemeye davet ettikten sonra; bu cümleyle bitiyor. Bu daveti kabul edip boyun eğdikleri takdirde İslam dinine girmiş olacak, yüz çevirip reddettiklerindeyse batıl üzere olmaya devam edeceklerini bildiriyor.

Çünkü, bir şeye davet eden, davetinin neticesinde onu kabul eden ve etmeyenlerin ne olacağını da söylemek zorundadır. Aksi hâlde o davet kapalı ve eksik olmuş olur. Rasûllerin davetiyse apaçık ve kamil bir davettir.

Allah'ın *(cc)* tevhitten yüz çevirenlere *'Eğer yüz çevirilerse deyinki siz müşriklersiniz'* demek yerine *'şahit olun ki biz müslim olanlardanız'* demesi; üzerinde düşünülmesi gereken ince ve derin manalar taşımaktadır.

Tefsir âlimlerinin ayetin ilgili bölümüne dair şeriat ve belağat açısından söylediklerini incelediğimizde işaret ettiğimiz inceliklerin açığa çıkmış olacağını umuyoruz.

İbni Kesir der ki: *'Bu çağrıya ve aranızdaki eşit olan kelimeye gelmezlerse, Allah'ın sizin için koymuş olduğu **İslam üzere dâim olduğunuza** onları şahit kılın.'*

İmam Kurtubi der ki: *'**Yani İslam dinine bağlı kalmak, bizim ayrılmaz vasfımızdır.** Biz bu dinin hükümlerine uyan kimseleriz. Bu hususta Allah'ın üzerimizdeki lütuf ve nimetlerini itiraf eden kimseleriz. İsa olsun, Üzeyr olsun, melekleri olsun hiçbir kimseyi rab edinmeyiz. Çünkü İsa ve Üzeyr de bizim gibi birer insandır. Ve hepsi de bizim gibi sonradan yaratılmışlardır. Bizler Allah'ın bize haram kılmadığı bir şeyi, rahipler haram kıldı diye haram kabul edemeyiz. O takdirde onları rab edinmiş oluruz..'*

Beğavi tefsirinde der ki: *'Şahit olun ki bizler ihlasla **Allah'ı birleyen/tevhid ehliyiz.**'*

Ebu Hayyan el-Endülisi *'Bahru'l Muhit'* tefsirinde der ki: *'... Bu, onlardan ayrılma/beri olmada mubalağalı bir ifadedir. Yani, eğer siz bu davetten yüzçeviriyorsanız biz onu kabul edip itaat ediyoruz demektir... İbni Atiyye dedi ki: **Bu, onlara muhalefet ve onlarla hesaplaşmanın ilan edilmesidir. Onların şahit tutulması ise kınama ve tehdit ifade etmektedir. Yani, 'yüz çevirmenizin neticesinin ne olacağını göreceksiniz' demektir.** Zamahşeri dedi ki: Sizin değil de bizim İslam ehli olduğumuzu kabul ve itiraf etmeniz gereklidir. Bu, tartışmada galip olanın, yenilene 'benim galip geldiğimi kabul et ve teslim ol' demesi gibidir. **Bunun ta'rid/üstü kapalı ima baabından bir cümle olması da mümkündür. Manası da; hak açığa çıktıktan sonra ondan yüz çevirmeniz nedeniyle kafir olduğunuza şahit olun' demektir...**'*

> Tevhitten yüz çevirmenin farklı suretleri vardır. Mekkeli müşrikler gibi kimisi tevhidin esaslarını tamamen reddeder.
> Bazısı ilkesel olarak kabul eder ancak tevhidle amel etmez ve atalarının yolunu terk etmez.

Seyyid Kutup der ki: *'Müslümanlarla Allah'a rağmen birbirlerini rabler edinenler arasındaki bu karşılaştırma, Müslümanların kimliğini net ve kesin olarak ortaya koymaktadır. Müslümanlar, yalnız Allah'a ibadet edenler, kendisine kul olmaya yalnız Allah'ı lâyık görenler ve Allah'a rağmen birbirini rabler edinmeyenlerdir. Müslümanları diğer uluslardan ve inançlardan, Müslümanların yaşam tarzını, bütün insanların yaşam tarzından ayıran başlıca nitelikler bunlardır. **Ya bu nitelikler onların üzerinde gerçekleşecek ve onlar Müslüman olacaktır ya da bu vasıflar onların üzerinde gerçekleşmeyecek ve ne kadar Müslüman olduklarını iddia etseler de Müslüman olmayacaklardır!***

*İslam insanları, kullara kulluktan kurtaran tam bir özgürlüktür. İslam nizamı da diğer düzenler arasında özgürlük hareketini gerçekleştiren biricik düzendir. İnsanlar, yeryüzü kaynaklı düzenlerin hepsinde birbirini Allah'a rağmen rabler edinirler. Bu birbirini rab edinme olayı en katı dikta rejimlerde göze çarptığı gibi, en ileri demokrasilerde de ortaya çıkmaktadır. İlahlığın en başta gelen özelliği, insanları kendisine taptırma ve kurumlarını, sistemlerini, kanunlarını, değer yargılarını ve ilkelerini benimsetmedir. Bu, yeryüzü kaynaklı bütün düzenlerde şu veya bu şekilde birtakım insanların tekeline girmiştir. Şu veya bu konumda insanlardan bir topluluğa havale edilmiştir. Geniş halk kitlelerinin kendisinin belirlediği yasalara, değer yargılarına, ilkelerine ve düşüncelerine boyun eğdiği bu topluluk yeryüzü ilahlarıdır. İnsanların ilahlık ve rububiyet özelliklerini kendilerinde görmelerine izin vermeleri ve Allah'a rağmen birbirlerini rabler edinmelerinin tipik örneğidir bu. İnsanlar, bu ilahları böyle kabul etmekle, onlara secde etmeseler de, önünde eğilmeseler de Allah'a rağmen onlara kulluk etmiş olurlar. Zira kulluk Allah'tan başkasına yönelme imkanı olmayan bir ibadettir. İşte ancak İslam nizamında insan bu boyunduruktan kurtulur. Özgürlüğe kavuşur. Düşüncelerini, düzenlerini, yaşam biçimlerini, kanunlarını, değer yargılarını ve ilkelerini yalnız Allah'tan alan bir özgürlüğe kavuşur. Bu konuda onun konumu diğer tüm insanların konumu gibidir. Hepsi Allah'ın emrindedir. Allah'a rağmen birbirlerini rabler edinmezler. İşte bu anlamıyla İslam, Allah katında kabul gören tek dindir. Ve tüm Peygamberlerin Allah katından getirmiş olduğu din budur. Allah, Peygamberleri bu din ile gönderdi ki, insanları kullara kulluktan kurtarıp Allah'a kul etsinler. Kulların zulmünden Allah'ın adaletine kavuştursunlar... **Bundan yüz çeviren Allah'ın şehadetine göre Müslüman olmamıştır. Meseleyi çarptıranlar istediği kadar çarptırsın... Saptıranlar istediği kadar saptırmaya çalışsın.**'*

Alleme Sa'di, *'Teysiru'l Kerimu'l Rahman Fi Tefsir-i Kelmai'l Mennan'* tefsirinde der ki: *'Eğer yüz çevirirlerse: 'Bizim, Müslim olduğumuza şahit olun' deyin' cümlesi 'Deki ey Kafirler' ile başlayan **Kafirun suresiyle aynı anlamdadır.**'*

Yukarıda kaydedilen nakillerden anlaşıldığı üzere; ayetin ilgili kısmı az kelimelerle çok mana anlatan veciz bir ifadedir. Bu manaları şöyle özetleyebiliriz:

a. Bu cümlede Tevhid ve İslam'ın ikrarı vardır. Biz teslim olanlardanız/Müslimler ifadesi isim cümlesidir. İsim cümlesinin özelliğiyse süreklilik, bir şeyde devam ve kararlık, bir şeyin sıfat hâline gelmesini ifade etmesidir. Bu cümle yapısıyla *'İslam bizim ayrılmaz sıfatımızdır'* denmiş olmaktadır.

b. Böyle inanmayanlardan uzaklaşma, beraat ve meydan okuma vardır. *'Bilin ki...'* demek yerine *'Şahit olunki...'* denmesi bu ayrılığın açık olduğu, şahit olunacak kadar belirgin ve ilan edilen bir meydan okuma olduğuna işarettir. *'Şehadet kelimesi içerisinde ilim, dil ile söylemek, açıktan ilan etmek, şahitlğin gereğini yerine getirmek ve başkalarını ilzam etmeyi gerektirir.'* [1]

c. Tevhid davetinden yüz çeviren ya da ayette zikredilen üç rükünden birini yerine getirmeyenin müşrik olduğu, İslam iddiasında olsa dahi Müslüman olmadığı ve olamayacağına dair üstü kapalı bir gönderme vardır.

Tevhid, tüm Peygamberlerin arasındaki ortak noktadır. Esasları, yazımızın temelini oluşturan ayet-i kerimede beyan edilmiştir. Bunların tamamından veya bir kısmından yüz çeviren kişi İslam milletinden değil; bilakis küfür ve şirk ehlindendir.

Tevhitten yüz çevirmenin farklı suretleri vardır. Mekkeli müşrikler gibi kimisi tevhidin esaslarını tamamen reddeder. Bazısı ilkesel olarak kabul eder ancak tevhidle amel etmez ve atalarının yolunu terk etmez. *'Şahitlik ederim ki Muhammed'in dini dinlerin en hayırlısıdır'* [2] beyitlerinin sahibi olan, ahir ömründe *'Kureyş'in beni kınaması olmasaydı bu dini kabul edip seni mutlu ederdim'* [3] diyen Ebu Talib gibi.

Kimisi ilkesel olarak kabul etse de bazı rükünleri yerine getirmeyip Allah'a şirk koşan, kanun yapma yetkisini din adamlarına veren Yahudiler gibidir.[4]

İslam nezdinde bu gruplar arasında hiçbir fark yoktur ve ayetin sonunda zikredilen *"Eğer yüz çevi-*

1. *Medaricu's Salikin, 3/418.*
2. *Delailu'n Nubuvve Beyhaki, 2/188.*
3. *Müslim, 25*
4. *"Onlar, Allah'ı bırakıp bilginlerini ve rahiplerini rablar (ilahlar) edindiler ve Meryem oğlu Mesih'i de.. Oysa onlar, tek olan bir ilah'a ibadet etmekten başka bir şeyle emrolunmadılar. O'ndan başka ilah yoktur. O, bunların şirk koştukları şeylerden yücedir." (9/Tevbe, 31)*

Bugün kendini İslam'a nispet edenlerin en ciddi sorunlarından biri, Allah'a şirk koşan müşrikleri tekfir etme zorunluluğunu kabul edememeleri ve bu konuya dair varid olan naslardan sıkıntı duymalarıdır.

rirlerse: 'Bizim, Müslim olduğumuza şahit olun' deyin." ifadesi tüm sınıflar için geçerlidir.

Müşrikleri Tekfir Etmenin Önemi

İslam dini bir bütündür. Onun tüm detayları Allah tarafından belirlenmiş, Peygamber vasıtasıyla insanlara ulaştırılmıştır. İslam'ın bir hükmünü kabul etmeyip ona karşı sıkıntı yaşamakla onun tamamını reddedip, sıkıntı yaşamak arasında hiçbir fark yoktur.[5]

Tevhidi, namazı, orucu, zekatı farz kılan Allah; şirki, içkiyi ve zinayı haram kılmıştır. Kişi bunların tamamına inanır ve teslim olursa Müminlerden olur. Bunlardan birini dahi inkar etmesi ya da kabullenememesi kişiyi inkarcı müşriklerden kılar.

Allah'a şirk koşanların, O'ndan başkasına ibadet edip, insanları rab edinenlerin tekfir edilmesi ve onlardan beraat etmek, Allah'ın *(cc)* Peygamberleri vasıtasıyla kullarına ulaştırdığı hükümlerdendir.

Evet, İslam'ı her yönüyle bir bütün olarak kabul etmek gereklidir. Allah *(cc)*, bir kısmını kabul edip bir kısmını inkar edenleri hakiki kafirler olarak isimlendirmiştir.

"Allah'ı ve elçilerini (tanımayıp) inkâr eden, Allah ile elçilerinin arasını ayırmak isteyen, 'Bazısına inanırız, bazısını tanımayız' diyen ve bu ikisi arasında bir yol tutturmak isteyenler. İşte bunlar, hakiki/gerçekten kafir olanlardır. Kafirlere aşağılatıcı bir azap hazırlamışızdır." [6]

Müminleri övdüğü siyakta da onların bir bütün olarak inanılması gereken şeylere inandığını, ayrım yapmadıklarını belirtmiştir.

"Elçi, kendisine Rabbinden indirilene iman etti, müminler de. Tümü, Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine inandı. 'O'nun elçileri arasında hiç birini (diğerinden) ayırdetmeyiz. İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz bağışlamanı (dileriz). Varış ancak sanadır' dediler." [7]

"Ey iman edenler! İslam'a tam anlamıyla, her şeyinizle girin ve şeytanın adımlarına uymayın. Şüphesiz o, sizin için açık bir düşmandır." [8]

Bugün kendini İslam'a nispet edenlerin en ciddi sorunlarından biri, Allah'a *(cc)* şirk koşan müşrikleri tekfir etme zorunluluğunu kabul edememeleri ve bu konuya dair varid olan naslardan sıkıntı duymalarıdır.

Buna binaen diyebiliriz ki; tekfiri kabul etmeyen, ona karşı sıkıntı duyan kişi, İslam'ın tüm hükümlerini reddetmiş gibidir.

Tekfir ve Şeytanın Aldatması

İnsi ve cinni şeytanların süslü sözleri birbirlerine fısıldayarak bahaneler ürettiği[9] ve insanları Allah'ın *(cc)* hüküm ve yasalarından biri olan tekfir ahkamından uzaklaştırdığını görmekteyiz. Şeytanların bu sinsi oyununun insanlar tarafından kabul edildiğini ve

5. *Yahudiler, tüm melekleri sevdiklerini, savaş meleği olduğu için Cibril'i sevmediklerini söylediler. Bunun üzerine Allah (cc) şu ayetleri indirdi:*

   "De ki: 'Cibril'e kim düşman ise, (bilsin ki) gerçekten onu (Kitabı), Allah'ın izniyle kendinden öncekileri doğrulayıcı ve müminler için hidayet ve müjde verici olarak senin kalbine indiren O'dur. Her kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cibril'e ve Mikail'e düşman ise, artık şüphesiz Allah da kafirlerin düşmanıdır." (2/Bakara, 97-98)

   Onların bir meleğe olan düşmanlıklarını Allah'a, tüm meleklere ve Peygamberlere olan düşmanlık olarak kabul etti. Bu da İslam'ın bir hükmünü kabul etmeyenin onun tüm hükümlerini reddetmiş gibi olacağını gösterir.

6. *4/Nisa, 150-151*
7. *2/Bakara, 285*
8. *2/Bakara, 208*
9. *"Böylece her Peygambere, insan ve cin şeytanlarından bir düşman kıldık. Onlardan bazısı bazısını aldatmak için yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin dileseydi bunu yapmazlardı. Öyleyse onları yalan olarak düzmekte olduklarıyla başbaşa bırak." (6/En'am, 112)*

insanları saptırdığını esefle izlemekteyiz. Çünkü tekfir ahkamının iptali sadece bir hükmün değil; ona bina edilmiş ahkamın tamamının iptal edilmesi demektir. Tekfir ahkamı, yolların ve sınırların, isimlerin ve hükümlerin, dostların ve düşmanların, temiz ile pisin kendisiyle ayrıldığı sınırdır. O, iptal edilip, ümmetin hayatından uzaklaştırıldığında Allah'ın birbirinden ayırdığı ve aralarında düşmanlık, buğz ve kin olmasını istediği tüm sınırlar birbirine karışacak, maddi ve manevi fesat ve fitne baş gösterecektir.[10] Şeytanların da istediği tam olarak budur.

Oysa Allah *(cc)*, imanı ve inananları net bir şekilde anlatıp salihleri tanıttığı gibi; küfrü ve kafirleri net bir şekilde anlatıp suçlu mücrimlerin tanınmasını sağlamıştır. Müminlerin kalplerinde ve buna bağlı olarak amellerinde hiçbir şüphe olmamasını istemiştir.

"Günahkârların yolu açıkça belli olsun diye ayetlerimizi işte böyle, ayrıntılı biçimde açıklarız." [11]

'Oldukça ilginç bir şey... Bu, Kur'an metodunun inanç ve inançla hareket etmeye ilişkin stratejisini gözler önüne sermektedir. Kuşkusuz bu metot, salih müminler yolunun açıkça belli olması için sırf gerçeğin açıklanıp ortaya konmasını amaçlamaz. Bunun yanısıra, günahkâr sapıkların yolunun açıkça belli olması için batılın açıklanıp ortaya konmasını da amaçlamaktadır. Çünkü günahkârların yolunun açıkça belli olması, müminlerin yolunun açık seçik belli olması için bir zorunluluktur. Bu kural, yol ayrımını belirleyen bir çizgi konumundadır.

Kuşkusuz bu hareket metodu, insanlığın kendisiyle hareket etmesi için yüce Allah tarafından belirlenen metottur. Çünkü yüce Allah, gerçeğe ve hayra ilişkin katıksız inancın oluşmasının, karşıt tarafın, batıl ve kötülüğünü görmeyi, bunun katıksız batıl ve baştan sona kötülük olduğunu, aynı şekilde İslam'ın bunun da katıksız gerçek ve baştan sona hayır olduğunu vurgulamayı gerektirdiğini biliyor... Böylece hem Peygamberin hem de müminlerin gönüllerinde, kendilerine düşman olanların suçlular oldukları düşüncesinin sağlam, açık ve kesin bir şekilde yer etmesi amaçlanmaktadır. Küfrün, kötülüğün ve suçluluğun açığa çıkarılması; imanın, hayrın ve iyiliğin netleşmesi için zorunludur. Suçluların yolunun açık seçik belli olması ayetlere ilişkin ilahı açıklamanın hedeflerinden biridir. Çünkü suçluların konumları ve yollarına ilişkin olarak beliren herhangi bir karanlık nokta ve kuşku, müminlerin konumlarına ve yollarına yansır. Bunlar birbirlerine karşı duran iki taife, birbirlerine aykırı iki yoldurlar. Bu yüzden renklerin ve çizgilerin açığa kavuşması kaçınılmazdır.

Bundan dolayı, her İslami hareketin müminlerin yolunu ve suçluların yolunu belirlemekle işe koyulması gerekmektedir. Müminlerin yolunu ve suçluların yolunu tanımlamak ve işe müminlerin ayırıcı özellikleriyle suçluların ayırıcı özelliklerini belirlemekle başlamalıdır. Ama realiteler dünyasında, teoriler dünyasında değil... Böylece İslam davasının mensupları, yollar birbirine benzemeyecek, müminlerle suçlular arasındaki işaret ve çizgiler birbirine girmeyecek şekilde müminlerin yolu, hareket metodu ve belirtileri ile suçluların yolu, hareket metodu ve belirtileri belirlendikten sonra çevrelerindeki insanlardan hangisinin suçlu müşrik olduğunu bilmiş olurlar. İslam Arap Yarımadası'nda müşriklerle karşı karşıya geldiği günlerde bu belirginlik ortaya konmuş ve bu netlik eksiksiz bir şekilde gerçekleşmişti. Salih Müslümanların yolu, Allah'ın Peygamberi ve beraberindekilerin yoluydu. Suçlu müşriklerin yolu ise onlarla birlikte bu dine girmeyenlerin yoluydu. Bu belirgin ve netliğin yanında, suçluların yolu açık seçik belli olsun diye Kur'an iniyor ve bu surede örnekleri geçtiği şekilde yüce Allah ayetleri ayrıntlı biçimde açıklıyordu...

Ancak bugün gerçek İslami hareketlerin karşı karşıya kaldığı sorun, bunlardan hiçbiri değildir... Sorun, inanç açısından İslam'ı din olarak benimsediklerini sanmalarına rağmen inanç ve realite olarak İslam'ın prensiplerini inkâr eden toplumların varlığıdır. Çünkü İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik etmektir. Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik ise, yüce Allah'ın tek başına evrenin yaratıcısı olduğuna ve orada dilediği gibi tasarrufta bulunduğuna, kulların ibadet kastı taşıyan davranışlarını ve hayatla ilgili eylemlerini sadece O'na sunacaklarına, kulların yasalarını sadece ondan edineceklerine, hayatlarına ilişkin konularda tek başına O'nun hükümlerine boyun eğeceklerine inanmakta somutlaşmaktadır. Kim -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etmezse, hiçbir zaman şehadet getirmemiş ve İslam'a

10. *"İnkâr edenler birbirlerinin velileridir. Eğer siz bunu yapmazsanız (Onları düşman edinip birbirinize dost olmazsanız) yeryüzünde bir fitne ve büyük bir bozgunculuk (fesat) olur." (8/Enfal, 73)*

11. *6/En'am, 55*

girmemiş demektir. Adı, lâkabı ve soyu ne olursa olsun... Hangi bölgede -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etme gerçeği gerçekleşmezse, o bölge hiçbir zaman Allah'ın dinini din edinmemiş ve asla İslam'a girmemiş demektir.

Bugün yeryüzünde isimleri Müslüman ismi, kendileri de Müslüman bir sülaleden gelen milletler vardır. Yine bir zamanlar İslam yurdu olan birtakım ülkeler vardır. Ancak bu milletler, günümüzde -bu anlamda- Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etmedikleri gibi bu ülkeler de, bu anlamın gereği olarak günümüzde Allah'ın dinini din edinmiyorlar...

İşte gerçek İslami hareketlerin bu ülkelerde bu milletlerle karşılaştıklarında önlerine çıkan büyük zorluk; bir yandan "Allah'tan başka ilah yoktur" ilkesinin ve İslam'ın anlamının etrafını, diğer yandan şirk ve cahiliye anlamlarının etrafını kuşatan belirsizlik, kapalılık ve karışıklıktır.

Bu hareketlerin karşı karşıya kaldığı en büyük zorluk salih Müslümanların yolu ile suçlu müşriklerin yolunun açık açık belli olmaması, işaret ve özelliklerin karışması, isim ve sıfatların birbirine girmesi, yolların ayrılış noktasını seçemeyecek kadar bir şaşkınlığın egemen olmasıdır.

İslam'ın düşmanları bu gediği çok iyi biliyorlar. Bu yüzden gediğin biraz daha genişlemesi, sorunun laçkalaşması, birbirine girip karmakarışık olması için yoğun çaba sarf etmektedirler. Öyle ki, gerçek sözü açıkça söylemek insanı, ellerinden ve ayaklarından bağlayan bir töhmete düşürüyor: 'Müslümanları tekfir ediyorlar' töhmetine...

İşte en büyük zorluk budur. Her nesilden Allah davasının taraftarlarının aşması zorunlu olan bir engeldir bu. İnsanları Allah'ın yoluna davet edenler, gerçek sözü söyleme konusunda uzlaşmaya, yağcılığa yeltenmemelidirler. İçlerinde bir korku ve endişe duymamalıdırlar. Kınayanın kınamasından ya da 'Bakın, Müslümanları tekfir ediyorlar' diye bağıran çığırtkanlardan etkilenmemelidirler.

Kuşkusuz birtakım aldanmışların sandığı gibi İslam'ın böyle bir ciddiyetsizlik, bu tür bir cıvıklıkla ilgisi yoktur. İslam açık seçik ortadadır, küfür de öyle... İslam vurguladığımız anlamda Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahitlik etmektir. Kim bu şekilde şahitlik etmezse ve onu hayatta bu şekilde uygulamazsa, onun hakkındaki Allah ve Peygamberinin hükmü şudur: Bu adam kâfirdir zalimdir, fasıktır, suçludur...

"Günahkârların yolu açıkça belli olsun diye ayetlerimizi, işte böyle ayrıntılı biçimde açıklıyoruz."

Evet, Allah'a davet edenler bu engeli aşmak zorundadırlar. Bütün enerjilerini, bir şüpheye kapılmadan, bir kapalılığa takılmadan ve ciddiyetini kaybetmeden Allah yolunda harcamaları için vicdanlarında bu açıklığı gerçekleştirmelidirler. Çünkü kendilerinin kesin olarak Müslüman olduklarına, yollarına çıkanların, engel olanların, insanları Allah'ın yolundan alıkoyanların suçlular olduklarına içtenlikle inanmadıkları sürece bütün enerjilerini dava uğruna harcayamazlar. Bu işin bir iman-küfür meselesi olduğuna, kendileriyle milletlerinin yol ayrımında olduklarına, kendileri bir inanç sistemine, milletlerinin başka bir inanç sistemine; kendilerinin bir dine, milletlerinin bir başka dine mensup olduklarına kesin bir şekilde inanmadıkları sürece yolun zorluklarına direnmeleri, dayanmaları mümkün olmayacaktır...' [12]

Şeriat, insanları dalaletten isimlerle korumuştur. İsimler Allah'ın sınırlarıdır. Münafık ismi nifakın sınırıdır. Müşrik ismi şirk ile tevhid arasında, küfür ismi Müminle küfür arasındaki sınırdır.
Bu isimleri silik hâle getirip, insanları bu isimlerden uzaklaştırdıklarında şirk, küfür ve nifak sınırları da belirsizleşip kapalı hâle geliyor. Böylece insanlar İslam adına İslam'ın kaldırdığı sapıklığa bulaşıyorlar.

12. *Fi Zilali'l Kur'an ilgili ayet tefsiri kısaltarak.*

Seyyid Kutub'un *(rh)* zulmü ve fesadı değiştirmek amacıyla yola koyulmuş hareketlerin sorunlarına dair yaptığı bu can alıcı tespit önemli, önemli olduğu kadar da sunduğu çözüm yol göstericidir. Evet, İslam düşmanları bu gediği çok iyi biliyorlar. Cinni şeytanlar *'tekfircilikle suçlanır ve sözün dinlenmez'* vesveselerine katkıda bulunuyor, bu şeytani korkuyu farklı propaganda araçlarıyla iyice şişirip kalıcı hâle gelmesini sağlıyorlar. Kalabalıkların şehvetiyle insanların başını döndürüyor, Tevhid ve onun ayrılmaz bir parçası olan müşriklerin tekfiri meselesinden insanları alıkoyuyorlar. Daha fazla insanın davetlerine icabet etmesi gerekçesiyle vicdanların sesini dindiriyor, Kitap ve Sünnetin ilgili naslarına karşı şüphe, zan ve hevaya ittiba cinsinden gerekçeler üretiyorlar.

İrca akidesiyle tohumları atılan, bozuk inançların İslam âleminde yayılmasıyla kök salan, İslam'ın yönetimden çekilmesi ve beşeri ideolojilerin yeryüzüne hükmetmesiyle yama tutmayacak genişlikte bir gediğe dönüşen; tekfirden nefret projesi en fazla İslam düşmanlarının işine geliyor. Bu proje sayesinde mücadele ruhu ölmüş, dost ve düşmanını tanımayan, celladına aşık nesillerin yetişmesini keyifle izliyorlar. İşgal ettikleri, namusları çiğneyip, onurları aşağıladıkları beldelerde dahi; insanların onların ve onlara yardım edenlerin hükmü hakkındaki tartışmalarıyla sevinip mutlu oluyorlar.

Allah'ın şeriatını bozmak için planlar kuran, hurafelerle insanları oyalayıp dosdoğru yoldan alıkoyan saptırıcılar da bu durumdan fazlasıyla memnunlar. Muhammed'in *(sav)* dinine yönelik başlattıkları her proje, şeriat fukaralarının *'bunu yapanın hükmü nedir?'*, *'bunu yapan kelime-i tevhidi söyleyip kıbleye yöneldiğinden kardeşimizdir'* gibi sözleri onların önünü açıp, hızla ilerlemesine katkıda bulunuyor.

Onlar akıllı ve sinsiler. İslam dinini, ona müntesip olanlardan çok daha iyi tanıyorlar. Şeriatın, ona tabi olanları sapıtmaktan nasıl koruduğunu çok iyi anlamış vaziyetteler. Şeriat, insanları dalaletten isimlerle korumuştur. İsimler Allah'ın *(cc)* sınırlarıdır. Münafık ismi nifakın sınırıdır. Müşrik ismi şirk ile tevhid arasında, küfür ismi Müminle küfür arasındaki sınırdır. Bu isimleri silik hâle getirip, insanları bu isimlerden uzaklaştırdıklarında şirk, küfür ve nifak sınırları da belirsizleşip kapalı hâle geliyor. Böylece insanlar İslam adına İslam'ın kaldırdığı sapıklığa bulaşıyorlar. Ortaya İslam'dan, hidayetten ve buna bağlı olarak Allah'ın yardımı ve izzetinden uzaklaşmış toplumlar çıkıyor.

Allah'ın, hükümleri kendisiyle birbirinden ayırdığı sınırlarından biri olan şirk, küfür vb. isimlerde cahillik, Kur'an'ın kınadığı çirkin şeylerdendir.

"Bedeviler inkâr ve nifak bakımından daha şiddetlidir. ***Allah'ın elçisine indirdiği sınırları bilmemeye de onlar daha 'yatkın ve elverişlidir.'*** *Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir."* [13]

Peygamberler Şirkten ve Müşriklerden Teberri Etmişlerdir

Bugün, kendini İslam'a nispet edenlerin tevhid davetine karşı üç sınıfa ayrıldığını görüyoruz. Bir grup İslam'ın ahlaki ve ameli yönüne sarılmış, İslam'ın özü ve nebilerin ortak daveti olan tevhitten habersiz olarak dinlerini yaşamaktadırlar.

Bir başka grup, tevhidi meselelerin önemini anlamış, tevhidi ve onun zıttı olan şirk meselesini gündemleştirmişlerdir. Ancak Allah'a *(cc)* şirk koşanların tekfiri meselesinde müteşabih naslara ve şeytani vesveselere kapılarak ilgisiz kalmış, yüz çevirmiş ve insanları da sakındırmışlardır.

Bir başka grup Rasûllerin yoluna bir bütün olarak ittiba etmiş, dine bir bütün olarak girmiş, dinlerini parçalara ayırmamış, Rasûllerin mirasına sahip çıkarak öncülerine ihsan üzere tâbi olmuşlardır. Tevhid ve şirki gündemleştirdikleri gibi, şirki var eden ve yeryüzünde yayılmasını sağlayan, sorunun kaynağı olan müşrikleri de tanımışlardır. Rabblerinin kendisine şirk koşanlara verdiği isim olan müşrik ismini hak edenlere vermiş, Rabblerinin ahkamına ayrım yapmadan teslim olup razı olmuşlardır.

Şüphesiz ki, yolların en hayırlısı, ahiret yönünden en faydalısı ve Allah'ın en fazla hoşnut olduğu Rasûllerin yoludur.

"İbrahim ve onunla birlikte olanlarda sizin için güzel bir örnek vardır. Hani kendi kavimlerine demişlerdi ki: ***'Biz, sizlerden ve Allah'ın dışında taptıklarınızdan beriyiz/uzağız. Sizi inkar/tekfir ettik.*** *Sizinle aramız-*

13. *9/Tevbe, 97*

da, Allah'a bir olarak iman edinceye kadar ebedi bir düşmanlık ve bir kin baş göstermiştir." [14]

*"**Sizden ve Allah'tan başka taptıklarınızdan kopup ayrılıyorum** ve Rabbime dua ediyorum. Umulur ki, Rabbime dua etmekle mutsuz olmayacağım."* [15]

İbrahim *(as)*, şirkten beri olmadan önce müşriklerden beri olmuştur. Neden? Çünkü şirk soyut bir şeydir ve insan olmadan var olması/somutlaşması mümkün değildir. Onu var eden, meşrulaştıran, insanlar arasında yaygınlaştıran insandır. Ve İslam şirk amelini işleyene müşrik demiştir. Şirke savaş açıp müşriği görmezden gelmek, insanın kendini aldattığı, Rasûllerin yoluna aykırı bir yoldur. Bataklığı kendi hâline terk edip, ürettiği sineklerle uğraşmak aklen faydasız, şer'an Rasûllerin yoluna aykırıdır.

Bu sebeple Allah, İbrahim'in *(as)* yolundan yüz çevirenlere sefihler demiştir.

"Sefih olandan başka, İbrahim'in dininden kim yüz çevirir? Andolsun, biz onu dünyada seçtik, gerçekten ahirette de o salihlerdendir." [16]

Hidayet eserlerinin kaybolduğu ve insanlığın topyekün sapıttığı bir zamanda Allah'ın kendilerine hidayet bahşettiği Ashab-ı Kehf, İbrahim'in milletine uymuş ve şirkten önce şirki var eden müşriklerden uzaklaşmışlardır.

*"**Onlardan ve onların Allah'tan başka kulluk ettikleri şeylerden ayrıldınız.** O hâlde mağaraya çekilin ki Rabbiniz size rahmetini yaysın ve işlerinizde kolaylık sağlasın."* [17]

Kafirun Suresi

*"**De ki: Ey kâfirler!** Sizin ibadet ettiklerinize ibadet etmem ben. Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz. Hem ben ibadet edecek değilim sizin ibadet ettiklerinize. Hem de siz, benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim bana."* [18]

14. 60/Mümtehine, 4
15. 19/Meryem, 48
16. 2/Bakara, 130
17. 18/Kehf, 16
18. 109/Kafirun, 1-6

Peygamberimiz *(sav)* kendinden önce yaşamış olan hidayet önderlerinden farklı bir yol izlememiştir. Allah Rasûlü *(sav)*, şirke ve küfre meydan okumak ve şirkin her türlüsünden teberri etmek istediğinde *'Ey Kafirler'* diyerek söze başlamıştır. Tevhid mücadelesinin ve düşmanla var olan husumetin ilk adımının onların tekfiri olduğuna işaret etmiştir.

Çünkü; şirkten teberri, şirk ehline buğz ve öfke, onlara olan düşmanlık, arkalarında namaz kılınmaması, onlarla evliliğin yasak olması vb. hukuksal ayrılıklar, onlara karşı verilen sözlü fiilî mücadele buna bağlıdır.

Şirki var eden ve meydana getiren müşrik olduğundan, şirkten uzaklaşmak onu var edenden uzaklaşmakla mümkün olur. Zina yapana dokunmadan zinayı kınamak, kumarbaza söz söylemeden kumarı kötülemek nasıl anlamsız ve boşsa; insanları şirkten sakındırıp şirki var edenler hakkında sessiz kalmak aynı şekilde boş ve anlamsızdır.

Mesele bu denli önemli olduğundan ve ilgili sureler bu meseleyi anlattığından Allah Rasûlü *(sav)* bu surelerin anlaşılıp yaşanması için özel bir gayret göstermiştir.

*"Ben Rasûlullah'a, uyuyacağım zaman okuyacağım bir şey tavsiye etmesini rica ettim. Rasûlullah, Kafirun suresini sonuna kadar okuduktan sonra uyumamı tavsiye etti. **Çünkü bu, şirkten beraati ilan etmektir.**"* [19]

19. Müsned 23807.

Evet, bu surenin içerisinde tek kelimeyle dahi olsa şirk sözü geçmemektedir. Kafirlerin tekfiri ve onlardan beraatin ilanı vardır surede. Ancak, Allah Rasûlü *(sav)* bir hakikate işaret etmiştir. Müşrikleri tekfir edip onlardan teberri etmeden şirkten de teberri edilemeyeceğinin altını çizmiştir. Şirki var eden ve meydana getiren müşrik olduğundan, şirkten uzaklaşmak onu var edenden uzaklaşmakla mümkün olur. Zina yapana dokunmadan zinayı kınamak, kumarbaza söz söylemeden kumarı kötülemek nasıl anlamsız ve boşsa; insanları şirkten sakındırıp şirki var edenler hakkında sessiz kalmak aynı şekilde boş ve anlamsızdır.

Tevhid ve Tekfir

"Rasûlullah sabah namazının sünnetinde Kafirun ve İhlas surelerini okurdu." [20]

"Ben Rasûlullah'ı yirmi kere göz ucuyla takip ettim, akşamın farzından sonra kılınan iki rekatle sabahın farzından önce kılınan iki rekatte Kafirun ve İhlas surelerini okuyordu." [21]

"Allah Rasûlü tavaf için kıldığı iki rekatta İhlas ve Kafirun surelerini okudu." [22]

Allah Rasûlü *(sav)* neden İhlas ve Kafirun surelerini beraber okuyordu? Bunun bir hikmeti olsa gerekti. Çünkü İhlas suresi tevhidi, Kafirun suresi de tevhitten yüz çevirenlerin tekfirini içeriyordu. Allah Rasûlü *(sav)* ümmetine bir ders vermiş oluyordu. Tevhid, Allah'ı birlemek ve O'nu *(cc)* birlemeyenlerden teberri etmekle tamamlanır. Bu ikisi, birbirinden ayrılmayacak olan iki bütündür. Tevhid , kulun Allah'a karşı sorumluluğu ve Allah'ın kulun üzerindeki hakkı; tekfirse Allah düşmanlarına karşı kulun sorumluluğu ve vazifesidir.

O *(sav)*, geceyi bu sureyle bitirip, günün ilk namazı olan sabah'ın sünnetinde ilgili sureyi okuyarak güne başlıyordu. Ümmetinin kalp ve zihin dünyasında bu iki surenin kapsadığı hakikatleri ilmek ilmek dokumak, taşa nakş edilmiş yazı misali kalıcı hâle getirmek istiyordu.

Müşriklerin tekfir edilmesinin önemi ve Peygamberlerin davetinde bu meselenin tuttuğu yeri göz önünde bulunduran şafi âlimlerinde İmam Buka'i, *'Her Peygamber müşriklerin tekfir edilmesi mesajıyla gelmiştir/gönderilmiştir'* [23] demiştir.

Tekfir, Rasûllerin Çileli Yolu

Allah Rasûlü'nden önce hanifler vardı. Onlar Allah'ı birliyor, şirkten sakınıyor, tevhid inançlarını açıktan anlatıyor, yer yer kavimlerini sapıklıkla suçluyor ve onları kınıyorlardı.

"Peygamber'e Peygamberlik ve vahiy gelmezden önce Beldah vadisinin alt tarafında Zeyd ibn Amr ibn Nufeyl ile buluştu. Bu sırada Peygamber'e (Kureyş tarafından) bir sofra ve bir miktar yemek takdim edildi. (Peygamber yemekten yemedi.) Zeyd de yemekten çekindi. Sonra Zeyd, Kureyş'e karşı: 'Ben sizin putlarınız adına kesmekte olduğunuz hayvanların etlerinden yemem. Ben yalnız üzerine Allah adı anılarak kesilen hayvan etini yerim!' dedi.

20. *Müslim 726.*
21. *Müsned 4763.*
22. *Tirmizi 869.*
23. *Nazmu'd Durer 6/267.*

Evet, Rasûllerin davetini çileli kılan, düşman edinmelerini sağlayan bu noktaydı. Onlar, sadece tevhidi anlatıp gerisine karışmasalar, kabul edenler ile etmeyenleri birbirinden ayırıp; müminleri birbirlerine dost, müşriklere düşman kılmasalar kimseyle sorunları olmazdı. Tepki görmek yerine, güzel ahlakları ve örnek şahsiyetleriyle sevilip sayılır, toplum tarafından değer görürlerdi.

(Ey Kureyş!) Koyun Allah'ın yarattığı bir hayvandır. Allah onu yaratmış ve onun faydalanması için gökten yağmur yağdırmış, yerden de onun gıdasını bitirmiştir. Sonra siz (Allah'ın yarattığı, besleyip büyüttüğü) bu hayvanı Allah adından başka bir ad anarak kesiyorsunuz!' dedi." [24]

Zeyd bin Amr bin Nufeyl, bu haniflerden biriydi sadece. Ancak müşrikler onlara hakaret etmiyor, işkence yapmıyor, yurtlarından sürmüyor, öldürmek için suikast planları yapmıyorlardı.

Abdullah bin Mesud *(ra)* Rahman suresini okumaya başladığında ona saldıran ve onu öldüresiye döven müşrikler; Zeyd vb. haniflerin davetinden hoşlanmasalar da Rasûle ve ashabına gösterdikleri tepkinin binde birini dahi göstermiyorlardı. Mesaj aynı, mesaja muhatap olan toplum aynı ancak tepkiler farklıydı! Neden?

Bu sorunun cevabı bellidir! Çünkü Allah Rasûlü'nün davetinde tekfir ve cemaatleşme vardı. Tekfirle toplumu birbirinden ayırıyor, ona *(sav)* gönül veren Müminlerle İslam cemaatini oluşturuyordu. Haniflerse sadece tevhidi anlatıyor, kendileri gibi hanif olanlarla bir araya gelip müşrikleri korkutacak bir İslam cemaati oluşturmuyorlardı.

Bu düşmanlığın sebebini Kureyş'in cümle aralarından okumak mümkündür. Allah Rasûlü'nden söz ederken, düşmanlıklarının sebebini de ele vermiş oluyorlardı.

"Akıllarımızı aşağıladı, babalarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, birliğimizi bozdu ve ilahlarımıza hakaret etti..." [25]

"Akıllarımızı küçümsedi, bizden kafir olarak ölenlerin cehennemde kalacağını iddia etti..." [26]

"Dinimizi ayıplayıp, babalarımıza sapık dedi." [27]

Sadece müşrikler değil, Allah Rasûlü'nün *(sav)* dostları olan melekler de onu böyle vasfetmişlerdir.

"Muhammed insanların arasını ayırdı." [28]

24. Buhari 3826.
25. Müsned 7036.
26. İmtau'l Esma Makrizi 6/235.
27. A'lamu'l Nubuvve Maverdi 1/98.
28. Buhari, 7281.

Evet, Rasûllerin davetini çileli kılan, düşman edinmelerini sağlayan bu noktaydı. Onlar, sadece tevhidi anlatıp gerisine karışmasalar, kabul edenler ile etmeyenleri birbirinden ayırıp; müminleri birbirlerine dost, müşriklere düşman kılmasalar kimseyle sorunları olmazdı. Tepki görmek yerine, güzel ahlakları ve örnek şahsiyetleriyle sevilip sayılır, toplum tarafından değer görürlerdi. Ama Allah *(cc)* böyle olmasını istemedi. Onu birleyen dostlarıyla, ona hakaret eden ve eksiklik nispet eden müşriklerin birbirinden ayrılmasını istedi. Bir gruba mümin/müslim diğerine ise müşrik/kafir denmesini istedi.

Diyebiliriz ki İslam, dört temel esas üzere bina edilmiştir. Bu esaslar Âl-i İmran suresi 64. ayette belirtilmiştir. Allah Rasûlü *(sav)* kendisini semavi bir dine ya da Peygambere nispet eden müşrikleri İslam'a davet ederken onlara bu ayeti yazmış ve okumuştur. *'Ben Müslümanım'* sözü; bir Peygambere intisap, semavi bir kitabı okumanın İslam olmak için yeterli olmadığını onlara göstermiş, onları kendilerini nispet ettikleri şeye yeniden davet etmiştir. Bu esaslar da tüm Rasûllerin ortak daveti olan tevhittir. Allah'ı *(cc)* ibadette birleme, hiçbir varlığı O'na ortak koşmama, O'ndan gayrısını rab kabul etmeme ve davetten yüz çevirenlere karşı İslam kimliğini ortaya koyup onların İslam üzere olmayan müşrikler olduğunu ilan etme...

Bu esasların tamamı İslam, esaslara inanıp onları pratikte uygulayanlar da müslimlerdir. Birini, bir kaçını ya da tamamını reddedenlerse kendini İslam üzere zanneden müşriklerdir.

"Rabbimiz, biz indirdiğine inandık ve elçiye uyduk. Böylece bizi şahitlerle beraber yaz." [29]

29. 3/Âl-i İmran, 53

İlim Hazinesini Açacak Anahtar: Soru Sorma Adabı

Başyazı

Selefimizin ilmin yarısı olarak kabul ettiği ve ilim hazinelerini açan bir anahtar olan soru sormak; adabına riayet edildiğinde inananlar için bir nimet olur. Öğrendikleri, öğrettikleri ve kendisiyle faydalı ilmi yaydıkları bir araca dönüşür. Adabına riayet edilmediğindeyse sahibini günaha sokan, sorulana eziyete dönüşen ve meclislerde rahatsızlık sebebi olan bir zulme dönüşür.

Allah'ın adıyla.

Bizleri yeni bir sayıyla buluşturan, *'Din nasihattir'* vazifesini yerine getirmemize olanak sağlayan ve bizleri dininde kardeş kılan Rabbimize hamd olsun. Salât ve selam, Nebimiz Muhammed Mustafa'ya, onun temiz ailesine, ashabına ve kıyamete kadar tâbilerinin üzerine olsun.

Allah'ın *(cc)* insan üzerindeki sayısız nimetlerinden biri, öğrenmeyi ve öğretmeyi ona kolaylaştırmış olmasıdır. İnsana öğrenmeyi farz kılan din sahibi[1], öğrenme araçları noktasında ona yol göstermiştir. Kimi zaman direkt Allah'ın öğrettiğini, kimi zaman insanın okuyarak ya da kalemle yazarak öğrendiğini ve Peygamberlerin birer öğretici olduğunu kitabında belirtmiştir. Öğrenme araçlarından biri de yazımızın konusu olan ***'soru sorarak'*** öğrenmektir.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Eğer bilmiyorsanız, o hâlde zikir ehline/bilenlere sorun." [2]

"Senden önce gönderdiğimiz elçilerimizden sor: Biz Rahman'dan başka kulluk edilecek ilahlar kılmış mıyız?" [3]

"Bir sefere çıkmıştık, bizden bir adama taş değdi ve başını yardı. Sonra

1. *'İlim talep etmek her Müslüman erkek ve kadının üzerine farzdır' (İbni Mace, 224.)*
2. *21/Enbiya, 7*
3. *43/Zuhruf, 45*

bu zat ihtilam oldu. Arkadaşlarına: 'Benim teyemmüm etmeme ruhsat var mı?' diye sordu. 'Sen suyu kullanabilirsin, sana (teyemmüm için) ruhsat bulmuyoruz.' dediler. Adam yıkandı, akabinde de öldü. Peygamberin huzuruna geldiğimizde bu hâdise (kendisine) haber verildi. Bunun üzerine Rasûlullah:

'(Fetvayı verenler) onu öldürdüler, Allah da onları öldürsün. ***Bilmediklerini sorsalardı ya! Cehaletin ilacı ancak sormaktır.*** *Onun teyemmüm etmesi, yarasının üzerine bir bez bağlayıp sonra üzerine meshetmesi ve vücudunun geri kalan kısmını da yıkaması ona yeterdi.' diye buyurdu."* [4]

İlim öğrenme ve öğretme yollarından biri soru sormaktır. Rabbimiz, sahabeye birşeyler öğretmek istediğinde semadan melek göndermiş, Rasûlü'ne sorular sordurarak sahabesini eğitmiştir. Cibril yolculuk hâlindeki bir insan suretinde Allah Rasûlü'nün meclisini şereflendirmiş, ona *(sav)* iman, İslam, ihsan ve kıyametten sormuştu. Allah Rasûlü *(sav)* sorularını cevapladıktan sonra onu tasdik etmiş ve meclisten ayrılmıştı. Nebi *(sav)*: *'O, Cibril'di. Size dininizi öğretmek için geldi'* [5] diyerek sahabe için karanlık kalan bir noktayı aydınlatmıştı.

Allah Rasûlü *(sav)* bir şeyin kalplerde ve zihinlerde yerleşmesini ve kalıcı olmasını istediğinde ashabına soru sorar, bazen de konuyu onların soru soracağı şekilde anlatır, konuya dair sorulan soruları cevaplardı.

"... 'Müslüman kimdir, biliyor musunuz?' diye sordu. Onlar da: 'Allah ve Rasûlü daha iyi bilir!' dediler. 'Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir.' buyurdu. Sonra: 'Mümin kimdir?' diye sordu. 'Allah ve Rasûlü daha iyi bilir.' dediler. Bunun üzerine şunları söyledi: 'Müminlerin canları ve malları hususunda kendisinden emin olduğu kimsedir.'' [6]

Bir başka meclisinde Müslüman şahsiyetin özelliklerini belirtmek maksadıyla şöyle sordu:

"Ağaçlar arasında bir ağaç vardır ki yaprağı dökülmez. Bu ağaç Müslümana benzer. Bana bu ağacın ne olduğunu söyleyiniz. İnsanlar çöl ağaçlarını saymaya başladılar. (Abdullah bin Ömer diyor ki:) Aklıma onun hurma ağacı olduğu geldi. Ancak utandığımdan bunu söylemedim. Daha sonra sahabe: 'Ey Allah'ın Rasûlü, onun ne olduğunu bize bildir.' dediler. Bunun üzerine: 'O hurma ağacıdır.' buyurdu." [7]

Bazen bilindik kavramlarla ilgili sorular sorar, insanların verdikleri cevapların aksine bir cevapla onları şaşırtır ve ahiret bilincinin yerleşmesini sağlardı.

"Müflis kimdir, biliyor musunuz? diye sordu. Sahabe: 'Bizim aramızda müflis, parası ve malı olmayan kimsedir.' dediler. Rasûlullah:

'Şüphesiz ki ümmetimin müflisi, kıyamet günü namaz, oruç ve zekat sevabıyla gelip, fakat şuna sövüp, buna zina isnad ve iftirası yapıp, şunun malını yiyip, bunun kanını döküp, şunu dövüp, bu sebeple iyiliklerinin sevabı şuna buna verilen ve üzerindeki kul hakları bitmeden sevapları biterse, hak sahiplerinin günahları kendisine yükletilip sonra da cehenneme atılan kimsedir.' buyurdular." [8]

Sorunun güzel sıfatına sahip olup akabinde ilim ortaya çıkması için sorunun rastgele olmayıp, bir hazırlık sonucunda sorulması gerekir. Bunun için soruyu yazıya dökmek ve soru öncesinde düşünmek sorunun güzelleşmesine ve rastgele olmaktan kurtulmasına yardımcı olacaktır.

İnsanları salih bir amele teşvik etmek istediğinde sorular sorarak onları meraklandırır, istek uyandırırdı.

4. *Müsned, 3056; Ebu Davud, 336.*
5. *Buhari, 50; Müslim, 8.*
6. *Müsned, 6925.*
7. *Buhari, 51.*
8. *Müslim, 2581.*

"Rasûlullah: 'Sizden kim evine döndüğü zaman üç adet gebe, iri, semiz deve bulmayi istemez?' diye sordu. 'Hepimiz isteriz' diye cevap verdik. 'Öyle ise, kim namazda üç ayet okusa bu ona, üç iri ve semiz deveden daha hayırlıdır' buyurdu." [9]

Soru soran ashabına cevap verir, öğrenmeye hazır olan o şahsa yeni sorular sorarak öğrenme merakını tetikler ve yeni bilgiler öğretirdi. Muaz bin Cebel bir gün sordu:

" 'Beni cehennemden uzaklaştırıp cennete sokacak bir amel söyle!' Allah Rasûlü şöyle cevap verdi:

'Allah'a ibadet eder, O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın, namaz kılarsın, zekat verirsin, Ramazan orucunu tutarsın, Beytullah'a hacc yaparsın.'

Muaz'ın sorusu cevaplanmıştır. Ancak öğrenmeye meraklı bu sahabiye Allah Rasûlü sorular sormaya başlamıştır:

'Sana hayır kapılarını göstereyim mi?' dediler. 'Evet ey Allah'ın Rasûlü' dedim. 'Oruç (cehenneme) perdedir; sadaka hataları yok eder, tıpkı suyun ateşi yok etmesi gibi. Kişinin geceleyin kıldığı namaz salihlerin şiarıdır.' buyurdular.

Sonra sorularına devam etti:

'Bu işin başını, direğini ve zirvesini sana haber vereyim mi?' 'Evet, ey Allah'ın Rasûlü!' dedim. 'Dinle öyleyse!' buyurdu ve açıkladı: 'Bu dinin başı İslam'dır, direği namazdır, zirvesi cihaddır!' Sonra şöyle devam etti: 'Sana yaptığında bütün bunları elde edeceğin bir şeyi haber vereyim mi?' 'Evet ey Allah'ın Rasûlü!' dedim. 'Şuna sahip ol!' dedi ve eliyle diline işaret etti." [10]

Öğrenme ve öğretmede soru sormanın önemine dair selef-i salihinden inci mesabesinde değerli sözler nakledilmiştir.

Abdullah ibni Abbas'a elde ettiği geniş ilmin sebebi sorulduğunda şöyle der: *'Soru soran bir dil ve akleden bir kalple bu ilmi elde ettim.'*

Abdullah ibni Mesud *(ra)* şöyle der: *'İlmi anlamak soru sormakla, arttırmak ilmi talep etmekle mümkündür. Bilmediğini öğren, öğrendiğinle amel et.'*

İbni Şihab ez-Zühri der ki: *'İlim bir hazinedir, onu açacak anahtar soru sormaktır.'*

Soru Sormayı Yasaklayan Naslar

Bu nasların yanında soru sormayı hoş görmeyen, çokça soru sormayı yasaklayan ve kınayan naslar da mevcuttur.

"Ey iman edenler, size açıklandığında sizi üzecek şeyleri sormayın; Kur'an indirildiği zaman sorarsanız, size açıklanır. Allah onu affetti. Allah bağışlayandır, (kullara) yumuşak olandır." [11]

"Herhangi bir konuyu size emredip yasaklamadığım sürece, siz de beni kendi hâlime bırakınız. Sizden önceki ümmetleri, çok sual sormaları ve Peygamberlerine karşı münakaşaya dalmaları helâk etti. Size herhangi bir şeyi yasakladığım zaman ondan kesinlikle sakınınız, bir şeyi emrettiğimde de onu, gücünüz yettiği ölçüde yerine getiriniz" [12]

"Allah bazı farzlar koydu. Siz onları zayi etmeyin. Bazı sınırlar koydu, bunları da aşmayın. Bazı şeyleri haram kıldı, onlara yaklaşmayın. Bazı şeyleri de unutmaksızın, hükmünü belirtmeden bıraktı. Onları da (farz mı, haram mı diye) araştırmayın." [13]

Allah'ın şeriatı arasında çelişki olmaz. Dinin kaynağı bir olduğundan, onun emir ve yasakları arasında uyum vardır. Yazının girişinde kaydettiğimiz soru sormayı öven naslarla soru sormayı yasaklayan naslar farklı konulara temas etmektedir. Birinci grupta ilim öğrenmeye ve salih amele vesile olan övülen soruya, ikinci grupta zikredilen naslarsa bu amaca hizmet etmeyen yerilmiş soruya işaret edilmiştir.

Başka bir ifadeyle diyebiliriz ki;

İslam soru sormayı, bazı kayıtlarla sınırlamış, bir kurala bağlamıştır. Bu kurallara soru sorma adabı diyebiliriz. Adaba riayet edilerek soru sorulduğunda övülen naslara, adaba riayet edilmediğinde ise yerici naslara muhatap olur insan.

Aşağıda soru soran kişinin kaçınması gereken noktalara temas edilecektir. Kur'an, Sünnet ve Selef-i Salih'in tavsiyeleri ışığında derlenmiş olan bu

9. *Müslim, 802.*
10. *Tirmizi, 2619.*
11. *5/Maide, 101*
12. *Buhari, 7288; Müslim, 412.*
13. *Sünen-i Kübra; Beyhaki, 19725.*

başlıklara riayet edildiği takdirde; soru sormak bir fazilet, kurallara riayet edilmediğindeyse olumsuz bir ahlak olarak var olacaktır.

1. Hazırlıksız, Rastgele Soru Sormaktan Kaçınmak

Soru soran kişi sorusunu güzel şekilde hazırlamalı ve toparlanmış bir şekilde muhatabına sormalıdır. Özellikle toplu meclislerde hazırlıksız sorulan sorular gereksiz uzatmalara sebep olmakta, ortamda bulunanları ve soru sorulan kişiyi rahatsız etmektedir.

'Allah muhsin kullarını sever', *'Allah muhsinlerle beraberdir'* mealindeki ayetler, *'Allah, bir iş yapıldığında ihsan üzere/en güzel şekilde yapılmasından hoşnut olur'* gibi hadisler insanları her işte ihsana sevk ettiği gibi; soru sormada da ihsana sevk etmektedir.

Vehb bin Münebbih ve Süleyman bin Yesar'dan nakledildiğine göre: *'Güzel soru sormak ilmin yarısıdır.'* [14]

Sorunun güzel sıfatına sahip olup akabinde ilim ortaya çıkması için sorunun rastgele olmayıp, bir hazırlık sonucunda sorulması gerekir. Bunun için soruyu yazıya dökmek ve soru öncesinde düşünmek sorunun güzelleşmesine ve rastgele olmaktan kurtulmasına yardımcı olacaktır.

2. Soru Sorarken Nezaket Kurallarının Dışına Çıkmamak

Allah Rasûlü *(sav)* büyüklere saygılı olmanın zorunluluğuna dair bir hadisinde şöyle buyurmuştur:

"Büyüklerimize saygılı olmayan, küçüklerimize merhamet etmeyen bizden değildir." [15]

Meclislerde kendilerine ilmî sorular yönelttiğimiz ilim adamları, komutanlar ve İslam cemaatinin işlerinden sorumlu insanlar yaş veya rütbe yönünden büyüklerimizdirler. Soru sorarken hitap şeklimiz, kullandığımız ifadeler ve üslubumuza dikkat etmeli, nezaket kurallarının dışına çıkmamalıyız.

Sıkça karşılaştığımız bazı nezaketsizliklere örnek verecek olursak şunları söyleyebiliriz:

• Soru sorulan kişide anlama özrü varmış gibi sürekli bir şekilde *'Anladın mı?'* gibi ifadeler kullanmak. Bu ifade karşımızdakinde anlama sorunu olduğu izlenimi uyandırır ve rahatsızlık verir. Bunun yerine kişinin anlatamamış olabileceğini ifade eden *'Anlatabildim mi?'* gibi bir cümle seçilebilir.

• Sorunun anlaşılması için soru sorulan şahsı örneğe dahil etmek. Nikah, suçlar ve uygulanan hadler, alışveriş hukukuna dair meselelerde soru sorulanı örneğin parçası hâline getirmek nezakete uygun bir davranış değildir.

• *'Ben konuyu araştırdım birde sizden dinlemek istiyorum'*, *'Şayet bilginiz varsa bizi aydınlatın'*, *'Kendimden ziyade arkadaşlar için soruyorum'* vb. çoğu zaman cahil ve kibirli insanların cehaletlerini gizledikleri sahte bir kılıftır. Oysa bilmemek ayıp değil, cehaleti gidermek için sormamaktır ayıp olan.

> Bir şeye hükmetmek, onu doğru tasavvur etmekten geçer. Doğru algılanıp, etraflıca kuşatılmayan bir meselede hüküm vermek yanlış sonuçlar doğurabilir. Olmamış bir hâdise üzerine konuşmak, tam anlaşılmamış ve etraflıca tetkik edilmemiş bir mesele hakkında hüküm vermek demektir.

3. Faydasız Bilgi İçeren Sorulardan Kaçınılmalıdır

Allah Rasûlü'nün *(sav)* sürekli yaptığı dualardan bir tanesi de faydasız ilimden Allah'a *(cc)* sığınıp; faydalı olanı Allah'tan istemesidir.

---

14. *Camiu'l Beyani'l İlmi ve Fadlihi 1/381.*
15. *Müsned, 2329; Tirmizi, 1919.*

"Allah'ım! Faydasız ilimden, korkmayan kalpten, doymayan nefisten ve icabet edilmeyen duadan sana sığınırım" [16]

Sahabesine de böyle dua etmelerini emrederdi:

"Allah'tan faydalı ilim isteyip, faydasız ilimden Allah'a sığınınız." [17]

Soru ilme vesile olup, ilim hasıl edecekse faydalı; üzerine bilgi bina edilmeyecekse faydasız ilim kapsamındadır. Mümin geveze değildr. Konuşmak olsun diye konuşmaz, iş olsun diye soru sormaz.

Allah Rasûlü *(sav)* böylesi sorulardan hoşlanmaz, öfkesini belli edecek kadar sinirlenirdi. Böylesi faydasız soruların önceki milletleri helak ettiğini söyler, ashabını sakındırırdı.

"Peygambere, hoşlanmadığı bazı şeyler soruldu. Bu sorular çoğaltılınca öfkelendi. Daha sonra insanlara: 'Bana istediğinizi sorun!' buyurdu. Birisi ayağa kalkıp: 'Benim babam kimdir?' diye sordu. Peygamber: 'Baban, Huzeyfe'dir' buyurdu. Ömer (ra), Rasûlullah'ın yüzünde öfke görünce: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Biz, Allah'a tevbe ediyoruz.' dedi."

Bir başka rivayette Enes *(ra)* şöyle anlatır olayı:

"Gerçekten Rasûlullah'ın sahabilerine bu günden daha şiddetli bir gün gelmedi. Herkes başlarına elbiselerini örttüler ve içten gelen bir inlemeyle ağlıyorlardı. Derken Ömer ayağa kalkarak: 'Biz Rabb olarak Allah'a, din olarak İslam'a, Peygamber olarak Muhammed'e razı olduk.' dedi." [18]

Fakir birinin borsanın hükmünü sorması, ticaret yapmayan birinin ticari konulara merak sarması, bekarın talak ahkamına yönelik sorular yöneltmesi bu kapsamdadır. Çoğu zaman şeytan, insanı kendisini ilgilendirmeyen şeylerle meşgul eder. Böylece insanı asıl sorumluluklarından alıkoyar.

"Kedisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmek kişinin İslam'ının güzelliğindendir." [19]

Şaz konuları sormak da doğru değildir. Faydasız olduğu gibi, sorulanı da sıkıntıya sokar. Çoğu ilim adamı şaz meseleler hakkında konuşmak istemez. İmam Evzai *(rh)* der ki: *'Allah, bir kulunu ilmin bereketinden mahrum etmek istediğinde onun dilinde ağluta (şaz) cinsinden soruları çoğaltır.'* [20]

4. Henüz Olmamış Şeyleri Sormaktan Kaçınılmalıdır

Bir şeye hükmetmek, onu doğru tasavvur etmekten geçer. Doğru algılanıp, etraflıca kuşatılmayan bir meselede hüküm vermek yanlış sonuçlar doğurabilir. Olmamış bir hâdise üzerine konuşmak, tam anlaşılmamış ve etraflıca tetkik edilmemiş bir mesele hakkında hüküm vermek demektir. Selef-i Salih'in böylesi sorulardan hoşlanmaz, soru sahiplerini terslerlerdi.

İbni Ömer *(ra)*:

"Olmamış şeylerden sormayın. Ben Ömer'i 'Allah olmamış şeyleri sorana lanet etsin' derken işittim." [21]

Zeyd bin Sabit *(ra)* ve Ammar bin Yasir'e *(ra)* bir soru sorulduğunda *'Bu oldu mu?'* diye sorardı. Oldu derlerse bildiği şekilde cevap verirlerdi. Olmadı dediklerinde *'bırakın olduğunda sorarsınız'* derdi.[22]

5. İnsanları Sıkıntıya Sokmak için Soru Sorulmamalıdır

İnsan bilgi edinmek için soru sormalıdır. Karşıdakini sınamak, zora sokmak veya ona eziyet verecek herhangi bir sebepten ötürü soru sormamalıdır. Müslüman, Müslümanın kardeşidir. Ona eziyet etmez, zulmetmez, sıkıntı vermez.

Hasan-ı Basri *(rh)* der ki: *'İnsanlar'ın en şerlileri, şerli sorularıyla Allah'ın kullarını zora sokanlardır.'* [23]

Kişi soru sorarken insanlar onun niyetini bilmeyebilir. Âlemlerin Rabbi olan Allah *(cc)* açık ve kapalı her şeyin bilgisine sahiptir. İnsanları amelleriyle yargıladığı gibi, niyetleriyle de yargılar. Mümin ameline dikkat ettiği gibi niyetine de dikkat etmelidir.

6. Allah'ın Bir Emri Öğrenildiğinde Teslim Olunmalı, Soru Sormak Suretiyle Emre Karşı Çıkmamalıdır

Kişi İslam olduktan sonra dinini öğrenmek ona

16. *Müslim, 2722.*
17. *İbni Mace, 3843.*
18. *Buhari, 540.*
19. *Tirmizi, 2317.*
20. *Camiu'l Beyani'l İlmi ve Fadlihi 2/1073.*
21. *Sünen-i Darimi, 123.*
22. *A.g.e 124-125.*
23. *Camiu'l Beyani'l İlmi ve Fadlihi 2/1073.*

farzdır. Dinini öğrendikçe yeni hükümlere muhatap olur. Bazısı insana kolay gelir, bazısı ise insanı zorlar. Allah'ın *(cc)* emirlerinden insanı zorlayan ve hevasına uymayanlar karşısında farklı reaksiyonlar gösterir insan. Bunların en bilindik olanı şeytanın sağdan yaklaşması neticesinde meseleyi daha iyi anlamaya çalışıyormuş gibi sorular sordurmasıdır.

Bakara suresinde anlatılan inek kıssası bunun güzel örneklerindendir.

"Bir zamanlar, Musa halkına: 'Dinleyin! Allah bir sığır kurban etmenizi emrediyor' demişti. Onlar: 'Sen bizimle alay mı ediyorsun?' dediler. Musa da: 'Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım' demişti. Onlar: (Madem öyle) 'Ey Musa! Rabbine bizim için sor da, bunun nasıl bir kurbanlık olacağını bize açıklasın' dediler. Musa: 'Bakın dedi, o ne yaşlı, ne körpe, ama ikisi arasında orta yaşta bir sığır olmasını istiyor. O hâlde size verilen emri yerine getirin!'. Onlar: 'Rabbine bizim için sor da, onun renginin nasıl olacağını bize açıklasın' dediler. Musa'nın cevabı şu oldu: 'Allah, kurbanın sapsarı parlak renkte, bakanlara zevk veren bir sığır olmasını istiyor.' Onlar, yine demişlerdi: 'Rabbine bizim için sor da, o kurbanlığın nasıl olacağını bize daha açık bildirsin. Çünkü bize göre, sığırlar birbirine benzer ve sonra Allah dilerse emredileni yapabiliriz.' Musa'nın cevabı şu oldu: 'Allah o kurbanın, ne boyunduruğa koşulup arazi süren ve ne de ekin sulayan bir hayvan olacağını; kusursuz ve alacasız bir sığır olmasını istiyor.' Onlar: 'İşte sonunda gerçeği bildirdin.' dediler. ***Bunun üzerine o ineği güç bela bulup boğazladılar, az kalsın bunu yapmayacaklardı.**" [24]*

Musa *(as)* onlara bir inek kesmelerini emrettiğinde bunu yapsalardı herhangi bir inek yeterli olacaktı. Onlar soru sorarak Allah'ın emrine teslimi geciktirdikçe, Allah *(cc)* şartları ağırlaştırdı. Neredeyse inek bulamayacak ve emri yerine getirmediklerinden dolayı helak olacaklardı. Oysa soru sormayı bir kenara koyup muhatap oldukları emri yerine getirmiş olsalar durum çok daha farklı olacaktı.

"Eğer gerçekten biz, onlara 'Kendinizi öldürün ya da yurtlarınızdan çıkın' diye yazmış olsaydık, onlardan az bir bölümü dışında, bunu yapmazlardı. Onlar, kendilerine verilen öğüdü yerine getirselerdi, bu şüphesiz onlar için hayırlı ve daha sağlam olurdu. Biz de onlara, o zaman yanımızdan büyük bir ecir verirdik. Ve onları mutlaka dosdoğru yola yöneltip-iletirdik." [25]

Allah'ın emirlerini insan için kolaylaştıran teslimiyet; zorlaştıransa soru sormak vb. yollarla emre karşı gelmektir. Mümin bir hakikati öğrendiğinde gücü nispetinde onu yapmaya çalışmalı, işi yokuşa sürmemelidir.

7. Açık Meseleler Hakkında Soru Sorulmamalıdır

İslam'ın açıkça ortaya koyduğu ve dinde zorunlu bilinen meseleler hakkında soru sorulmamalıdır. Bu tip konulara yönelik sorular, soru olmaktan ziyade sorgulama kapsamındadır ve Rasûlullah *(sav)* tarafından hoş karşılanmamıştır.

Musa (as) onlara bir inek kesmelerini emrettiğinde bunu yapsalardı herhangi bir inek yeterli olacaktı.
Onlar soru sorarak Allah'ın emrine teslimi geciktirdikçe, Allah (cc) şartları ağırlaştırdı. Neredeyse inek bulamayacak ve emri yerine getirmediklerinden dolayı helak olacaklardı.

"Allah Rasûlü, Hüzeyl kabilesinden kavga eden iki kadın hakkında karar vermişti. Birisi diğerine taş atmış ve taş karnına çarparak hamile olan kadının karnındaki bebeği öldürmüştü. Bunun üzerine Allah Rasûlü'nün huzurunda davalaştılar. O, 'Köle erkek veya kadının kan bedelinin yirmide biri miktarı diyet' hükmü verdi. Cezaya çarptırılan kadının velisi, 'Ey Allah Rasûlü! Yemeyen, içmeyen, konuşmayan, doğarken bir çığlık bile atmayan bir şeyden dolayı nasıl olur da cezaya çarp-

24. *2/Bakara, 67-71*

25. *4/Nisa, 66-68*

tırılırım. Böyle bir şey hederdir' dedi. Allah Rasûlü: 'Bu adam olsa olsa kâhinlerin kardeşlerindendir.' dedi." [26]

Diyetler, akıl ile belirlenmez. Şeriat sahibi belirler ve Müminlere düşen teslim olmaktır. Davalı şahıs, doğmamış bebeğe diyet ödenmesinin doğru olmadığı, yaşamayanın diyeti olmayacağını düşündü. Ancak bu Mümince bir tavır değildi ve Allah Rasûlü *(sav)* tarafından hoş karşılanmamıştı.

"Bir kadın, Aişe annemize: 'Hayızlı kadının namazı kaza etmeyip, orucu kaza etmesinin nedeni nedir?' diye sordu. Bunun üzerine Aişe annemiz: 'Sen Haruralı mısın?' diye tepki gösterdi ve 'Biz Rasûlullah yanında hayız olurduk, namazı kaza etmezdik ve onu kaza etmekle de emrolunmazdık!' dedi." [27]

Harura Haricilerin memleketidir. Aişe annemizin bu sorusu da bir kınama ifadesidir. Çünkü şeriat sahibi *'La yusel'*dir. İnsanlar, onun hükümlerini birbirine kıyaslayıp sonuç çıkarmaya kalktıklarında sınırı çiğnemiş, hadlerini aşmış olacaklardır.

8. Hükmü Açıklanmamış Meseleler Hakkında Soru Sorulmamalıdır

Allah *(cc)* ihtiyacımız olan hükümleri bizlere açıklamış, hakkında hüküm beyan etmedikleriniyse unuttuğundan değil, merhametinden hükümsüz bırakmıştır.

"Allah bazı farzlar koydu. Siz onları zayi etmeyin. Bazı sınırlar koydu, bunları da aşmayın. Bazı şeyleri haram kıldı, onlara yaklaşmayın. Bazı şeyleri de unutmaksızın, hükmünü belirtmeden bıraktı. Onları da (farz mı, haram mı diye) araştırmayın." [28]

Kişi beyan edilenle yetinmeli, sorularıyla olayların tafsilatına girmemelidir. Allah Rasûlü *(sav)* bu ahlakın suç olduğunu ifade etmiştir.

"Müslümanların cürüm bakımından en büyüğü, hakkında yasak bulunmayan bir şeyin hükmünü sorup da, bu sorusuyla o şeyin haram kılınmasına sebep olan kimsedir." [29]

Haccın farziyetine dair aşağıda zikredeceğimiz rivayet, konuya dair pratik bir örnek teşkil etmektedir.

Allah Rasûlü *(sav)*:

" 'Ey Müslümanlar! Allah size haccı farz kıldı, haccedin!' buyurdu. Sahabilerden biri: 'Her sene mi, ey Allah'ın Rasûlü?' diye sordu. Peygamber, adam sorusunu üç defa tekrarlayıncaya kadar cevap vermeyip sustu. Sonra şöyle buyurdu:

'Eğer evet deseydim, her sene haccetmeniz farz olurdu, siz de onu yerine getiremezdiniz!' Sonra sözlerine devamla: 'Herhangi bir konuyu size emredip yasaklamadığım sürece, siz de beni kendi hâlime bırakınız. Sizden önceki ümmetleri çok sual sormaları ve Peygamberlerine karşı münakaşaya dalmaları helâk etti. Size herhangi bir şeyi yasakladığım zaman ondan kesinlikle sakınınız, bir şeyi emrettiğimde de onu, gücünüz yettiği ölçüde yerine getiriniz.' dedi." [30]

◆ ◆ ◆

Buraya kadar saydıklarımız soru sorma adabına dair söyleyeceklerimizdir. Selefimizin ilmin yarısı olarak kabul ettiği ve ilim hazinelerini açan bir anahtar olan soru sormak; adabına riayet edildiğinde inananlar için bir nimet olur. Öğrendikleri, öğrettikleri ve kendisiyle faydalı ilmi yaydıkları bir araca dönüşür. Adabına riayet edilmediğindeyse sahibini günaha sokan, sorulana eziyete dönüşen ve meclislerde rahatsızlık sebebi olan bir zulme dönüşür.

İnsana Kur'an'ı, kalemle yazmayı, lisanla konuşmayı öğreten Allah'ım! Bizleri faydalı olan ilme muvaffak kıl, faydasız ilimden muhafaza eyle.

26. *Buhari, 5758.*
27. *Buhari, 416.*
28. *Sünen-i Kübra; Beyhaki, 19725.*
29. *Buhari, 7289; Müslim, 2358.*
30. *Müslim, 1337.*

Hikmet Parıltıları

Rabi' İbni Huseym *rahimehullah*

'Allah'ı tehlil (La ilahe illallah), tahmid (Elhamdulillah), tekbir (Allahu ekber), tesbih (Subhanallah) dışında ve hayrı öğrenmek için sormak, şerden sığınmak, iyiliği emretmek, kötülükten nehyetmek, bir de Kur'an okumak dışında konuşmakta hayır yoktur.' [1]

Vehb bin Münebbih şöyle demiştir: *'Mümin, öğrenmek için insanların arasına karışır, selamette olmak için susar, anlamak için konuşur, dinlenip güç toplamak için yalnız kalır.'* [2]

1. *El-İstizkar, İbni Abdilber; Allah'ın zikri dışında konuşmanın kerih görülmesi babı.*
2. *Siyer-i A'lami'n Nübelâ, 4/550*

Ticaret Ehli Müslümanlara Nasihatler

Faruk FURKAN

İnsanlar arasında hayâsız işlerin ve ahlak dışı uygulamaların yayılmasını isteyen veya –istemese bile– bu tür işlere şer'î bir zorlama olmaksızın aracılık edenler, âlemlerin Rabbi tarafından çok büyük bir tehdit ile tehdit edilmişlerdir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Değerli tacir kardeşim, bir önceki yazımızda ticaretinde nelere dikkat etmen gerektiğini maddeler hâlinde anlatmaya başlamış ve Allah'ın yardımıyla beş maddenin izahını yaparak yazımızı noktalamıştık. Bu yazımızda inşallah ticaretinde nelere dikkat etmen gerektiğine dair yapacağımız nasihatlerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

◆ ◆ ◆

6. İşine Erken Başlamayı Âdet Edin

Bu ümmetin erken vakitlerde yaptığı her işine Allah bereket ihsan edecektir. Bu işin ticaret olmasının, ilim tahsili olmasının, eğitim olmasının veya bir cihad hamlesi olmasının farkı yoktur. Sonuçta hayır namına yapıldığı sürece Allah ona diğer vakitlerde olmayan güzel bir bereket verecektir.

Bu gerçeği bizlere Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* öğretmiştir. O, bir hadisinde şöyle buyurur:

"Ümmetimin ilk vakitlerine bereket ihsan edilmiştir." [1]

Diğer bir rivayette ise, ümmetine sabahın ilk vakitlerinde bereket verilmesi için Rabbine dua etmiştir:

"Allah'ım! Ümmetim için (gündüzün) erken vakitlerini bereketli kıl." [2]

Bu hadisi rivayet eden Sahr el-Gâmidi *radıyallahu anh*, Peygamberimizin bu sözünü aktardıktan sonra şöyle demiştir:

---

1. *Taberani*
2. *Ebu Davud*

"Rasûlullah askerî bir birliği veya bir orduyu savaşa gönderdiğinde, onları gündüzün ilk vaktinde gönderirdi." [3]

Bu söz, kendi tavsiyelerine Rasûlullah'ın da *sallallahu aleyhi ve sellem* bizzat riayet ettiğini göstermektedir. O, hem ümmetine sabah erken vakitlerde iş yapmalarını tavsiye etmiş, hem de bunu fiilen göstermiştir. Bu da, bu işin, biz Müslümanlar için ne kadar mühim olduğunu bir kere daha göstermektedir.

Biraz önce zikredilen hadisi bize aktaran Sahr'ın *radıyallahu anh* bizzat kendisi de ticaretle uğraşan bir zattı. O da Peygamberimizin bu tavsiyesine binaen ticaret kervanlarını gündüzün ilk vakitlerinde yola çıkarır, işçilerini erkenden iş başına koyardı. Bu yüzden de çok zenginleştiği ve malının bir hayli arttığı rivayet edilmiştir.[4]

Hatta Müsned'de geçen bir rivayete göre, malını nereye koyacağını bilemeyecek kadar malının çoğaldığı ifade edilmiştir.[5]

Müslüman bir tâcir olarak sen de bu tavsiyeye kulak vermeli ve dükkânına erken vakitlerde gitmeyi âdet edinmelisin. Kim bilir, belki bu sayede sen de Allah'ın lütuf ve keremiyle bolluğa eren kullar kervanına dâhil olacak ve ummadığın yerden gelen rızıklarla zenginleşeceksin?

Akıllı kimse, kendisinden önce yaşayan insanların tecrübelerinden istifade etmeyi bilen ve kendisine bu doğrultuda bir yol çizmeyi becerebilen insandır.

◆ ◆ ◆

Bu hatırlatmayı yaptığımız zaman bazı kardeşlerimiz sabahın erken vakitlerinde dükkânlarına müşterilerin gelmediğini ve insanların biraz daha geç vakitleri tercih ettiğini söyleyerek erken vakitlerde dükkân açmalarının bir anlamı olmadığını öne sürebilirler. Böylesi kardeşlerimize şu iki tavsiyede bulunmak isteriz:

1. Dükkânına erken vakitlerde müşteri gelmese bile, sen yine de dükkânını erken vakitlerde aç. Bu öncelikle sana bereket getirecektir. Şunu hiçbir zaman aklından çıkarma ki bereket; çok kazanman, yığınla mal biriktirmen, tomar tomar para depolaman değildir. Aksine bereket; Allah'ın senin ticaretine belki senin bile farkına varamayacağın bir değer katması, insanların gönlünde ona karşı bir teveccüh peyda etmesi, piyasadakilere nispetle seninkini daha cazibeli kılması, mallarını daha kullanışlı ve elverişli bir hâle getirmesi ve –en önemlisi– sana bu ticaretinde *'afiyet'* vermesidir. Nice çok para kazanan insan var ki, onlar kazandıklarını afiyetle ve gönül rahatlığıyla yiyememektedirler. Ama kendisine bereket ihsan edilen birisi –az kazansa bile– kazandığını huzur içerisinde yiyebilmekte, onun hayrını görmekte ve mutlu bir şekilde işini yapmaktadır. Bu bereket değil de nedir?

2. Dükkânına erken vakitlerde müşteri gelmese bile, sen yine de dükkânını erken vakitlerde açmaya bak. Müşteri gelene kadar al eline Allah'ın kitabını, onu okumaya ve anlamaya çalış veya İslami bir kitabı mütalaa et ya da muteber bir hocanın dersini dinle. Bunlardan hiçbirini yapamıyorsan, otur sabah zikirlerini veya âdet edindiğin virtlerini yap.

Birçok kardeşimiz yoğunlukları nedeniyle Kur'ân bile okuyamamaktan şikâyetçi. Bizce böylesi kardeşlerimizin en büyük zafiyeti, vakitlerini iyi değerlendir(e)memeleri! Bu bağlamda dükkânlarına erken gelmeleri kendileri için büyük bir fırsattır aslında. Eğer iş yerlerine erken gelirlerse, en azından evlerinde çoluk-çocuklarından dolayı yapamadıkları birçok İslami faaliyeti buralarda yapabilme imkânı bulurlar. Hem de sabahın ilk vakitlerinde, kimseler yokken ve sakin bir kafa ile!

Allah için söyleyin, bu bereket değilse, Allah'ın ikramı değilse, ya nedir?

Bunu iyi düşünmeli ve gereğini yaparak bu bereketten istifade etmeliyiz.

7. Dükkânını Açarken Allah'ı An

Müslüman, hayırlı her işine besmele ile başlar. Her daim Allah'ı yanına alır, O'nun rahmet ve bereketini üstüne çekerek işlerine koşuşturur, O'nun yardımı ve inayeti ile hareket eder. Allah'tan bağımsız ve uzak bir işe girişmesi asla düşünülemez! Bir işte Rabbi yanında yoksa, onun o işe girişmesi hiçbir zaman söz konusu olamaz. Çünkü o, Allah'ın kulu, yani kölesidir. Bir köle efendisinden bağımsız iş yapabilir mi hiç?

---

3. *Ebu Davud*
4. *Ebu Davud*
5. *İmam Ahmed, Müsned*

İşte bu nedenle Müslüman bir kul her hayırlı işine besmele ile başlar.

Peki, ne demektir besmele ile işe başlamak? Bir işe besmele ile başlamak demek; Allah'ı anarak, O'nu gündemde tutarak, O'nun adına iş yaptığını ve asla O'nun emrinden dışarı çıkmayacağını ilan ederek işe başlamak demektir. Bir insan bu amaçlara zıt davranarak iş yapıyorsa, o asla besmele çekmemiş demektir; her ne kadar dili o mübarek lafızları telaffuz etmiş olsa da...

Burada şunu kesin bir dille ifade etmeliyiz ki, hayatını Allah için yaşayacağına dair söz vermiş bir Müslümanın besmele ile başlayamayacağı işlere girişmesi ve o işlerle hemhal olması katiyen düşünülemez. Mesela bir Müslüman, iş yerinde haram olan faizi, yalanı, insanları aldatmayı ve meşru olmayan ticaret usullerini uygulayamaz. Çünkü bu işlerin hepsi besmelenin mantığına ve muhtevasına terstir. O, besmeleye ters işler yapamayacağına göre, bu tür gayr-i meşru işlere girişmez. İşte, Müslüman olduğu anda, hoşnut olmayacağı işler yapmayacağına dair Rabbine söz verdiği için böylesi bir kulun her işi Allah'ın adı ile, Allah'ın adına ve Allah'ın rızası uyarınca olacaktır.

Unutmamalıyız ki, besmele çekilerek ve Allah adı anılarak başlanılan işlerin tamamı, sahibine er veya geç bereket ve hayır getirir. Buna mukabil besmelesiz girişilen işlerde hayrın ve bereketin olmayacağı muhakkaktır. Zira bir işe Allah karıştırılmıyor ve sanki O yokmuşçasına bir tavır sergileniyorsa, o iş bereketsizdir. Böylesi bir işte bereketin olmayacağı Rasûlullah'ın dili ile ifade edilmiştir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurur:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (yani besmeleyle) başlanmayan her önemli işin bereketi eksiktir." [6]

Eğer sen de işlerinde İlahî bir bereketin tecelli etmesini istiyor ve Allah'ın, ticaretinde sana yardımcı olmasını arzuluyorsan mutlaka sabah dükkânını açarken besmele çek ve bu zikri asla ihmal etme. Unutma ki bu zikir, işine ve ticaretine ayrı bir bereket katacaktır.

Hadiste, Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* tarafından hayırlı ve önemli her işte *'bismillâhirrahmânirrahîm'* denilmesi tavsiye edilmiştir. Bu nedenle Müslüman bir tacir olarak senin, dükkânını açarken hadiste geçen şekil üzere *'bismillâhirrahmânirrahîm'* demen en evlâ olanıdır. Âlimlerimizden bazıları, kimi hadisleri göz önüne alarak *'bismillah'* denilmesinin de yeterli olacağını söylemişlerse de, ihtilaftan kaçınmak ve sünneti kâmil anlamıyla yerine getirmek için *'bismillâhirrahmânirrahîm'* zikrini tam yapman en iyi olanıdır. Lakin buna rağmen sadece *'bismillah'* demen de yeterlidir.

8. Dükkân Komşularının Hâl-Hatırlarını Sormayı İhmal Etme

Dükkânına geldiğin zaman etrafındaki komşularının veya çalışanlarının hâl ve hatırlarını sormayı, onlara hayırlı işler temennisinde bulunmayı ihmal etmemelisin. Unutma ki bunun sana birçok müspet getirisi olacaktır. Ama bu getirilerin başında; senin onların kalplerini kazanman, iç âlemlerine bir tutam ülfet tohumu serpiştirmen ve İslam'ın güzelliğini, insancıllığını, sosyalitesini gönüllerine nakşetmen yer alacaktır. Onlar senin gibi güler yüzlü ve sosyal bir Müslüman tacir gördüklerinde: *'Bu adam ne kadar da iyi! Ne hoş, ne güzel bir komşu!'* demekten kendilerini alıkoyamayacaklar ve sana olan itibarları, görüşlerine olan saygıları daha da artacaktır. Bu da davanın hüsn-i itibar kazanması açısından oldukça önemli bir meseledir.

Bilmen gerekir ki Müslüman bir şahsiyet, –bu gün bazı kardeşlerimizin dış dünyaya yansıttığı intibadaki gibi– somurtkan, itici, soğuk yüzlü, asık suratlı, insanların kendisinden nefret edeceği bir çehrenin sahibi olamaz! Bir Müslümanın böyle olamayacağının en büyük delili, biricik önderimiz Muhammed'dir *sallallahu aleyhi ve sellem*. O, gerek dış dünyaya ve kendisiyle karşılaşan insanlara bıraktığı hoş intibasıyla, gerekse mütebessim çehresi ve güzel sözleriyle her daim olumlu, pozitif ve canlı bir insan portresi çizmiştir. Bununla birlikte biz Müslümanların da böyle olmaları gerektiğini öğütlemiştir. Mesela bir hadisinde şöyle buyurur:

6. *İbni Mace, Ahmed.*

"Mümin, başkaları ile iyi geçinir, kendisi ile de iyi geçinilir. İyi geçinmeyen, kendisi ile de iyi geçinilmeyen kimsede hayır yoktur" [7]

Bu hadisten anlıyoruz ki, Müslüman bir şahsiyet tüm insanlarla kolayca anlaşabilmeli, zahmetsiz ve külfetsiz bir şekilde onlarla uyuşabilmelidir. Müslümanın böyle olması hem kendi, hem de etrafındakiler için hayırdır.

Bir Müslümanın başkalarıyla iyi geçiniyor olabilmesi onun güzel ahlakından, yumuşak tabiatından, sakin yapısından ve varlığa olan bakış açısından kaynaklanır. Başkalarıyla iyi geçinemeyenlerin mayasında güzel ahlaktan, yumuşak huyluluktan ve varlığa düzgün bir bakış açısına sahip olmaktan mahrumiyet yatmaktadır. Her gün yüz yüze geldiği komşularına hâl-hatır soramayacak kadar negatif bir yapıya, olumsuz bir tabiata sahip olan bir insanın; içlerinde Firavun gibi, Ebu Cehil gibi şahsiyetlerin de bulunacağı bir insanlığa davet götürmesi nasıl mümkün olabilir? Böylesine geniş gönüllü olmayanlar, sert tabiatlı kimselere davalarını nasıl sevdirebilir, nasıl kabul ettirebilirler? Eğer biz tevhid gibi büyük ve ağır bir daveti omuzlanmışsak, hoşumuza gitse de gitmese de insanoğluna hüsn-i muameleyi vazife bilmeli, onlarla iyi geçinmeyi kendimize görev addetmeliyiz. Aksi hâlde davamızı *'bütün bir insanlığa'* ulaştırmamız asla söz konusu olmayacak, çağrımız belirli çevrelerle sınırlı kalacaktır.

Bazı kardeşlerimizin, etrafındaki komşularının İslam'dan uzak kimseler olmalarını gerekçe göstererek kendilerine sert davrandıkları, hatta selamı-sabahı bile kestikleri kulağımıza gelmektedir. Bu son derece yanlış bir tutumdur. Bir insan –müşrik bile olsa– kendisiyle komşu olmamız hasebiyle gözetmemiz gereken bir takım haklara sahiptir. Hâl-hatır sormak, ziyaret etmek, pişirdiğimiz yemeklerden ikram etmek, kestiğimiz kurban etlerinden bir pay vermek, sıkıntılarımızdan emin olmalarını sağlamak ve ihtiyaçları olduğunda yardımcı olmak, bu haklardan bazılarıdır.

Âlimlerimizin beyanına göre hakları yönünden komşularımız üç gruba ayrılırlar:

1. Üç hakka sahip olan komşularımız: Bunlar hem akraba, hem de Müslüman olan komşularımızdır. Bunların komşuluk, akrabalık ve Müslümanlıktan doğan *'üç'* hakları bulunmaktadır.

2. İki hakka sahip olan komşularımız: Bunlar da akraba dışındaki *'Müslüman'* komşularımızdır. Bunların komşu olmaktan ve Müslümanlıktan kaynaklanan *'iki'* çeşit hakları bulunmaktadır.

3. Bir hakka sahip olan komşularımız: Bunlar da akraba ve Müslüman olmayan Yahudi, Hristiyan veya müşrik olan komşularımızdır. Bunlar sadece komşuluktan ileri gelen *'bir'* hakka sahiptirler.

Allah'ın seni daha çok sevmesini istiyorsan temizliğin her türlüsüne dikkat etmelisin. Bu bağlamda vücudunu, elbiseni, ayakkabını, masanı, tezgâhını, kap-kacağını, tuvaletini, mutfağını temiz tutmalısın. Asla insanların senin hakkında konuşmasına sebebiyet vermemelisin! Unutma ki sen, dilinle olduğu gibi bedeninle de insanları hak yola davet eden birisisin.

Dolayısıyla *'komşuluk'* tabirine Müslümanı, Hristiyanı, Yahudisi, kâfiri, müşriki, münafığı her tür insan dâhil olmaktadır; lakin her birinin kendisine özgü bir muamele şekli vardır. Komşumuzun Müslüman olmaması, bizim ona iyilik etmemize, hâl-hatırını sormamıza veya güler yüz göstermemize engel değildir. Bunun tek bir istisnası vardır, o da komşumuzun İslam'a savaş açmış muharip bir kâfir olmasıdır. Bunun detayını Rabbimiz Mumtehine suresinde bizlere anlatmıştır. Rabbimiz şöyle buyurur:

7. *Tirmizi*

"Allah, din konusunda sizinle savaşmamış ve sizi yurtlarınızdan çıkarmamış kimselere <u>iyilik etmekten,</u> onlara âdil davranmaktan sizi men etmez. Şüphesiz Allah, âdil davrananları sever. Allah ancak sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için destek verenleri veli edinmekten sizi men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir." [8]

Ayetin orijinalinde yer alan "لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ ... أَنْ تَبَرُّوهُمْ/ *Allah, kendilerine iyilik etmenizden sizi men etmez"* ifadesi gerçekten dikkate şâyandır; zira *'el-birr'* kelimesi Arap dilinde, yapılacak iyiliğin en üst seviyeden yapılmasına kullanılır. Rabbimiz bu kelimeyi seçmekle bizlere adeta şu mesajı vermektedir:

"Ey kullarım! Eğer etrafınızdaki insanlar Müslümanlığınızdan dolayı size savaş açmış kimseler değillerse, onlara elinizden gelenin en iyisiyle muamele etmenizde, iyilik ve ihsanda bulunmanızda ve hüsn-i muamele ile davranmanızda sizin için bir günah yoktur. Size yasaklanan, Müslümanlığınızdan dolayı size düşman olanlara dostane bir şekilde yaklaşım sergilemeniz ve onları veli edinmenizdir."

Bir Müslüman, kafir ve müşriklerle muamelesinde bu ayeti serlevha edinmeli ve onlarla olan bütün ilişkilerini bu ayet gereğince tayin etmelidir.

İşte, senin konu-komşunla olan ilişkilerinde bu ayeti esas alman ve akidenden dolayı sana düşman olmadıkları sürece onlara güzel muamele yapman gerekir. Ama şayet komşun ideal bir Müslüman ise, o zaman Allah'a sonsuz hamd etmeyi ihmal etme! Ve ona güzel bir şekilde muamele ederek bu nimetin şükrünü eda et.

Ne diyelim, Allah tevhid ehli komşularının sayılarını artırsın.

9. Kıyafetlerini ve Dükkânını Temiz Tut

Temizlik imanın yarısıdır ve ancak imanının bihakkın farkında olan müminler temizliğe gerçek manada dikkat ederler. Bu din, geldiği ilk andan itibaren elbiselerimizi temiz tutmayı ve pisliklerin her türlüsünden uzak olmayı Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* üzerinden bizlere emretmiştir.

"Elbiseni tertemiz tut. Her türlü pislik ve kötülükten kaçın, uzak dur." [9]

Allah, tüm mümin kullarını sever; ama gerek maddî, gerekse manevî her türlü kirden arınmayı isteyen kullarını ayrı bir sever.

"Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever ve tertemiz olanları sever." [10]

"İlk günden temeli takva üzerine kurulan mescid, içinde namaz kılmana elbette daha lâyıktır. Orada temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da tertemiz olanları sever." [11]

Allah'ın seni daha çok sevmesini istiyorsan temizliğin her türlüsüne dikkat etmelisin. Bu bağlamda vücudunu, elbiseni, ayakkabını, masanı, tezgâhını, kap-kacağını, tuvaletini, mutfağını temiz tutmalısın. Asla insanların senin hakkında konuşmasına sebebiyet vermemelisin! Unutma ki sen, dilinle olduğu gibi bedeninle de insanları hak yola davet eden birisisin. Temiz bir akideye, temiz bir menhece ve temiz bir ahlaka sahipsin. Sakın ha gaflete düşüp de bu temizliğe halel getirecek, laf ettirecek bir davranışta bulunma!

Bu noktayı sakın ama sakın kulak ardı etme!

Bugün bazı kardeşlerimizin iş yerlerine gittiğimizde etrafın dağınıklığından, masa ve tezgâhların düzensizliğinden ve özellikle de tuvalet gibi bir insanın ne kadar temiz olduğunu tam manasıyla deşifre eden mekânlarının pisliğinden dolayı son derece rahatsız olmaktayız. Biz bile bu durumdan rahatsızlık duyuyor ve bunu kardeşimize yakıştıramıyorsak, bizleri alıcı gözle değerlendiren yabancı insanların rahatsızlık duyması ve bunu bizlere yakıştıramaması çok daha normal değil midir?

Daha geçen gün bir kardeşimizin dükkânını –iş gereği– ziyarete gitmiştim. Lavabo ihtiyacım oldu ve tuvalete girdim. Yeminle söylüyorum ki, bir dakika durmaya tahammül edemedim. İçimden: *'Ya bu nasıl bir Müslüman! Bu adam hiç mi bu tuvalete girmez! Hiç mi buraları temizleme ihtiyacı hissetmez!'* diye geçirdim. Bu manzaraya ben değil de, şirk ehli olan

8. *60/Mumtehine, 8-9*

9. *74/Müddessir, 4-5*
10. *2/Bakara, 222*
11. *9/Tevbe, 108*

birisi şahit olsa –ki muhakkak oluyordur– benim o Müslüman hakkında düşündüklerimi düşünmez mi?

Umuma açık tuvaletlere girdiğimizde gördüğümüz manzaralar, bu halkın ne kadar nezafetten ve temizlikten uzak olduğunu net bir biçimde ortaya koyuyor. Bu durumu bir noktaya kadar anlamamız mümkündür; zira bu halk şirkten temizlenmemiş ki necasetten, kötü kokulardan, pis manzaralardan temizlensin! Ama aynı manzarayı tevhidi bilen Müslümanların, dinî hassasiyeti olan kardeşlerimizin ev veya iş yerlerinde de görünce gerçekten çok üzülüyor, ne diyeceğimizi bilemiyoruz.

Bu nedenle ne olur tuvaletini temiz tut. Kötü kokuları yok etmek için günde bir kere de olsa orayı çamaşır suyu ile temizlemeye çalış! Unutma ki bir insanın ne kadar temiz olduğu, ziyaretçilerinin ağırlandığı *'misafir odasından'* değil, her gün kullanmak durumunda olduğu *'tuvaletinden'* belli olur! Ve notlandırmalar buralar üzerinden yapılır!

Sen, sadece tuvaletini temiz tutmakla kalma, etrafını da temiz tutmaya gayret et. Özellikle de dükkânına ve dükkânın üzerinden sana not verilecek yerleri daha özenle temizle. Bu, müşterilerinin gözünde seni de, senin kimliğini de yükseltecek, onların sana bakış açılarını oldukça etkileyecektir.

Bununla birlikte ağzının ve koltuk altının kokmamasına da özen göster. Bunun için ilave tedbirler al. Özellikle naylon oranı yüksek olan kıyafetler giydiğinde koltuk altının terleme oranı daha çok olacağı için daha dikkatli olmalısın. Bunlara dikkat etmezsen, etrafındaki insanların rahatsız olmasına ve neticede senden tiksinmesine sebebiyet verirsin. Ben burada pratik birkaç alternatif sunarak sana yardımcı olmaya çalışayım: Eğer mümkünse koltuk altını hafif köpüklü su ile yıka. Şayet bunu yapamıyorsan en azından ıslak mendil kullan ve onunla sil. Göreceksin, bunun kokuları gidermede sana büyük faydası olacak. Eğer bunlardan hiçbirini yapma imkanın yoksa, bu durumda yanında hoş kokulu bir esans bulundur ve insanlarla muhatap olacağında onu sürün. Bu da karşı tarafın rahatsız olmasını engelleyen hususlardan birisidir.

Bunlar gün içerisinde alabileceğin pratik birkaç tedbirdir.

Bunları yapmanın, ticaretinin artması ve İslamî misyonunun korunması açısından oldukça önemli yeri vardır. Eğer kaliteli bir esnaf ve güzel bir davetçi olmak istiyorsan, mutlaka bunlara dikkat etmelisin.

Şunu da hiçbir zaman aklından çıkarma ki, gerek ticaretinde, gerek davetinde bir insanı etkin altına alabilmen ve kendini ona sevdirebilmen için iki şeyin çok büyük önemi vardır:

1. Vizyon,
2. Ambiyans.

Vizyon, senin karşı tarafa izhar ettiğin görünümün; ambiyans ise, karşı tarafı ağırladığın ortamındır.

İçerisine haram veya haram şüphesi bulaşan bir rızık asla 'temiz' değildir. Eğer biz Rabbimizin bu ayetleriyle amel etmek istiyorsak, öncelikle içerisinde haram bulantısı olan veya şüphe barındıran şeyleri terk etmeliyiz. Ta ki bu sayede helal ve temiz rızık elde edenlerden olmuş olalım.

Eğer bu iki şey de olumlu ve güzel olursa, karşı taraftaki insanın etkilenmemesi mümkün değildir. Eğer güzel ve itibarlı bir esnaf veya kaliteli bir davetçi olmak istiyorsan her iki şeyi de bir arada bulundurman, insanları vizyonun ve ambiyansınla etkin altına alman gerekmektedir. Ama pasaklı bir görünüm ve dağınık bir ortamla insanların karşısına çıkarsan, bu durumda sana ve ticaretine değer vermelerini, sözünü dinlemelerini, şahsına saygı duymalarını beklememelisin.

10. Dükkânında Müslümanlığına Halel Getirecek Şeyleri Bulundurma!

Çarşı-pazara çıktığımız zaman bazı kardeşlerimizin dükkân camlarında, kapı girişlerinde, tezgâhlarında veya dükkân içerisindeki farklı mekânlarda İslam'a uygun olmayan resimler, figürler, reklamlar, broşürler, gazete veya dergiler görebiliyoruz. Bu, öncelikle o kardeşlerimizin bu konudaki zaafını ve hassasiyetlerinin azlığını gösterir. İkinci olarak, cahiliye toplumunun zihninde yer etmiş olan *'bu tür şeylerin daha çok satışa sebep olduğu'* yanılgısına kardeşimizin de kapılmış olabileceğini ihsas eder. Her iki durumda, bir Müslüman için sakıncalıdır ve ısrarla sakınmayı gereken durumlardandır. Özellikle davetiyle ön plana çıkmış Müslüman bir esnafın, bu tür şeylerden alabildiğine uzak durması elzemdir.

Sen, sen ol ve sakın ha bu tür günah vasıtalarını dükkânında bulundurma. Alabildiğine onlardan sakın! Ve bil ki, helal ve temiz bir rızka masiyetle değil, ancak takva ile erişilir.

"Ey İnsanlar! Yeryüzündeki şeyleri helal ve temiz olarak yiyin ve şeytanın adımlarına tabi olmayın; zira o sizin için apaçık bir düşmandır." [12]

"Ey iman edenler! Eğer siz ancak Allah'a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıkların temizlerinden yiyin ve Allah'a şükredin." [13]

İçerisine haram veya haram şüphesi bulaşan bir rızık asla *'temiz'* değildir. Eğer biz Rabbimizin bu ayetleriyle amel etmek istiyorsak, öncelikle içerisinde haram bulantısı olan veya şüphe barındıran şeyleri terk etmeliyiz. Ta ki bu sayede helal ve temiz rızık elde edenlerden olmuş olalım.

Özellikle telefonculuk yapan kardeşlerimizin bu hususa çok dikkat etmesi gerekmektedir. Çünkü GSM operatörleri genellikle reklamlarını kadın aracılığı ile topluma aksettirmektedirler. Elinde telefon olan veya telefonla kahkahalar eşliğinde konuşan bir kadın resmini afiş hâline getirip, bunu hat ya da kontör satan dükkânlara astırıyor ve bu şekilde insanların kendi operatörlerine geçmelerini amaçlıyorlar. Maalesef bunu da –farkında olsunlar veya olmasınlar– kardeşlerimizin eliyle yapıyorlar. Tüm kardeşlerimiz bu ithama muhatap değildir elbette; ama şahit olduklarımız bu nasihatimize o kardeşlerimizi de dâhil etmemiz için yeterlidir.

Bir seferinde kardeşlerden birisinin dükkânında bir Müslümanla tanışmıştım. Halı yıkama işi yaptığını söyledi. Derken laf lafı açtı ve –konumumuzdan olsa gerek– bize bir takım sorular yöneltti. Baktım ki soruları, beni de, kendisini de aşacak düzeyde. Dilim döndüğünce nasihat ettim ve bu tür konulara girmemesi gerektiğini öğütledim. Ama ne fayda! Arkadaş adeta mangalda kül bırakmıyor ve hayırla bildiğimiz tüm ilim ehli kardeşlerimizi bir çırpıda tekfir ediyor!

Daha sonra oradan ayrılmaya karar verdim. Giderken elime bir kartvizit tutuşturdu ve bu meseleleri tartışmak(!) için dükkânına gelebileceğimi, orada daha etraflı konuşabileceğimizi söyledi. Kartviziti elime aldım, bir de ne göreyim! Kartta halı yıkayan, kilim süpüren ve bilumum temizlik yapan son derece açık, müstehcen ve albenisi yüksek kadınlar var!

Böylesi manken tipli kadınların temizlik yaptıkları görülmüş müdür bilmem ama, benim gördüklerim gerçekti ve ümmetin en hayırlı insanlarını cahilce tekfir eden bir Müslüman(!) kartına reklam için bu kadınları koydurmuştu!

Subhanallah!

Şimdi ne demeliydi bu adama?

Hiç beklemediğim bir şeyle karşı karşıya kalmanın verdiği şaşkınlıkla bir anda inanın şok geçirdim ve hemen kartviziti kendisine vererek *'Allah'tan korkmasını'* söyledim.

Utandı ve daha dikkatli olacağını söyledi.

Keşke ilim ehli kardeşlerimizi ilimsizce tekfir etme hatasından da utanıp dönseydi!

İnşallah bu yazıyı kaleme aldığımda hem kadınları reklam etme, hem de ümmetin hayırlı insanlarını ilimsizce tekfir etme hatasından da dönmüştür. Rabbim bizi de onu da ıslah etsin.

Bu anlattığım, ibret almamız ve dikkatli olmamız için sadece bir örnek. Bunun gibi sizin de şahit olduğunuz nice örnekler vardır. Allah bu tür kardeşle-

---

12. 2/Bakara, 168
13. 2/Bakara, 172

rimize firaset versin ve bir an önce hem kendilerine hem de davalarına zarar veren bu tür hatalarından dönmeyi nasip etsin.

Yine bu tür yanlışları özellikle bazı meslek dallarında daha yoğunlukla görüyoruz. Mesela bazı eczaneci arkadaşların dükkânlarında *'sus!'* işareti yapan ve hemen hepimizin çocukluktan bildiği o meşhur hemşire kadının resmi var.

Bazı gözlükçü arkadaşların dükkânlarında belirli markaların gözlüklerini reklam eden gözlük takmış manken kadınların resimleri var.

Bazı marketçi arkadaşların dükkânlarında kola içen veya bazı içecekleri ağzına götürerek poz veren kadınların resimleri var.

Fotoğrafçılık yapan kimi arkadaşların dükkânlarında da onlarca kadının resmini görmek mümkün.

Misalleri çoğaltabiliriz...

Tüm bunlar son derece yanlıştır ve bir Müslümanın alabildiğine bunlardan uzak durması gerekmektedir. Bu tür reklam, afiş, kartvizit ya da resimlerin hem davamıza hem de rızkımızın bereketlenmesine getirdiği zararlar anlatmakla bitmez. Siz de çoğu kez insanların şöyle dediğini duymuşsunuzdur:

'Eğer o, adam olsaydı önce şu kadınların resimlerini dükkânından çıkarırdı!'

Veya şöyle dediklerini:

'Eğer o, anlattığı gibi olsaydı önce şu haramlardan vazgeçerdi!'

İnsanların ağzına bu tür lafları pelesenk ettirmemeli ve ne yapıp-ettiğimize azami derecede dikkat etmeliyiz.

Burada son olarak bir şeye daha temas ederek yazımızı noktalamak istiyoruz: Bir Müslüman, bu tür haram olan şeyleri dükkânına koyduğunda yahut bu tür şeylere tevessül ederek rızık peşinde koşturduğunda bundan birkaç olumsuz netice tevellüt eder:

1. Öncelikle bu, kesinlikle rızkının bereketlenmesine mani olur. Her ne kadar bu tür reklamlar sayesinde satışları artsa da *'bereket'* değimiz şey onun dükkânından kuş gibi uçar gider.

2. Haram olan şeyleri teşhir ettiği için günaha düşmüş olur.

3. Başkalarının da harama düşmesine sebebiyet verdiği için onların günahlarından kendisine yüklenilir.

4. İnsanlar arasında hayâsızlığın yayılma suçuna ortak olmuş olur.

Bu sayılanların hepsi kötü olmakla birlikte, son maddede yer alan tehdit gerçekten de çok ürpertici ve çok korku vericidir. İnsanlar arasında hayâsız işlerin ve ahlak dışı uygulamaların yayılmasını isteyen veya –istemese bile– bu tür işlere şer'î bir zorlama olmaksızın aracılık edenler, âlemlerin Rabbi tarafından çok büyük bir tehdit ile tehdit edilmişlerdir. Şimdi gelin, şu ayete dikkatle bir kulak verelim. Bakın Rabbimiz ne buyuruyor:

"Doğrusu, iman edenler arasından hayâsızlığın yayılmasını sevenler var ya, işte onlara dünya ve ahirette can yakıcı bir azap vardır. Allah bilir, siz ise bilmezsiniz." [14]

Bu tür günahları teşhir edenlerin dönüp tekrar tekrar bu tehdidi okumaları ve üzerinde gerektiği şekilde kafa yormaları gerekmektedir. Eğer buna muhatap olmak istemiyorlarsa, bir an önce bu işten vazgeçmelidirler.

◆ ◆ ◆

Değerli tacir kardeşim, bu ayki yazımızda söylemek ve hatırlatmak istediğimiz şeyler bunlar. Nasihatlerimizin geri kalan kısmını inşallah diğer yazımıza bırakıyor ve seni Allah'a emanet ediyoruz. Yüce Allah yazdıklarımızdan önce bizleri, sonra da sen değerli tacir kardeşimizi faydalandırsın.

Bir sonraki yazımızda buluşmak dileğiyle, fî emânillâh...

14. *24/Nur, 19*

Mescid-i Dırar ve Düşündürdükleri

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.net

Her birey kendisine verilen ile meşgul olsa ve o alanda İslam'a katacağı bir faydada mütehassıs olsa, kafirlerin bu çok yönlü davetin önünde durmaları imkansız bir hâl alır. Ama maalesef bugün herkes her meselede konuşabilmektedir. Hatta gazetelerin başlıklarını dahi okumayan kimseler bugün siyasi muhallil/analist olarak konuşabilmektedirler.

Bizleri nice hayırlı amellere muvaffak kılan Allah'a hamd olsun. Salât ve selam kendisinden sonra nebi olmayacak olan Rasûlullah'ın üzerine olsun...

Geçen yazımızda Mescid-i Dırar hâdisesi üzerine mülahazalarımızı paylaşmaya çalışmıştık. Bu ay kaldığımız yerden devam etmeye çalışacağız inşaallah.

3. Bir Yerde İslami Çalışma İhtiyaçtan Ötürü Yapılır

Allah'a hamd olsun ki, Müslümanların bugün İslam'a davet ile ilgili türlü türlü çalışmaları bulunmaktadır. Bugün hemen her alanda davet dünyanın birçok yerine ulaşmakta, davetin bereketini gören gayretkar Müslümanlar da buna icabet etmektedir.

İslam davetinin en etkili ve en çok meyvesini veren metotlarından bir tanesi de bir merkez etrafında toplanılmasıdır. Bugün küresel İslam davetinin en etkili şekli bu olsa gerek. Zira karanlık odalarda ve gizli mekanlarda üç-beş kişinin daima aynı meseleler etrafında beyin jimnastiği yapmalarının İslam'a bir katkısı olmadığı gibi bu, o kişilerin *'lale devri'* yaşamalarıdır. İnsanları İslam'a açıkça davet etmek ve bu davete icabet edenleri arındırıp Rabbani yolda istihdam etmek gayesini bugün en etkili gerçekleştiren metoda Müslümanların dört elle sarılması gerekir.

Daha önemli olan husus ise, sahada bu görevi yüklenen Müslümanların davet çalışmalarına hız verirken, diğer meşru çalışmalara zarar vermemeleridir. Bir bölgede İslami bir çalışma varsa, aynı yerde ikinci bir çalışma yapmanın anlamı yoktur. Bu Müslümanların sayısını ve gücünü bölmekten başka bir şey değildir.

Bir bölgede çalışma yapacak kardeşlerimizin, o bölgede kendi itikadı ile örtüşen ve çalışma içerisinde olan Müslümanlara danışması, onlardan ko-

puk ve onları görmezden gelerek hareket etmemesi gerekir. Gaye salih olsa da, nifak hastalığı kendisinde bulunanlar bunu bir fırsat olarak kullanabilirler.

Ayrıca bir yerde çalışma yapılacağı zaman, mutlaka muhitin o çalışmaya olan ihtiyacı ölçülmelidir. Davet çalışması yapılacak bölgenin müsaitliği ve ihtiyaç oranı göz önünde bulundurulmalıdır. İslami çalışmada asıl amaç davettir, çalışma merkezleri veya mescid fonksiyonunda olan yerler ise sadece bir araçtır. mağazalar zinciri gibi şube rekorunu hedefleme mantığı İslami hizmette yoktur. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* davetini yayarken her yere bir merkez kurmadı. Asli merkezi Medine'de idi. İslam'ı kabul etmek ve doğru yaşayabilmek için insanlar Medine'ye geliyorlardı. Allah Rasûlü, daveti genişlediği ve ihtiyaç duyduğu oranda beldelere elçilerini gönderiyordu. Onlar da orada davet görevini icra ediyordu.

Sözün özü, davet amaç olmalı, mescid vb. insanların toplanacağı merkezler sadece bir araç olmalıdır. Eğer araçlar amaç hâline gelirse, bu Müslümanların zamanını ve çabasını zayi eden bir unsur hâline gelir. Bu sebeple amaçlar ile araçlar iyi belirlenip ayırt edilmeli, araçlar -meşru çerçevede- değişkenlik arz edebilmeli iken amaçlar sabit olarak kalmalıdır.

4. İslami Sahada Ehil Olmayanlara Meşruiyet Kazandırılmamalıdır

Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* ve sahabesi Tebuk seferine çıkarken münafıkların kendi mescidlerine meşruiyet kazandırmak adına Allah Rasûlü'ne namaz kıldırtma teklifi manidardır. Aslında sapkın ve içi-dışı ayrı vadilerde olan bu güruh, kendi mescidlerinin İslam toplumunda kabul görmesini sağlayacaklar ve bununla da İslam toplumunun içindeki faaliyetleri daha çok hız kazanmış olacaktı.

Buradan şunu anlamalıyız: İslami camialar etrafında olup da onlara zarar veren ve gayesi Allah rızası değil kendi hevaları olan ve bir cemaat bünyesinden kendi heva tabularına veya arzularına/egolarına uymadığı için ayrılan ve sahada kendilerini ispatlamaya çalışan topluluk/gruplardan ehil olan insanların yüz çevirmeleri gerekir. Toplumun öncüsü olan liderler ve davetçilerin, bu tip insanlara -eğer haklı gerekçeleri yok ise- prim vermemek adına onlardan yüz çevirmeleri bu davetin selameti için elzem olandır. Zira her hevaperest, bu daveti parçalamak adına bir girişimde bulunmaktadır. Hangi alanda olursa olsun bunların yaptıkları çalışmalara mesafeli olunmalı ve muhatap olarak alınıp konuşulmamalıdır.

İslami çalışma gayreti içerisinde olup da bu dine hizmet etmek için çaba gösteren ve eksiklerini bilerek ehil olan kişilerle temaslarını bırakmayan kardeşlerimizi istisna tutarak şunu da diyebiliriz ki; teknolojinin alabildiğine hız kazandığı bu çağda internete girebilen, bir kanal açan, sağdan soldan devşirme ve hatalı bilgilerle konuşan birçok *'Ruveybida'* bulunmaktadır.

Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* Ruveybida'yı şöyle tarif etmektedir:

> Bir yanlış görüldüğünde bunun hemen izale edilmesi gerekmez. Bu konuda olaya birçok yönünden etraflıca değerlendiren ve sonuç ortaya koyan yönetimden bağımsız 'aslında şöyle olması gerekir' gibi bir yaklaşımın ne naslarla ne de şer'i siyasetle örtüşen bir yönü vardır. Bu tamamen kişilerin hevasıdır.

" 'İnsanlara öyle aldatıcı yıllar gelecek ki; o zaman yalancılar doğrulanacak, doğru sözlüler de yalanlanacaklardır. O zaman hainlere güvenilecek, güvenilir olanlar da ihanetle suçlanacaklardır. İşte o zaman Ruveybida konuşacaktır.' Dediler ki: 'Ruveybida da nedir?', buyurdu ki: 'Hiçbir işe yaramaz, değersiz kişidir; ama tüm insanları ilgilendiren meselelerde konuşur!' " [1]

Sahada ehil olan hocalar bu tip kişilere nasihat etmeli, nasihatten anlamıyorlarsa da davetin ve Müslümanların maslahatı açısından bunlardan yüz çevirmelidirler. Aksi hâlde Müslümanların davet çalış-

1. *İbni Mace*

masında ehil olmayan bu insanlar aktif olacak ve ne ilim ne siyaset bilmeyen bu kişilerin yanlış hamleleri daveti olumsuz bir şekilde baltalayacaktır. Bu sorun, davetin en önemli problemlerinden bir tanesi olup, davette tecrübe sahibi kimselerin bu konuyu göz ardı etmemesi gerekir.

5. Her Münkere Anında Müdahale Edilmesi Gerekmez

Allah Rasûlü'nün *sallallahu aleyhi ve sellem* münafıkların mescidini giderken değil, döndüğünde yıkması da şer'i siyaset kapsamında değerlendirilebilecek konulardandır.

Kişi bir münker gördüğünde buna anında müdahale etmeli midir? Yoksa mevcut konjonktür/durum gözetildikten sonra zamana bırakması veya belli bir vakte ertelemesi mi doğrudur?

Bununla ilgili hadislerde varid olan ve âlimlerin usûl açısından bunlara yaklaşımına bakmamız ufkumuzu açacaktır.

'Şurasını unutmamak gereki ki, her maslahat bünyesinde bir takım zararlar, her mefsedet de bir takım faydalar içermektedir. İçki, kumar, zina hatta zulüm ve şirk gibi büyük günahlar bile, bunları işleyen kişiye bazı menfaatler kazandırmaktadır. Fakat mefsedet yönünün ağır basması sebebiyle Şâri' bu fiilleri yasaklamıştır. Aynı şekilde namaz, cihad, infak gibi ibadetler de fizikî, bedenî ve psikolojik bazı zararlar getirmekle beraber maslahat tarafları baskın olduğu için emredilmiştir.[2]

Allah Rasûlü Medine döneminde, münafıkların İslam'a verdikleri zarara rağmen onları öldürme gibi bir girişimde bulunmamış ve bunun sebebini 'İnsanlar 'Muhammed ashabını öldürüyor' demesinler diye..' [3] *şeklindeki bir ifadeyle bizzat kendisi açıklamıştır. İnsanların bu konuda Peygambere dil uzatmaları kalpleri İslam'dan soğutacak ve münafıkların şerlerini dindirmeyip aksine alevlendirecekti.*[4] *Dolayısıyla münafıkların öldürülmesinin getireceği zararlı sonuçlar göz önünde tutulduğunda mefsedeti maslahatından daha fazla olması sebebiyle uygulanmamıştır.*

Yine ifk olayından sonra Mistah bin Usase, Hassan bin Sabit ve Hamne bin Cahş'a iffetli kadına zina iftirasında bulunma cezası vurulmasına rağmen asıl fitnenin başı olan Abdullah bin Ubeyy'e bu cezanın tatbik edilmemesinde de bu geçerlidir.[5] *O zaman için İbni Ubeyy'e böyle bir cezanın uygulanması, kavminin lideri ve kendisine itaat edilen bir kişi olması sebebiyle, Medine'de nifakın daha fazla yayılmasına, kavminin İslam'dan soğumasına ve kalplerinin ürkmesine neden olacağı bilinen bir gerçekti.*

Nebi Kâbe'yi yıkıp İbrahim'in attığı temeller üzerine tekrar inşa etmeyi istemesine karşın bu isteğini uygulamaya geçirmemiştir. Bu konuda Aişe'ye 'Eğer kavmin yeni Müslüman olmamış olsaydı Kâbe'yi yıkar İbrahim'in temelleri üzerine tekrar inşa ederdim.' dediği vakidir. Kâbe'nin tekrar inşasında bir takım maslahatlar bulunmakla beraber bu maslahat, arkasından, insanların ileri geri konuşmaları, hatta cahiliye asabiyetinin harekete geçerek içlerinden kimisinin eski dinlerine dönmeleri gibi telafisi imkansız mefsedetleri getirebilecekti. Bu yüzden Peygamber, zararı faydasından çok olan böyle bir girişimi gerçekleştirmemiştir.

Ebu Hureyre, Ubade bin Samit ve Muaz bin Cebel gibi bazı sahabiler hayattayken Nebi'den duydukları bazı hadisleri rivayet etmekten çekinmişler, ancak bu hadislerin muhtevi olduğu bilgilerin zayi olma korkusuyla vefatlarına yakın bu hadislerden bahsetmişlerdir. İmam Nevevi (676/1277) sözü edilen durum için 'Bu hadisten 'ihtiyaç duyulmayan bazı ilimleri bir maslahat gereği ya da mefsedet endişesiyle insanlardan gizlemek caizdir' hükmü çıkar.' demektedir.

Abdullah bin Mesud her Perşembe günü insanlara vaaz ederdi. Ona 'Her gün vaaz etsen olmaz mı?' denilince 'Ben sizin bıkkınlık göstermenizden korkuyorum ve sizin herhangi bir kerahet hissetmemeniz için vaaz konusunda Allah Rasûlü'nün yaptığı gibi uygun günü kolluyorum.' demiştir.[6] *Bu hadisten, eğitim-öğretimin zaman ve periyodunun elverişsizliği, bu eğitim-öğretim faaliyetiyle amaçlanan cüzi maslahata karşılık daha büyük mefsedet doğuracağı gerekçesiyle, bir kısmının iptal edilmesi veya daha uygun ortam aranması gerektiğine dair işaretler çıkarılabilir'* [7]

---

2. *İbni Teymiye, el-Fetâvâ, I, 265; İzz bin Abdisselâm, I, 8; Şâtıbi, el-Muvâfakât, II, 26*
3. *Buhari*
4. *Raysûnî, Nazariyyetu'l Makâsıd inde'l İmâmi'ş Şâtıbi, s.381-382*
5. *Tirmizi*
6. *Buhari, İlm, 11; Müslim, Münâfikûn, 82; Tirmizi, Edeb, 72; Ahmed bin Hanbel, el-Müsned, I, 377.*
7. *Makâsıd İctihadına Dayanan Külli Kaideler, Usûl Dergisi'nden özetle*

Görüldüğü üzere Allah Rasûlü ve sahabelerin münkerin izalesi söz konusu olmasına karşın bunu ya ertelemeleri ya da uygulamamaları söz konusudur. Bunun her birisinin uzunca sebep ve hikmetleri vardır. Fakat hepsinin ortak özelliği, mevcut konjonktürde mefsedet yönünün çok fazla olmasıdır. Yani o şartlarda mefsedet yönünden hangisi ağır basıyorsa o terk edilmiş, maslahat yönü ağır basan tercih edilmiştir.

Bazı insanlar şer'i siyaset kapsamında olan bu amelin anında izale edilmesi, karşı çıkılması ya da gerekli yaptırımın anında karşılık bulmasını beklerler. Halbuki İslami bir yapıda münkerin izalesi farklı sonuçlara sebebiyet verebilir. Bunu bir yapının etbâı idrak edemeyebilir. Halbuki yönetim tabakası olayları etraflıca değerlendirip, tecrübe süzgecinden geçirir ve sonuç olarak ortaya bir karar koyar. Fakat bunu idrak edemeyen ve aceleci olan bireyler yanlış yorumladıkları gibi, yönetimin yanlış yaptığı kanısına varırlar.

Buna daha üst perdeden bir örnek vermek konuyu daha da açıklayıcı hâle getirecektir:

"Andolsun, Harun bundan önce onlara: 'Ey kavmim, gerçekten siz bununla fitneye düşürüldünüz (denendiniz). Sizin asıl Rabbiniz Rahman (olan Allah)dır; şu hâlde bana uyun ve emrime itaat edin' demişti.

Demişlerdi ki: 'Musa bize geri gelinceye kadar ona (buzağıya) karşı bel büküp önünde eğilmekten kesinlikle ayrılmayacağız.'

(Musa da gelince:) 'Ey Harun' demişti. 'Onların saptıklarını gördüğün zaman seni (Onlara müdahale etmekten) alıkoyan neydi?'

'Niye bana uymadın, emrime baş mı kaldırdın?'

Dedi ki: 'Ey annemin oğlu, sakalımı ve başımı tutup yolma.' Ben, senin: 'İsrailoğulları arasında ayrılık çıkardın, sözümü önemsemedin' demenden endişe edip korktum." [8]

Harun *aleyhisselam* Allah Rasûlü'nden *sallallahu aleyhi ve sellem* daha ağırını görmesine rağmen hemen münkere müdahalede bulunmadı. Orada İsrailoğulları arasında ayrılık çıkarması ve onların birbirine düşmesi daha büyük bir mefsedeti ortaya çıkaracaktı. Ayrıca Musa'nın *aleyhisselam* geleceğini bildiği için de buna müdahale etmemiştir. Çünkü ortada ciddi bir problem vardı ve ne tarafından yaklaşırsa yaklaşsın her müdahale işi daha da karmaşık bir hâle getirecekti.

Tüm bunlardan sonra diyebiliriz ki, bir yanlış görüldüğünde bunun hemen izale edilmesi gerekmez. Bu konuda olaya birçok yönünden etraflıca değerlendiren ve sonuç ortaya koyan yönetimden bağımsız *'aslında şöyle olması gerekir'* gibi bir yaklaşımın ne naslarla ne de şer'i siyasetle örtüşen bir yönü vardır. Bu tamamen kişilerin hevasıdır. Kendi nefsine veya sevdiklerine gelince merhamet bekleyip ortada münker dahi görmeyenler, kendi değerlerine yanlış yapan veya sevmedikleri kişilere karşı da aynı tutumu sergilemek ve dengeli olmak zorundadırlar.

Davet yapan bir birey davetin ve kendi sorumluluklarının dışında ne varsa konuştuğu, cihad edenin kendi fıtratına ve pozisyonuna uygun olmadığı hâlde daveti ve hizmeti gündem ettiği, etbaa olanların yönetim hakkında konuştuğu aldatıcı bir çağda yaşıyoruz.

6. Kendi Gündemimizle Meşgul Olmalıyız

Allah Rasûlü'nün *sallallahu aleyhi ve sellem* Mescid-i Dırar'ı gidişte değil de dönüşte yıkması da üzerinde düşünülmesi gereken başka bir vakıadır. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* sahabelerin kafasının karışmaması ve Tebuk gibi büyük bir seferi gündemlerinden çıkarmamaları için bu şekilde bir uygulamaya gitmiştir. Aksi hâlde tam da sefer sırasında, insanlar bunu anlayamayacak ve açıklama isteyeceklerdir. Bu da

8. 20/Taha, 90-94

insanların Tebuk Gazvesi ile meşgul olmasının önüne set çekecektir.

Bu hâdise, Müslümanların vakıalarını aydınlatacak bir kandil mesabesindedir. Bugün küresel İslam davetinin parçası olan bireylerin zihinleri tek bir yöne bakmalıdır. Hangi alanda hizmet ediyorlarsa onunla meşgul olmalı, diğerlerini aklına dahi getirmemelidir.

Allah Rasûlü'nün ashabına baktığımızda o anın vacibi olan işleri kendilerine gündem edindiklerini görmekteyiz. Davet yaptıklarında tek gündemleri davet, cihad ettiklerinde tek gündemleri cihad olmuştur. Fakat farklı meseleler konuşulduğu, kendileri ile alakalı bir gündeme kaydıkları anda Allah tarafından da uyarılmışlardır.

"Size ne oluyor ki münafıklar konusunda Allah onları işledikleri yüzünden ters yüz etmişken iki grup oluyorsunuz? Allah'ın dalalette bıraktığını siz mi doğru yola çıkarmak istiyorsunuz? Allah kimi dalalette bırakırsa, artık sen onun için asla bir yol bulamazsın." [9]

Bu ayetin nüzul sebebine dair farklı rivayetler gelmiştir.

İmam Ahmed der ki: Bize Behz'in... Zeyd İbn Sâbit'den naklettiğine göre; Allah Rasûlü Uhud'da (savaşa) çıktı. Onunla beraber çıkanlardan bazıları geri döndüler. Bu geri dönenler hakkında Allah Rasûlü'nün ashabı ikiye ayrılmıştı. Bir grup *'onları öldürelim'* derken; diğer bir grup *'hayır'* diyordu. Bunun üzerine Allah: *"Size ne oluyor ki münafıklar hakkında iki fırkaya ayrıldınız?"* ayetini indirdi de Allah Rasûlü: *"O (Medine) temizdir. Ve ateşin gümüşün kirini giderdiği gibi o da pislikleri giderir."* buyurdular.[10]

Avfi, İbni Abbas'tan şöyle rivayet eder: Bu ayet, Müslüman olduklarını söyleyen ancak müşriklere yardımcı olan bir kavim hakkında indi. Mekke'den bazı ihtiyaçlarını temin etmek için dışarı çıkmışlardı. *'Şayet Muhammed'in arkadaşlarıyla karşılaşırsak onlardan bize bir zarar gelmez'* diyorlardı. Müminler bunların Mekke'den çıktıklarını haber alınca, bir grup *'Korkakları öldürmek için atlara binin; çünkü onlar, düşmanlarınıza yardım ediyorlar.'* Diğer bir grup da *'Subhanallah! -veya bunun gibi bir şey söylediler- Hicret edip yurtlarını terk etmediler diye sizin söylediklerinizi söyleyen bir kavmi öldürecek misiniz? Kanlarını ve mallarını helal mı sayacağız?'* diyordu. Bu şekilde iki gruba ayrılmışlardı. Bu arada Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yanlarındaydı; ancak iki gruptan herhangi birine müdahalede bulunmuyordu. Bunun üzerine *"Niye münafıklar hakkında iki gruba ayrılıyorsunuz?"* ayeti indi.[11]

Ayetin bize gösterdiği hakikatlerden biri, bireylerin kendi gündemleri ile meşgul olmalarıdır. Sahabeler sadece bir meselede gündem değişikliği yapmaları sonucunda, bu ayetle muhatap olmuşlardır.

Onlar ortaya koydukları bu netlikle, dünyanın süper güçlerine kafa tutmuşlardı. Peki ya bugün Müslümanların kahir ekseriyetinin durumu nedir? Allah'ın rahmet ettikleri müstesna bu şekilde olduğunu söylememiz pek de mümkün değildir. Davet yapan bir birey davetin ve kendi sorumluluklarının dışında ne varsa konuştuğu, cihad edenin kendi fıtratına ve pozisyonuna uygun olmadığı hâlde daveti ve hizmeti gündem ettiği, etbaa olanların yönetim hakkında konuştuğu aldatıcı bir çağda yaşıyoruz. Bu *'Ruveybida'*lığın bir sonucu da Müslümanların tek bir konuya odaklanamaması ve İslam davetinin zarar görmesidir. Her birey kendisine verilen ile meşgul olsa ve o alanda İslam'a katacağı bir faydada mütehassıs olsa, kafirlerin bu çok yönlü davetin önünde durmaları imkansız bir hâl alır. Ama maalesef bugün herkes her meselede konuşabilmektedir. Hatta gazetelerin başlıklarını dahi okumayan kimseler bugün siyasi muhallil/analist olarak konuşabilmektedirler.

Küresel İslam davetinin parçası olan bireylere düşen, kendi sorumlulukları hakkında gündem yapmaları ve buna yoğunluk vermeleridir.

Allah'ım! Sana hamd ederim. Seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Senden başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah olmadığına şahitlik ederim. Senden bağışlanma diler ve sana tevbe ederim.

'Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun' duamız ile...

---

9. *4/Nisa, 88*
10. *Bu hadisi Buhari ve Müslim, Şu'be'den rivayetle Sahih'lerinde tahric etmişlerdir.*
11. *İbni Ebi Hatem rivayet etmiştir. Ancak Ebu Seleme bin Abdurrahman, İkrime, Mücahit, Dahhak ve diğerlerinden de benzeri rivayetlerde yapılmıştır.*

HEDİYE (Sevgi ve Öpücük)

Adam 3 yaşındaki kızını, pahalı bir hediyelik kaplama kağıdını ziyan ettiği için azarlamıştı.

Küçük kız, koskaca bir paket altın yıldızlı kağıdı, bir kutuyu sarmak için kullanmıştı...

Bayram sabahı küçük kızı, paketi getirip *'Bu senin babacığım'* dediğinde üzüldü. Acaba gereğinden fazla mı tepki göstermişti kızına? Bir gece önce yaptığından utandı... Ne var ki paketi açınca yeniden öfkelendi. Kutunun içi boştu... Kızına yine bağırdı:

'Birisine bir hediye verdiğinde, kutunun içinde bir şey olması lazım. Bunu da mı bilmiyorsun küçük hanım?' Küçük kız gözlerinde yaşlarla babasına baktı, *'O kutu boş değil ki baba'* dedi... *'İçini öpücüklerimle doldurmuştum!..'* Adam çok kötü oldu. Koştu... Kızına sarıldı... Beraberce ağladılar.

Adam o altın kutuyu ömrünün sonuna kadar yatağının başucunda sakladı. Ne zaman keyfi kaçsa, ne zaman morali bozulsa, ne zaman kendini kötü hissetse, kutuya koşar, içinden minik kızının sevgi ile doldurduğu hayali öpücüklerinden birini çıkarırdı.

Aslında bütün anne ve babalara böyle bir altın kutuyu çocukları hiçbir karşılık beklemeden, sevgi ve öpücüklerle doldurup vermişlerdir. Hiç kimsenin hayatında bundan daha değerli bir armağana sahip olması mümkün değildir. Öpücük deyip geçmek mümkün mü? Öyle olsaydı çocuklarımıza Buse ismi koyar mıydık?

Boykot Yılları Üzerine Bir Değerlendirme

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.net

Müslüman içinde bulunduğu hâle; şeriatın, aklın ve tecrübelerin ışığı altında anlam vermeye çalışmalıdır. Bir sonuca ulaşır ise ne âlâ. Ancak herhangi bir netice elde edemez ise o zaman umutsuzluğa kapılmak yerine işine bakmalıdır. Yani o an içerisinde Allah'ı razı edecek hangi ameli yapabileceğini düşünüp ona göre hareket etmelidir.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, O'nun Rasûlü'ne olsun.

Geçen yazımızda Allah Rasûlü'nün ashabı ve kavmi ile beraber üç yıl boyunca nasıl tecrit altında tutulduğundan ve boykotun ne şekilde sona erdiğinden bahsetmiştik. Aynı şekilde ambargo yıllarının bize öğrettiği bazı noktaları izah etmeye başlamıştık. Allah *subhanehu ve teâlâ* izin verir ise bu yazımızda da çıkartılabilecek başka dersleri sıralamaya çalışacağız.

Allah Rasûlü'nün hayatı Allah'ın dinine hizmet etmek isteyen bütün fert ve yapılar için çok önemli dersler içermektedir. Allah *subhanehu ve teâlâ*, rahmeti gereği bir Müslümanın karşılaşabileceği hemen hemen bütün olayları yirmi üç yıllık zamana sığdırmış ve her hâdisede vahyin nuru ile nasıl hareket edilebileceğini sahabe vasıtası ile pratik olarak gelecek nesillere göstermiştir. Müslümanın yapması gereken, sireti basiretli bir şekilde okuyup olayları güncellemektir.

Ambargo hâdisesine bu gözle baktığımızda şunları görebiliriz:

1. Boykotun sınırlarını açıklayan anlaşma maddelerinden bir tanesi diğerlerine göre hayli dikkat çekicidir:

'Onlarla oturup konuşulmayacak.'

Bunu maddelerin arasına ekleyen müşriklerin gerçekten şeytandan aldıkları ilham ile hareket ettiklerini rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü mesele çok ince bir noktaya temas etmektedir. Hatta ambargonun üç yıl kadar sürebilmesinin direkt bu madde ile alakalı olduğunu söylesek abartmış olmayız.

İnsanoğlu telkine açık bir varlıktır. Yüzde yüz yalan olduğunu bildiği bir meseleyi dahi kendisine doğruymuş gibi aktaran kişiler çoğalınca şüpheye düşmeye başlar. O yüzden en etkili propaganda araçlarından bir tanesi farklı vesilelerle aynı meseleyi tekrar tekrar anlatmaktır.

Zaten Kur'an ve Sünnet bunun örnekleriyle doludur. Kur'an aslı itibariyle bir tekrar kitabıdır. Dünya ve ahirete taalluk eden en önemli itikadi meseleler, defalarca farklı vesileler ile Peygamber ve ashabına ulaştırılmıştır.

İşte bu hakikatin farkında olan müşrikler, Mekke halkının telkinden etkilenip ambargo kararına karşı homurdanmamaları için en kestirme yolu seçmişlerdir.

'Kimse boykot edilenler ile konuşmayacak.'

Anlatmaya çalıştığımız mesele özellikle bilginin her yandan aktığı bu çağda, daha bir önem arz etmektedir. Müslüman fert, farklı propagandalar neticesinde dünya ve ahiretinde kalıcı etkilere neden olacak düşüncelere kapılmak istemiyorsa bilgi kaynaklarını sınırlamalı ve haberlerin güvenilirliğini sorgulamalıdır.

Günümüzde bilgi akışının köşe başları küresel küfür tarafından tutulmuştur. Kendi propagandalarına zarar verecek her türlü söylemi bastırmak ve zıttını güçlendirmek için azami çaba sarf etmektedirler. Özellikle sosyal medya yolu ile yirmi dört saat kesintisiz bir telkin faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Müslüman ya bu haber kaynakları ile bağını komple kesmeli ya da oradan gelen bilgileri ciddi bir süzgeçten geçirmelidir. Özellikle İslam'a hizmet eden yapılar ve şahıslarla alakalı kaynağı belirsiz paylaşımlara itibar etmemeli, hüsn-ü zan ilkesini her daim hatırında tutmalıdır.

2. Siyer kitaplarında üç yıllık ambargo süreci incelendiğinde davetin duraklama devrine girdiğini söyleyebiliriz. Ancak Allah Rasûlü ve ashabının daveti komple terk ettiklerini söylemek doğru olmaz. Sadece tebliğ biraz daha şekil değiştirmiş ve içe yönelik yoğun bir terbiye süreci başlamıştır. İslam devletinin temellerini oluşturacak kadroların üç yıl boyunca tabir-i caizse sinelerine sabır ve itaat mefhumları içirilmiştir.

Hakim olan Allah'tır. Onun her tasarrufunda muhakkak bir hikmet vardır. Bazen insanoğlu imtihanların hikmetini anlamakta zorlanır. Ancak aradan zaman geçip de geriye dönük bir tefekkür yaptığında Rabbi tarafından her şeyin nasıl da ince ince dokunduğunu rahatlıkla görür.

Müslüman içinde bulunduğu hâle; şeriatın, aklın ve tecrübelerin ışığı altında anlam vermeye çalışmalıdır. Bir sonuca ulaşır ise ne âlâ. Ancak herhangi bir netice elde edemez ise o zaman umutsuzluğa kapılmak yerine işine bakmalıdır. Yani o an içerisinde Allah'ı razı edecek hangi ameli yapabileceğini düşünüp ona göre hareket etmelidir.

Mesela ambargo zamanında Allah Rasûlü ve ashabının ruh hâlini düşünelim: Ortada sürekli olarak zaferler, fetihler ile müjdelenen ama her an biraz daha sıkışan ve ellerindeki kolaylıkları bir bir kaybeden bir topluluk var. Eğer onlar Allah'ın vaadi ile ilgili bir şüpheye düşseler ve kulluk fıkhını bir an dahi unutsalardı çok ciddi tavizler ile üzerlerindeki musibetten kurtulmaya çalışacaklardı. Böylece müşrikler amaçlarına ulaşacaktı.

Ancak Allah Rasûlü ve ashabı, Allah'a güvendiler ve bunun da elbette bir gün bitecek bir süreç

Davetin tıkandığı bu tür süreçlerde de sünnete uygun hareket etmelidirler. 'Artık herşey bitti' deyip bir kenara çekilmek, davete ara vermek, tatil yapmak
İslam davasına hizmet eden bireylerin dillerinde ya da akıllarında var olabilecek cümlelerden değildir.

> Müslüman fert, farklı propagandalar neticesinde dünya ve ahiretinde kalıcı etkilere neden olacak düşüncelere kapılmak istemiyorsa bilgi kaynaklarını sınırlamalı ve haberlerin güvenilirliğini sorgulamalıdır.

olduğuna inandılar. Rablerinin onlar için takdir ettiği her şeyin hayır olduğu gerçeğini bir an olsun akıllarından çıkartmadılar. Ve sonuçta genel olarak Mekke döneminde, özel olarak da ambargo yıllarında yetişen nesil gittiği her yerde İslam'ı tek başına temsil edebilen, dahil olduğu her ortamın havasını hemen İslamileştiren bir topluluk hâline geldi.

İslami yapılar da benzer süreçler ile karşılaşabilirler. Bu camialar her vakıada olduğu gibi davetin tıkandığı bu tür süreçlerde de sünnete uygun hareket etmelidirler. *'Artık herşey bitti'* deyip bir kenara çekilmek, davete ara vermek, tatil yapmak İslam davasına hizmet eden bireylerin dillerinde ya da akıllarında var olabilecek cümlelerden değildir.

"Nuh şöyle dedi: 'Ey kavmim! Şüphesiz, ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım.

Allah'a ibadet edin. Ona karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin ki sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizi belli bir vakte kadar ertelesin. Şüphesiz, Allah'ın belirlediği vakit gelince ertelenmez. Keşke bilseydiniz.'

Nuh şöyle dedi: 'Ey Rabbim! Gerçekten ben kavmimi gece gündüz (imana) davet ettim. Fakat benim davetim ancak onların kaçışını artırdı.

Kuşkusuz sen onları bağışlayasın diye kendilerini her davet edişimde parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler, inanmamakta direndiler ve büyük bir kibir gösterdiler.

Sonra ben onları açık açık davet ettim.

Sonra, onlarla hem açıktan açığa, hem de gizli gizli konuştum.' " [1]

Maalesef bahsettiğimiz bilince sahip Müslüman sayısı çok azdır. İslami hareketin gayet güzel bir şekilde ilerlediği zamanlarda en ön safta görmeye alışık olduğumuz yüzler, duraklama dönemlerinde ya asılır ya da ortadan kaybolur, silinir. Her anın kendine uygun bir vacibi olduğunu bilmeyen ve her sıkıntılı dönemde kepenk indiren bu yapılara Beni Haşim'in ambargo yıllarındaki tavrını hatırlatmak isteriz. Onlar hiçbir dünyevi ve uhrevi çıkar elde edemeyeceklerini bilmelerine rağmen sadece kavmiyetçilik bağları nedeniyle üç yıl boyunca Müslümanlar ile beraber sıkıntılara göğüs gerdiler. Hâl böyle iken bir Müslüman nasıl davasını, kardeşlerini zor süreçlerde gönül rahatlığı ile yarı yolda bırakabilir.

Allah'tan her daim afv ve afiyet ister, musibet anında davadan yüz çevirenlerden değil kardeşleriyle beraber ayakları sabit kılınan kişilerden olmayı bizlere nasip etmesini Rabbimizden dileriz.

Duamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamddır.

1. *71/Nuh, 2-9*

İmanın Tadını Almak

Murat MÜSLİHAN
muratmuslihan@tevhiddergisi.net

Kul günahları, ayıplarını ve buna karşı olarak Allah'ın kendisine verdiği nimetleri düşünürse Allah'ın huzurunda kalbi kırılır, kendisini zelil hisseder. Bu da onun Allah'ı sevmesini sebebiyet verir.

Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* birçok hadisinde, imanın tatlı bir tadının olduğunu ve bu tadın nasıl elde edileceğini bizlere beyan etmiştir. Bu hadislerden bazıları şunlardır;

"Üç şey kimde bulunursa imanın tadını bulur: Allah ve Rasûlü'nü başka her şeyden çok sevmek; Sevdiği kişiyi yalnızca Allah için sevmek; küfre dönmeyi, ateşe atılmak kadar kötü görmek." [1]

"Kim Rabb olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan, Rasûl olarak da Muhammed'den razı olursa imanın tadını almıştır." [2]

İmanın Tadından Kastedilen Nedir?

İmam Nevevi şöyle der: *'İmanın tadı itaatlerden zevk almak, El-Aziz ve El-Celil Allah'ın rızası uğrunda zorluklara katlanmak, bunu dünya malına tercih etmektir. Kulun, şanı yüce Rabbini sevmesi ise ona itaat olanları yapmak, ona muhalefeti terk etmekle olur. Rasûlullah'ın sevgisi de böyledir.'* [3]

Bazı İslam âlimleri ise imanın tadından kastın gönül genişliği olduğunu söylemişlerdir. Hadislerde zikredilen maddeleri yerine getiren kimsenin gönlüne Allah'ın genişlik vereceğini belirtmişlerdir. Gönül genişliği Allah'ın bir kula vereceği en büyük nimetlerdendir. Allah *subhanehu ve teâlâ*, Rasûlü'ne bunun bir nimet oluşunu şöyle hatırlatıyor:

1. *Buhari*
2. *Müslim*
3. *Sahih Müslim şerhi*

"Biz senin gönlünü genişletmedik mi?" [4]

Gönül genişliğinin büyük bir nimet olduğunu Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* bazı insanlara ceza olarak verdiği gönül darlığı, stres ve huzursuzluktan da anlayabiliriz. Bazı insanlar vardır ki; bin bir çeşit nimet içerisindeler ama Allah kalplerine/gönüllerine darlık verdiğinden dolayı o nimetlerden istifade edemezler. Bazı insanlar da vardır ki; dünyalık olarak birçok sıkıntı çekerler, fakat gönülleri geniş olduğu için bu zorluklar onları etkilemez. İmanın tadını elde etmek ve bunun zıddı olan huzursuzluktan, stresten kurtulmak için hadislerde zikredilen tavsiyelere uymamız gerekir.

Hadislerde zikredilen maddeleri ele alıp açıklayalım:

1. Allah ve Rasûlü'nün Her Şeyden Daha Sevimli Olması

Allah ve Rasûlü, kendisine her şeyden daha sevimli olan kişi, imanın tadını, lezzetini alır. Her şeyden denildiğinde buna anne, baba, eş, çocuk, dünya süsleri vb. canlı cansız her şey dahildir.

"Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah'tan, Peygamberinden ve O'nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez." [5]

Hem ayetten hem de hadisten anlaşılıyor ki; imanın tadını almak için Allah sevgisinin herkesin sevgisinin önünde olması gerekiyor. Peki, Allah sevgisini nasıl elde edebiliriz?

İbnu'l Kayyım, Medaricu's Salikin kitabında Allah sevgisini oluşturacak maddeleri on başlık altında şöyle zikreder:

a. Düşünerek, manalarını ve onunla kastedileni anlayarak Kur'an okumak

Allah'ı tanımanın yolu, O'nun, kitabını okumaktan geçer. Kişi, Kur'an'ı okudukça Allah'ın yüceliğinin farkına varır ve böylece Rabbine karşı sevgisi artar. Tabi ki bu sevgi rastgele okunan bir Kur'an ile elde edilmez. Bilakis düşünerek, anlayarak okunursa bu fayda hasıl olur.

"Onlar Kur'an'ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalplerin üzerinde kilitleri mi var?" [6]

"Bu Kur'an, ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır." [7]

b. Farzlardan sonra nafile ibadetlerle Allah'a yaklaşmak

Kutsi bir hadiste Allah *subhanehu ve teâlâ* şöyle der:

"...Kul bana farz kıldıklarımdan daha sevimli bir şeyle yaklaşmamıştır. Kul bana nafilelerle yaklaşmaya devam eder ta ki, ben onu severim. Onu sevdiğimde gören gözü, işiten kulağı, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olurum. Benden isterse muhakkak veririm. Bana sığınırsa muhakkak onu korurum." [8]

Nafilelere devam eden kişi Allah'a yaklaşır. Allah da *subhanehu ve teâlâ* buna karşılık olarak onu sever. Sonra bu kul insanlar tarafından da sevilmeye başlanır. Biz farkında olalım veya olmayalım her salih amel bizi Allah'a yaklaştırır ve Allah'ın bizi sevmesini sağlar. Bu da bize salih amellere, sünnetlere, nafilelere dikkat etmemiz gerektiğini göstermektedir.

c. Dil, kalp, amel ve hâl ile Allah'ı zikretmek

Kulun muhabbeti Allah'ı zikretmesi oranındadır.

"Ben kulumun zannı üzereyim... Beni nefsinde anarsa, ben de onu nefsimde anarım. Beni bir topluluğun içinde anarsa, ben onu daha hayırlı bir topluluk içinde anarım." [9]

"Rabbini zikreden ile Rabbini zikretmeyenin misali, diri ile ölü gibidir." [10]

Birini çok anmak veya çokça ondan bahsetmek kişinin onu sevdiğinin alametidir. Allah'ı çokça zikreden farkında olsun ya da olmasın bu zamanla onun Allah'a karşı sevgisini arttıracaktır inşallah.

4. *94/İnşirah, 1*
5. *9/Tevbe, 24*
6. *47/Muhammed, 24*
7. *38/Sad, 29*
8. *Buhari, Müslim.*
9. *Buhari*
10. *Buhari*

Şeytan, kişi ile Allah arasına sürekli bir şeyler koyarak kişiyi Allah'tan uzaklaştırmaya çalışır. Bu bazen internet, bazen arkadaş, bazen başka bir şey olabilir.
Kişinin bunları tespit edip hayatından çıkarması Allah'a karşı sevgisini arttırır.

d. Allah'ın sevdiklerini kendi sevdiklerine tercih etmek

'Tercih, sevginin ilk adımıdır. Çünkü kalp tercihler doğrultusunda yön değiştirir. Allah'ın hoşnutluğu nefsin hevasına tercih edildikçe, kalpte olan sevgi artar ve imandan lezzet alınmaya başlanır.' [11]

Kişinin bir yere olan bağlılığı ve sevgisi ora için yaptığı fedakârlık oranındadır. Allah'ın rızası için kendi tercihlerinden fedakârlık yapan kişinin kalbinde Allah'a karşı sevgi oluşacak ve Allah'ı daha çok sevecektir.

İbni Kayyım şöyle der: *'Allah, mümin kulunu daha üstün, daha faydalı, daha hayırlı, daha devamlı olan şeylere iletmek için onu; şehvet ve kötülükleri sevmekle ve nefsini onlara yönelmekle imtihan eder. Böylece mümin, bu kötülükleri, Allah için terk edecek ve nefsiyle mücadele edecektir. İşte onun bu mücadelesi, kendisine Allah sevgisini kazandıracaktır. Ve sevdiğine ulaştıracaktır. İhtirasları (şehvet) elde etmek için nefsi ne zaman kendisiyle mücadeleye girişse, müminin iradesi ve şevki, Allah sevgisini elde etmek için güç kazanacaktır. Nefsinin bu istek ve arzularını daha büyük bir şevkle ve daha yüce bir muhabbetle geriye çevirmeye çalışacaktır. İşte Allah sevgisi budur.'* [12]

e. Kalbin Allah'ın isim ve sıfatlarını mütalaa etmesi, o isim ve sıfatları bilmesi ve müşahede etmesi

İbnu'l Kayyım bu başlık altında şöyle der: *'Her kim Allah'ı isim, sıfat ve fiilleri ile tanırsa hiç çaresiz O'nu sever.'*

Allah'ın isim ve sıfatlarını bilmek, her şeyi Allah'ın isim ve sıfatlarına bağlamak kulun Allah'ı sevmesine "sebebiyet verir. Bu sebepten dolayı kulun bunları bilmesi gerekir. Bilmesi gerekir dediğimizde kastımız sadece ezberlemek değil, bilakis bunları ezberleme, anlamak, tecellilerini bilmek ve tefekkür etmektir.

f. Allah'ın iyiliğini, ihsanını, açık ve gizli nimetlerini müşahede etmek

Allah'ın kullarına bahşettiği sayısız nimetleri vardır. Bu nimetler o kadar çoktur ki kişi sayarak bitiremez.

"Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız." [13]

Bu sayısız nimetlerinin farkında olan kişinin kalbinde bu nimetleri veren Allah'a karşı bir sevgi oluşur.

g. Kalbin tümüyle Allah'ın huzurunda kırılıp dağılması

Bu madde ile ilgili İbnu'l Kayyım şöyle der: *'Bu en acaiblerindendir. Kalbin tümüyle Allah'ın huzurunda kırılıp dağılmasıdır.'*

Kul günahları, ayıplarını ve buna karşı olarak Allah'ın kendisine verdiği nimetleri düşünürse Allah'ın huzurunda kalbi kırılır, kendisini zelil hisseder. Bu da onun Allah'ı sevmesini sebebiyet verir.

h. Allah'ın dünya semasına indiği vakitte yalnız olmak, O'na yalvarmak, kitabını tilavet etmek, kulluk edebiyle O'nun huzurunda bulunmak ve bu durumu tevbe ve istiğfarla sonlandırmak

"Gecenin son üçte biri kaldığı zaman Rabbimiz, her gece dünya semasına iner ve: Kim bana dua ederse onun duasına icabet ederim... Benden kim bir hacetini

11. *Ebu Hanzala, Allah'a Adanmış Gençlikler, Furkan Basım ve Yayınevi*
12. *Nefis Terbiyesi, M. Salih Müneccid*
13. *14/İbrahim, 34*

isterse onun hacetini veririm... Benden kim mağfiret dilerse onu mağfiret ederim, buyurur."

Bu vakitte ayakta olup Allah'a ibadet etmek, istiğfar dilemek, dua ile Allah'a yönelmek Allah'a karşı sevginin artmasına sebebiyet verir. Bu Kur'an'da zikredilen salih insanların özelliklerindendir.

"Onlar, korkarak ve ümit ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkarlar. Kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden de Allah için harcarlar." [14]

"Yoksa geceleyin secde ederek ve kıyamda durarak ibadet eden, ahiretten çekinen ve Rabbinin rahmetini dileyen kimse (o inkârcı gibi) midir? (Rasûlüm!) De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür." [15]

ı. Allah dostları ve sadıklarla bir arada bulunmak, meyvelerin en güzellerini topladığı gibi onların sözlerinin en güzellerini seçmek. İnsanın nefsine ve başkalarına faydası olmadığı müddetçe konuşmamak

Bazı insanlar vardır ki; sözleri ve fiilleri ile sürekli Allah'ı hatırlatırlar. Bu şekilde olan insanlarla oturmak Allah'a olan sevgimizi arttırır. Salih olan, bize Allah'ı sevdiren kişilerle arkadaşlık yapmaya dikkat etmeliyiz.

"Salih arkadaşla kötü arkadaşın misali misk taşıyıcısı ile demirci körükçüsünün misali gibidir. Misk taşıyan ya sana ondan verir veya sen satın alırsın ya da güzel kokmasından istifade edersin. Ateşi körükleyense ya elbiseni yakar veya ondan kötü koku alırsın." [16]

Salih ortam böyledir, insan hiçbir şey yapmadan ondan istifade edebilir. Sen hiçbir çaba harcamadan o sana kendinden verir. Manevi olarak ruhun dinginliğe kavuşur. Kalbinde Allah'a ve O'nun yanında olanlara rağbet artar. Sebebini anlayamadığın bir sevgi ve irade fırtınası eser kurak gönlünde. Veya sen çabalarsın, örnek alırsın, taklit edersin. Böylece güzel kokuyu satın alan gibi olursun. Elde ettiğin hayır senin çabanla olur. İki durumdan biri gerçekleşmese dahi zarar etmezsin. Salih ortamın kokusuna aşina olursun. Elinde ölçü olur. Bugün olmasa bile bir başka gün salihlerle fasıkları ayırt edersin. Bu da ondan sana güzel bir koku sinmesidir.

Ateş körükleyen ise bunun zıddıdır. Her halükârda sana zarar verir, elindekiyle elbiseni yakar. Rabbinin azabıyla senin aranda perde olan takva libasın yırtılır. Yaptıklarını yapsan onlarla aynı olur, sussan dilsiz şeytan olursun. En basit hâliyle kokusu siner, haramlara karşı alışkanlık ve kanıksama olur sende. Artık haramlar yüzünü ekşitmez.[17]

i. Kalp ile Allah arasına girip engel olan her sebepten uzak durmak

Şeytan, kişi ile Allah arasına sürekli bir şeyler koyarak kişiyi Allah'tan uzaklaştırmaya çalışır. Bu bazen internet, bazen arkadaş, bazen başka bir şey olabilir. Kişinin bunları tespit edip hayatından çıkarması Allah'a karşı sevgisini arttırır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurur:

"Kim Allah için bir şeyi terk ederse Allah ondan daha hayırlısını o kimseye nasip eder"

Allah'ın izniyle bunlara dikkat edersek Rabbimize karşı olan sevgimiz artacaktır. İmanın tadını almak için zikredilen diğer maddeleri ise bir sonraki yazımızda izah etmeye çalışacağız Allah'ın izniyle.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd etmektir.

14. 32/Secde, 16
15. 39/Zümer, 9
16. Muttefekun Aleyh
17. Ebu Hanzala, Allah'a Adanmış Gençlikler, Furkan Basım ve Yayınevi

İktibas

İbnu'l Cevzi *rahimehullah* der ki;

'Bilmen gerekir ki; işi gücü aldatma ve hak ile batılı birbirine karıştırma olan şeytan, açık bir şekilde secde etmesini emreden emri ilahiden yüz çevirdi. Türler arasında karşılaştırma yaparak üstün olanı belirlemeye kalkıştı ve dedi ki: 'Beni ateşten, onu ise çamurdan yarattın.' [1] *Ardından her şeyin sahibi ve hâkimi olan Allah'a itiraz yöneltti: 'Benden daha üstün tuttuğun bu mu yani?' Bu itiraz 'Onu benden neden üstün kıldın?' anlamına geliyordu. Bu itiraz şu anlama gelir: 'Onu benden üstün kılman hikmetli bir karar değil.' Sonra böbürlendi ve 'Ben ondan daha hayırlıyım.' dedi. Daha sonra secde etmekten geri durdu. Saygı gösterilmesini istediği nefsini böylece lanet ve cezaya duçar kılarak zelil etti.*

Artık şeytan her kime bir şeyi süslü gösterirse, o kimsenin ondan şiddetle sakınması; bir kötülük yapmasını emrettiğinde de şöyle demesi icab eder: 'Bana verdiğin nasihat, şehvetimi doyurmayı istiyor, böylece güya bana iyilik yapmayı arzuluyorsun. Kendisine nasihat etmeyen, kendisinin iyiliğini düşünmeyen bir kimsenin nasihatinin doğruluğunu ben nereden bileyim? Sonra, düşmanın nasihatine nasıl güvenebilirim. Defol git! Senin sözün bana işlemez.'

Kişi aynı zamanda kendi nefsinden de yardım isteyemez… Çünkü o da şehvet ve arzulara teşvik eder. Öyleyse aklını başına al, günahların akıbetinin ne olduğunu düşün! Umulur ki, Tevfiki İlahi hemen gayret ve çaba askerini gönderir de, heva ve nefis askeri bozguna uğrar.' [2]

1. *7/Araf, 12*
2. *İbnu'l Cevzi, Şeytanın Ayartması (Telbisu İblis) Elif yay. s. 40*

Terk Edilmiş Sünnetler: Emir/Yönetici Sahiplerine Nasihat Etmek

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.net

Emirlere nasihat etmek, kişinin muhayyer bırakıldığı bir durum değildir. Bu sebeple kimse emirlere nasihat etmeyi göz ardı etmemelidir. Bu mesele o kadar önemlidir ki, emirlere nasihatte bulunmak imandandır. Bunun aksi ise imanın zayıflığı ve kalbin kötülüğüdür.

Bizi başıboş bırakmayan, yöneticiler ile güçlü kılan Allah'a hamd, *'emire itaat bana itaat etmektir'* diyerek yöneticilere önem gösteren Rasûlullah'a salât ve selam olsun.

Müslümanlar ile emirler arasındaki hukuklar gözden geçirildiği zaman ümmetin eksiklerinden biri de Müslümanların emir sahiplerine nasihat etmeyi terk etmeleridir.

Emir dediğimizde sadece halife veya genel emiri kast etmiyoruz. Hizmet alanlarında insanlara sorumluluk yapan, vali, hoca, sorumlu ve hatta evin reisi baba da buna dâhildir.

Emir sahibine itaat etmek, işlerimizde ondan izin almak emire karşı görevimiz olduğu gibi, emir sahiplerine nasihat etmek, hata yaptıklarında şer'i ölçüler içerisinde hakkı onlara hatırlatmak da yöneticilere karşı sorumluluğumuzdur. O kadar ki, emire nasihat edilmesi gereken yerde nasihati terk etmek, Allah katında vebal olacak kadar ve hesabı verilecek kadar önemli amellerdendir. Çünkü bu bir sorumluluktur.

Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*:

" 'Din nasihattir' buyurdu. Sahabeler: 'Kime nasihattir ya Rasûlullah?' diye sordular. Peygamberimiz: 'Allah'a, Rasûlü'ne, emirlere ve Müslümanların genelinedir.' diye cevap verdi." [1]

1. *Müslim*

Bu hadis-i şerifte Peygamberimiz nasihat edilmesi gereken kişiler arasında emirleri/yöneticileri de zikretmiştir. Yani Müslümanlar kendi aralarında nasihat ettikleri gibi emirlerini de unutmamaları gerekir. Emire nasihat etmekten utanıp veya *'gerek yok başkaları yapar'* deyip gevşek davranmak, *'koskoca yöneticiye nasihat etmek bana mı kalmış'* diye düşünmek, *'yöneticimiz yaptıysa vardır bir bildiği'* demek sadece şeytanın ümmeti bozmak için kurmuş olduğu bir tuzaktır. İslam'da yöneticilere nasihat etmek önemlidir. Hatta İslam'da yöneticilere nasihat etmek, kendi aramızda Müslüman kardeşimize yaptığımız nasihatten daha önemlidir.

Çünkü emirler/halifeler Peygamberimizden sonra yeryüzünde dini ikame eden kişilerdir. Hakeza başka milletlere karşı İslam dininin temsilcileridir. İşlemiş oldukları hatalar sadece kendilerini bağlamamaktadır. Bilakis bütün ümmeti ilgilendirmektedir. Bununla beraber halkın imani ve ahlaki durumu yöneticiye bağlıdır. Yönetici nasıl ise halk da o şekilde olur. Durum böyle olunca emirlere nasihat etmenin önemi iki kat artmaktadır.

Emirlere nasihat etmek, kişinin muhayyer bırakıldığı bir durum değildir. Bu sebeple kimse emirlere nasihat etmeyi göz ardı etmemelidir. Bu mesele o kadar önemlidir ki, emirlere nasihatte bulunmak imandandır. Bunun aksi ise imanın zayıflığı ve kalbin kötülüğüdür.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurur:

"Benden önce Allah'ın gönderdiği her Peygamberin mutlaka ümmetinden havarileri ve arkadaşları olmuştur. Bunlar onun sünnetiyle amel ederler emirlerini de yerine getirirlerdi. Sonra, bu Peygamberlerin ardından öylesi kötüler zuhur etmişti ki, yapmadıklarını söyleyip, kendilerine emredilmeyeni de yapmışlardır. Kim bu güruhla eliyle mücadele ederse mümindir. Kim onunla eliyle mücadele ederse o da mümindir. Kim de onlarla kalbiyle mücadele ederse o da mümindir. Bunun gerisinde artık zerre miktar iman yoktur." [2]

Hata ve haramlarında emir sahiplerine şer'i ölçüde hakkı nasihat etmek konusunda, bizim için en güzel örnek sahabedir. Nasihat etmekte gevşeklik gösterdiklerinde, ümmetin başına gelecek sapıklık ve dalaleti bildiklerinden, onlar bu konuya çok hassasiyet göstermişlerdir. Ebu Said el-Hudri, kendisinin şahitlik ettiği, hakkı ayakta tutma olayını, bizlere şöyle aktarmaktadır:

Emeviler döneminde valilerden biri Peygamberimizin sünnetini değiştirdi. İslam'da Cuma hutbesi, namazdan sonra yapılırdı. Bu vali, hutbeyi Cuma namazının önüne aldı. Böylelikle Peygamberimizin sünnetini değiştirmiş oldu. Bundan daha büyük bir cürüm ne olabilir ki? Hemen orada bulunan sahabelerden birisi valiyi uyardı ve ona hakkı tavsiye etti. Bunun üzerine Ebu Said el-Hudri, şunları söyledi:

"Bu, üzerine düşeni yerine getirmiştir. Ben Rasûlullah'tan dinledim. O: 'Sizden biriniz bir münker gördüğünde eliyle düzeltsin. Buna gücü yetmez ise diliyle düzeltsin. Buna da gücü yetmez ise kalbi ile buğz etsin. Bu da imanın en alt kısmıdır.' " [3]

Emirlere Nasihat Etmede Edebimiz Nasıl Olmalıdır?

Müslüman, yöneticilerine nasihat ederken edep çerçevesinde, İslam ahlakı üzere hakkı tavsiye etmelidir. Özellikle de İslam ümmetinin huzurunu kaçıran, edep bilmeyen bedevi/patavatsız olan insanların ahlakından kaçınmalıdır.

Emir sahiplerine nasihat etmede dikkat etmemiz gereken adapları şöyle sıralayabiliriz:

a. Emir sahibinin işlediği masiyet-hata net olmalıdır

Kulaktan duyma veya ihtimalli hatalar üzerine emir sahibine nasihatte bulunmak caiz değildir. Bu davranış Müslümanların arasında dahi kötü kabul ediliyor ise emir sahiplerine karşı nasihat etmede böyle bir tutum daha fazla çirkindir. Peygamberimiz bu tutumu yalan olarak isimlendirmektedir.

"Kişiye her duyduğunu aktarması yalan olarak yeterlidir." [4]

Bugün maalesef birçok insan, bu hadis-i şerife muhatap olmaktadır. Araştırmadan, netliğe kavuşturmadan, kendi gözü ile görmeden ve kendi kulağı ile duymadan ahkâm kesmekte ve eleştiri yapmak-

2. *Müslim*

3. *Müslim*
4. *Müslim*

tadırlar. Hatta son zamanlarda sonrasında pişman olup özür dileyecek kadar meselelere vakıf olmadan ve netliğe kavuşmadan karar veren ve eleştirenleri çok fazla görmekteyiz. Oysaki İslam ahlakına göre, kişinin duyduğunu ve gördüğünü araştırması ve netliğe kavuşturması, daha sonra nasihat etmesi veya görsel, yazılı hatırlatmalarda bulunması gerekirdi.

Peygamberimiz ashabına, ileride namazı erteleyen zalim imamların/yöneticilerin çıkacağını söylediği zaman sahabeler, *'o imama karşı savaşalım mı Ya Rasûlullah'* diye sorarlar. Peygamberimiz:

"Hayır. Ta ki onlarda apaçık şirk ve apaçık delil yanınızda buluncaya kadar." buyurdu.

Bu hadis-i şeriften anlıyoruz ki emirlerin hatalarını kesinliğe kavuşması için şu üç uygulamaya ihtiyacımız var:

1. Onların hatalarını apaçık şekilde kendimiz göreceğiz veya duyacağız.

2. Onların işlemiş olduğu amellerin veya söylemiş olduğu sözlerin hata/haram vb. olduğuna dair kesin bir ayet veya hadis olması gerekir.

3. Emir sahiplerinin hataları göreceli veya içtihada dayalı bir mesele olmaması gerekir.

Buradan kast ettiğimiz mana şudur ki; emir sahibinin işlemiş olduğu hataya dair herhangi bir ayet ve hadis yok ise, bunun hata olup olmadığı herkesin siyaseti ve bakış açısına veya menhecine göre değişiklik arz ediyorsa bu içtihadi olan hatadır. Böyle hata olarak kabul edilen fiil ve sözlerde kesinlikle emir sahiplerine nasihatte bulunulmaz. Çünkü sana göre hata olan bu fiil, sahibine göre hata değil, bilakis yapılması gereken bir amel olarak kabul edilmektedir. Bu tür göreceli meselelerde Müslümanlar birbirlerine saygı ve hürmet göstermelidirler. Aksi hâlde ümmetin arasında fitne ve parçalanma daha fazla olacaktır. Ki bundan Rabbimize sığınırız.

b. Emir sahibine nasihat gizli yapılmalıdır

Yönetici olan insanların, toplum yanında itibarı ve konumu vardır. Sözünün insanlara etki etmesi ve insanlar tarafından kabul edilmesi bu itibar ve konuma bağlıdır. İnsanlar nazarında saygınlığı kaybolan kişiler yönetici olmakta zorlanacaktır. Böyle olan yöneticilere halkın itaat etmesi zordur. Bu sebeple sahabe emir sahiplerine açıktan nasihat etmedikleri gibi, yapacakları nasihatte bile çekinmişler, öncesini sonrasını tartaraktan nasihat etmişlerdir. Ta ki emir sahibinin insanlar yanındaki saygınlığı kaybolmasın ve emirlere yapılan nasihat basitleşmesin diyedir.

'Bunun en güzel örneği Osman'ın döneminde meydana gelen fitnelerdir. Osman döneminde ortaya çıkan fitneler sırasında kendisine yönelik birçok suçlamalarda bulunuldu. 'Osman, akrabalarını kayırıyor, ümmetin sorunları ile ilgilenmiyor' gibi suçlamalar yapıldı. Pusuda bekleyen fitne odakları bu tür dedikoduları etrafa yayıp halkı ve orduyu Rasûlullah'ın halifesine karşı kışkırtmaya çalışıyorlardı.

O sırada Medine'de bulunan ashabtan bir heyet, Usame bin Zeyd'in yanına geldiler. O Usame ki, Rasûlullah'ın terbiyesinde yetişmiş, onun ahlakıyla ahlaklanmış, hangi davranışın hangi durumlarda İslam'ın lehine olacağını çok iyi bilen mümtaz ve sonraki nesiller içinde örnek bir şahsiyettir.

Ashab kendisine gelip şu teklifte bulundu: 'Ey Usame! Rasûlullah seni severdi. Osman da seni sever. Kendisine (Osman'a) gidip bu konuları konuşsan.' dediler. Usame: 'Asla! Ben böyle bir kapıyı açan olmayacağım.' dedi.

Usame'nin bu tavrı, Halife'ye aleni nasihat etmek taraftarı olmadığını göstermektedir. Çünkü biliyordu ki orada toplanan isyancıların da duyabileceği şekilde Osman'ın hakkındaki iddiaları dile getirip nasihat etmesi isyancıların daha da ümitlenmesine, fitnelerin körüklenmesine ve kötü bir çığır açıcı olarak tarihte yer almasına neden olacaktır. Sahabenin yaptığı ve öğrettiği budur.' [5]

Buraya kadar yazdıklarımızdan şunu anlamaktayız: Emir sahiplerine nasihat etmek sorumluluğumuzdur. Bu nasihat, şer'i ölçüler ve adaplar çerçevesinde olmalıdır. Aksi hâlde, emir sahiplerine nasihat etmek yasaklanmıştır.

Rabbim bizleri, emirlerimizi hata işlemekten muhafaza etsin. Hata işlersek de nasihate açık olan ve hemen tevbe eden kullarından kılsın. Allahumme âmin

Davamızın sonu âlemlerin Rabbine hamd etmektir.

---

5. *Bu bölüm Ebu Hanzala Hocamızın 'Müminlerin Emire Karşı Sorumlulukları' kitabından alınmıştır.*

Konuşmacı, hoca ve bir hocadan ders alan öğrenci dile muhtaçtır. Bu alanda da gerçekten çok hata olabilmektedir. Dinleyici, dilde hata yapan konuşmacıyı dinleyince zihni dağılır ve sıkılır. Hususen dinleyicide şevk olduğunda bu daha belirgin hâle gelir. Çünkü dildeki hatalar yüzünden konuşmadan istifade edemez.

Lugat Dalındaki Eserler; Nahiv Kitapları

Abdulkerim el-Hudayr

Arapça, hem Kur'an'ın hem de insanlığın efendisinin *sallallahu aleyhi ve sellem* dilidir. Bu dile önem vermek, dine önem vermek demektir. Allah'ın indirdiği kitap apaçık bir Arapça olduğu gibi gönderdiği Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* de Arap'tır. Bundan dolayı bu dini anlamak için bu dili bilmek gerekir.

İbni Haldun, meşhur *'Mukaddime'* adlı eserinde şöyle der: *'Otuz altıncı bölüm: Arap Lisanı Hakkında: Arapça'nın dört ana bölümü vardır. Bunlar, Lugat, Nahiv, Beyan ve Edebiyat'tır. Bunları bilmek şer'i ilimlerle meşgul olan kimseler için zorunludur. Çünkü şer'i hükümlerin kaynağının tamamı Kitap ve Sünnetten alınmıştır. Kitap ve Sünnetin dili de Arapçadır. Bu iki kaynağı nakleden sahabe ve tabiin de Arap'tır. Anlaşılmayan kısımların açıklaması da dilleri ile olur. Şeriat ilmini elde etmek isteyen kimse, bu dile bağlı olan ilimleri bilmek zorundadır.'*

İbni Haldun, *'Arapçaya önem vermediğin hâlde Arapçayı nasıl anlayacaksın?'* demek istiyor. Gerek Arap, gerek acem âlimler hemen her dalında Arapçaya çok fazla katkıda bulunmuşlardır. Yabancı/acemlerin katkıları daha çok olmasa bile, Arapların bulunduğu katkıdan daha az olmamıştır. Acemlerin bu dile olan katkılarının çok açık olması, Allah'ın hikmetlerinden bir tanesidir. Bunun sebebi, kendi dinleri olduğu içindir. Onlar Kitabı, Sünneti ve Arapçayı anlamayı Araplar kadar istemişlerdir. Bundan dolayı da Arap diline önem vermiş ve bu alanda kitaplar yazmışlardır.

Arapçada on iki dal mevcuttur. Bunları şöyle sıralayabiliriz;

1. Nahiv
2. Sarf

3. Aruz

4. Kafiye

5. Lugat

6. Garaz

7. İnşa

8. Hatt

9. Beyan

10. Meâni

11. Muhadara

12. İştikak

Fakihler bu ilimlerin hepsini bilmenin gerekliliği görüşünü desteklerken, âlimler de bu görüşe genel olarak katılmışlardır. İlim talebesine sarf, nahiv ve hatta aruz ilminden cahil kalması uygun olmaz. Aruz ilmini söylememizin nedeni ise şudur: Kişi kendi alanına yardımcı olan beyitlerle karşılaşabilmektedir. Fakihler de bunlardan kaideler çıkarmaktadırlar. Kaideler, şartlar ve rükunlar şiirsel beyitlerle olabilmektedir. Ne Arapça ne de kafiye bilen bir kimseye zor bir beyit geldiğinde ne yapabilir ki! Sadece bu değil, bunun yanında birçok ilim dalının kendisine dayanmış olduğu kitaplar ve metinler nazım hâlindedir.

Bahse konu olan bu ilimlerin ilk seviyesi nahiv, sarf ve lugattır. Bunlar metni anlamaya yöneliktir. Daha sonra Belağat'ı kapsayan üç ilim gelir. Bunlar da Meâni, Beyan, Bedî'dir. Bunun akabinde de sırasıyla Arûz, Kâfiye, Beyan, Hatt ve İştikak gelir. Bu ve bunun haricinde olan Arapça ilimlerinden habersiz kalması, ilim talebesi için çirkin görülmüştür. Bunlara dair en azından bir metin okumalıdır.

Nahiv Kitapları

İlim talebesine gerekli olan ve başlangıç olarak önem vermesi gereken alan nahivdir. Nahiv'in iki tane faydası bulunmaktadır:

1. Dili hatadan korumak,

2. İ'rab bilgisine vakıf olarak manayı anlamak.

Konuşmacı, hoca ve bir hocadan ders alan öğrenci dile muhtaçtır. Bu alanda da gerçekten çok hata olabilmektedir. Dinleyici, dilde hata yapan konuşmacıyı dinleyince zihni dağılır ve sıkılır. Hususen dinleyicide şevk olduğunda bu daha belirgin hâle gelir. Çünkü dildeki hatalar yüzünden konuşmadan istifade edemez. Konuşmacıya yakışan buna çok fazla önem göstermesidir. Tüm bunların yanında sözün anlaşılması da i'rabına bağlıdır. Bu şu demektir: Faili ve mefulu, örnek ile örnek verileni bilmediğin zaman sözden hiçbir fayda elde edemezsin. Çünkü hüküm bazen i'raba göre değişiklik arz eder.[1]

Âlimler bu ilmin eğitiminin yollarını resmetmişler ve bu daldaki kitapları başlangıç, orta ve ileri düzeydekiler için düzenlemişlerdir. Her beldenin de bu alanda önem verdiği belli kitaplar vardır. Ör-

---

1. Buna örnek olarak şunu verebiliriz: "Rasûlullah'a soruldu: 'Biz deve, sığır ve davarı, karınlarında cenin olduğu hâlde boğazlıyoruz. Cenini yiyelim mi, atalım mı?' Şu cevabı verdi: 'Dilerseniz yiyin. Zira onların tezkiyesi (temiz ve helal olmaları) annelerinin tezkiyesine tâbidir.' " (Ebu Davud, Tirmizi)

Bu hadiste geçen "ذكاةُ الجنينِ ذكاةُ أمه" (Cenin'in tezkiyesi/temiz ve helal olmarları annesinin tezkiyesine tâbidir) ifade, hükümdür. Bazıları bunu ذكاةُ الجنينِ ذكاةَ أمه şeklinde rivayet etmişler. İlk lafızdan, 'Annenin yenilebiliyor oluşu cenin için de geçerlidir' hükmü anlaşılır iken; ikinci lafızdan -yani i'rabı damme yerine nasb yaptığımızda ise- annesi hangi şartlarda temiz ve helal oluyorsa o şartlar aranmalıdır, hükmü çıkmaktadır. Bu örnekte kastedilen i'rabın ne denli önemli olduğu ve küçük bir değişikliğin manayı komple değiştireceğidir.

Ecrumiyye kitabı bu daldaki en önemli eserlerden birisidir. Bu kitabı defalarca şerh ettik ve şerhler de kaydedilmiş durumdadır. Ayrıca yazılı ve basılı olan şerhleri de bulunmaktadır.

neğin, İbnu'l Hacib'in Kafiye isimli eseri bu daldaki en güçlü metinlerden bir tanesidir. Bu kitap o kadar yaygınlık kazanmıştır ki, kişiler dedesine, kabilesine veya beldesine nispet edileceğine, *'Kafiyeci'* diye bu kitaba nispet edilir olmuşlardır. Fakat bu kitap Suudi Arabistan'da meşhur değildir. Alimlerimizin kullandığı materyaller/gereçler sırası ile; Ecrumiyye, Katru'n Nedâ ve Elfiyye'dir.

1. El-Ecrumiyye/El-Âcurrumiyye

Ecrumiyye kitabı bu daldaki en önemli eserlerden birisidir. Bu kitabı defalarca şerh ettik ve şerhler de kaydedilmiş durumdadır. Ayrıca yazılı ve basılı olan şerhleri de bulunmaktadır. Bu şerhlerin içerisinde en önemli olanları ise şunlardır:

a. Şerhu'l Kefrâvî Ale'l Ecrumiyye

Bu şerh, kitaptaki bütün konulara yapılmıştır. Kitabın özelliği i'rab yapmasıdır. Konulara dair örnekler getirip, örneklerin de i'rabını yapmaktadır. Bu kitabı dikkatlice okuyup bitiren bir öğrencide -bıkmadığı sürece- i'rab bir yetenek hâline gelir. Çünkü kitabın bir yerinde on sekiz tane örnek getirip bunun on altısının i'rabını yapar. Kalan iki tanesine ise *'i'rabı önceki geçenler gibidir'* der.

b. Haşiyetu'l Aşmâvî Ale'l Ecrumiyye

Ecrumiyye'yi başka bir yönden şerh etmesi ile farklı bir eserdir. Bunun yanında ilim talebesinin ihtiyaç duyacağı bazı kaide ve kurallar da bulunmaktadır.

c. Şerhu'l Ezherî Ale'l Ecrumiyye

Sayılan bu şerhlerin dışında bunların üzerine yazılmış olan birçok haşiye de bulunmaktadır. İsmail el-Hamidi'nin, Ebu'n Necâ'nın ve benzeri haşiyeleri gibi birçok haşiye de bulunmaktadır.

İlim ehlinin örgün eğitim öncesinde bu kitaba verdikleri önemin bir benzeri yoktur. Şeyh Abdurrezzak el-Afîfî'nin şunu söylediğini bize hocamız Şeyh Abdurrezzak anlatmıştır: *'Şeyh el-Kefrâvi el-Ezher'de ilk sene bu kitabı seçmiştir. İkinci sene Katru'n Nedâ'yı, üçüncü sene Şerhu Şuzuru'z Zeheb'in tamamını, dördüncü senede ise İbni Akil'in Elfiyye şerhinin tamamını müfredata koymuştur.'*

2. Katru'n Nedâ

Bu kitap da Ecrumiyye'den sonra ikinci seviye olan bir kitaptır. İbni Hişam'ın meşhur eseridir.[2]

3. Elfiyyetu İbni Malik

Üçüncü olarak bahsedilen kitap ise Elfiyyetu İbni Malik eseridir. Bu ilimde en eşsiz nazım olan bu kitabın oldukça şerhi mevcuttur. Şerhleri ise şunlardır:

a. Şerhu İbni Akil ala Elfiyyeti İbni Malik: İbni Akil'in şerhidir.

b. Şerhu İbni'n Nazım ala Elfiyyeti İbni Malik[3]

c. Evdahu'l Mesâlik ila Elfiyyeti İbn Malik: İbni Hişam'a aittir.

d. Şerhu'l Eşmuni ala Elfiyyeti İbni Malik[4]

e. Şerhu'l Mekkûdi ala Elfiyyeti İbn Malik: Ebû Zeyd Abdurrahmân bin Ali bin Salih el-Mekkûdi el-Fâsi'ye aittir (ö. 807/1405).[5]

---

2. *Bu kitap, Ebu Hanzala Hoca'mız tarafından da şerh edilmiştir. Derslerin tamamı 'Tevhid Dersleri' adlı Youtube kanalımızda mevcuttur. İlgili link: https://www.youtube.com/playlist?list=PLrg38B2wu_AUZxB-3vxrYOjG_Npi758HCq -Çeviren-*

3. *Ebu Abdillah Bedruddin Muhammed bin Muhammed bin Abdillah bin Malik ed-Dımaşkī eş-Şafii (ö. 686/1287) Nahiv ve belagat alimi. Dil alimi Cemaleddin İbni Malik et-Tâi'nin oğludur. Babasının el-Hulâsa (el-Elfiyye) adıyla tanınan eserini şerhedenler arasında yer aldığından onun bu şerhini diğerlerinden ayırmak için kaynaklarda 'Şerhu İbni'n Nazım', 'Şerhu İbni'l Musannif' ifadeleri kullanılmış, bu sebeple de İbnu'n Nazım adıyla şöhret bulmuştur. DİA -Çevir*

4. *Ebu'l Hasan Nureddin Ali bin Muhammed bin İsa El-Eşmûni'ye (H.850) aittir. -Çeviren-*

5. *Arap dili ve edebiyatı âlimi. Mekkûdi'nin en çok tanınan eseri budur. Mekkûdi el-Elfiyye üzerine biri büyük, diğeri küçük olmak üzere iki şerh yazmayı düşünmüş, bunlardan büyük olanını tamamlayamadığı gibi yazdığı kısımlar da günümüze kadar gelmemiştir. Mevcut eser, Mekkûdi'nin Merîni veziri ve aynı zamanda talebesi olan Abdurrahman bin Hâcib el-Kabâili'nin isteği üzerine ona ithafen kaleme aldığı küçük şerhidir. Bu eser, el-Elfiyye'nin kırktan fazla şerhi içinde en meşhuru olup yazıldığı tarihten itibaren özellikle Mağrib'de nahiv eğitiminin başta gelen kitabı olmuş, ülkemizin güneydoğusundaki medreselerde de hayli rağbet görmüştür. Şerhedilen beyitlerin aynı zamanda i'rablarının yapılması, metnin sade ve anlaşılır bir nitelik taşıması, gereksiz açıklama ve yorumlardan kaçınılması eserin başlıca özellikleridir. Mekkûdi, bilhassa Bedreddin İbnu'n Nazım ile İbni Ümmü Kâsım diye bilinen Hasan bin Kâsım el-Murâdi'nin şerhlerinden büyük ölçüde yararlanmış, ancak yer yer onlara muhalefet etmiştir. Daha sonra el-Elfiyye'ye şerh yazanlar da onun şerhinden hayli nakiller yapmışlardır. Eser üzerine Ahmed bin Abdulfettah el-Mellevi (Kahire 1279), İbnu'l-Hâc es-Sülemi diye bilinen Ebu'l Abbas Ahmed bin Muhammed bin Hamdun (Fas, ts.; Kahire 1315), Muhammed Mehdi bin Muhammed el-Vezzâni el-Fâsi (Fas 1318) gibi âlimler tarafından hâşiyeler yazılmıştır. Birçok defa basılan eseri (Kahire 1279, 1301, 1305, 1354; Fas 1318) Fâtıma er-Râcihi neşretmiştir (I-II, Kuveyt 1993). Diyanet Vakfı Ansiklopedisi. -Çeviren-*

“

Bu ilimde iyi bir seviyeye gelmek isteyen Eşmuni ile beraber üzerine yazılan Haşiyetu's Sabban kitabını sabırla beraber okumalıdır. Birçok kardeşimiz bu kitapların çok uzun olduğunu ve diğer birçok tahsili elde etmekten alıkoyduğunu söylemektedirler. Fakat zaman, ilim talebelerinin bu problemlerinin çoğunu çözecektir.

Ayrıca her şerhin üzerine de yazılmış çok sayıda haşiye bulunmaktadır. Bunlardan bazıları ise şunlardır:

- Haşiyetu'l Hadari Alâ İbni Akil[6]
- Haşiyetu's Secâi[7]
- Et-Tasrih Ale't Tavdîh[8]
- Haşiyetu's Sabban Ale'l Eşmuni[9]

Bu ilimde iyi bir seviyeye gelmek isteyen Eşmuni ile beraber üzerine yazılan Haşiyetu's Sabban kitabını sabırla beraber okumalıdır. Birçok kardeşimiz bu kitapların çok uzun olduğunu ve diğer birçok tahsili elde etmekten alıkoyduğunu söylemektedirler. Fakat zaman, ilim talebelerinin bu problemlerinin çoğunu çözecektir.

4. Mulhetu'l İ'rab

Bu ilmin önemli kitaplarından bir tanesi de Mulhetu'l İ'rab isimli eserdir. Kitap gayet kolay bir metne sahiptir. El-Hariri de bunu nazım hâline getirmiştir.[10]

Fakat bu kitaba gösterilen ehemmiyet ise yukarıda bahsettiğimiz İbnu'l Hacib'in Kafiye eseri gibidir.

5. Mufassal

Nahivde temel eserlerden biri de Zemahşeri'ye ait olan bu eserdir. Bu kitabın şerhleri de oldukça fazladır.

• **Şerhu İbnu Yaîş:** Bu kitap oldukça geniş bir kitap olup, bu dalda mütehassıs/uzmanlaşan kimselerin önem verdiği bir eserdir. İhtiyaç hâlinde ilim talebesinin bu kitaba başvurmasında hiçbir engel yoktur.

6. Muğni'l Lebîb an Kutubi'l Eârib

Öğrencinin önem vermesi gereken bir eser de bu kitaptır. İbni Hişam el-Ensâri'nin kitabıdır. Bu alanda çok önemli bir kitaptır. Kitabın şerhleri ve haşiyeleri mevcuttur. Haşiyetu'l Emir ve Haşiyetu'd Dusûki bunlardan bir kaçıdır. Daha geniş ve tafsilatlı bir şekilde yazma imkanı olsaydı, bu kitaptan uzun uzadıya bahsedebilirdik.

7. Avâmil

Mehcur/terk edilmiş kitaplardan bir tanesi de Cürcâni'nin 'Avamil' eseridir. Kitabın içerisinde yüz tane amilden bahsetmektedir. Öğrencinin sürekli bir şekilde ihtiyaç duyacağı bir kitaptır. Yani, Ecrumiyye şerhinden sonra bu kitabı okursa çok büyük fayda elde edeceği bir gerçektir. Zaten ilim tahsilindeki eksiklik bu tip bazı önemli kitapların ihmal edilmesinden kaynaklanmaktadır.

8. Kavâidu'l İ'rab

İbni Hişam'a ait eserdir.

Hülasa, Nahiv ilminde tederrücen/aşama aşama kendisini ilerletmek isteyen kimse için önce Ecrumiyye, sonra Katru'n Nedâ daha sonra ise Elfiyye'yi okuması gerekir.

Özcan YILDIRIM,

Tevhid Dergisi için çevirmiştir.

6. *Muhammed bin Afîf el-Bâcûri el-Hudari'ye aittir. -Çeviren-*
7. *Ahmed bin Ahmed es-Secâi el-Mısri'ye aittir.-Çeviren-*
8. *İbni Hişam'a aittir. -Çeviren-*
9. *İbni Sabban'a aittir. -Çeviren-*
10. *Ebu Muhammad el-Kasım bin Ali bin Muhammad bin Osman el-Harîri (1054-1122) Arap, yazar. Arap edebiyatında kısa ve uyaklı öykü türünün öncülerindendir.*

Muvahhid bir mümin kendisini Allah'a kulluktan uzaklaştıran, Rasûlullah'ın sünnetine tâbi olmaktan engelleyen, hayırlarda çok daha az ile yetinmeye yönelten, dünya lezzetlerine daldırıp birçok kimse için vazgeçilemez olan şeylerden yüz çevirme iradesi göstermedikçe gerçek anlamda özgürleşemez.

Tadımlık Özgürlük Hâlleri

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.net

Dünya yurdunda hayat ile beraber insana verilen en büyük nimet gerçek anlamda özgürlüktür.

Her bir insanın şu dünya hayatına özgür bir fert olarak gözlerini açıyor ve adımını atıyor olması yüce Rabbimizin en büyük lütuflarındandır. Fıtratı ve tevhidi yok sayan heva ürünü özgürlük tanımları, kuramları ve sınırsızlıkları her geçen gün insanlarımızı tahmin bile edilemeyecek katı ve uzun süreli bir esarete mahkum etmektedir. Özgürlüğün gerçek mahiyetinden habersiz olanlar için özgürlük demek fıtrî ve tabii olanın dışına çıkıp hakka karşı asi olmak anlamındadır.

Hayatın varlık nedeni olan tevhid inancına ve fıtrata göre özgürlük kişinin kendi öz ve özgür iradesiyle yegane yaratıcı ve mutlak hakim olan Allah'a *subhanehu ve teâlâ* hakkıyla kul olabilmesidir. Kulluk, yani bir anlamda *'kölelik'* ile özgürlük arasında böyle bir bağıntı kurmak kulluğun ve özgürlüğün asli anlamından gafil olanlar için şüphe üreten bir çelişki olarak görülebilir. Heva, şüphe ve çelişkiler yumağına gömülmüş olanlar ile tevhidin esası olan bir gerçeklik karşısında kendisini buğz ve adavet safında konumlandıranların bizzat kendileri dünya hayatındaki varlık amaçlarının dışında ve hatta çukur yerlerde konumlandıklarını (veya konumlandırıldıklarını) idrak edemezler.

Özgürlük esas itibariyle fıtrî ve tabii olmayan yaşam alanlarından, tevhid akidesine uygun olmayan inanç ve düşünüşlerden ve sünnet-i seniyyeye muvafık olmayan her şeyden bağları koparmaktır.

Özgürlük aynı zaman da her bir fert için, en başta da muvahhid bir mümin için güçlü bir isyan ve itiraz alanıdır.

İslam'da gerçek özgürlüğe ulaşabilmek de ilk anda bir isyan, inkar ve itiraz ile başlar. İşte bu nedenledir ki tevhid akidesine göre gerçek kulluğun/teslimiyetin ilk şartı El-Aziz ve El-Celil olan Allah dışındaki tüm ilah taslaklarına ve tüm tağutlara karşı isyan etmektir, onları inkar edip yok saymaktır ve daima güçlü bir itiraz pozisyonunu muhafaza etmektir.

Özgürlüğü tefessüh etmiş köhne ve dogmatik ideolojilerine ambalaj kılan modern şirk cereyanlarına kapılan romantik özgürlükçülerin ömürleri boyunca birkaç santim dahi ilerleyemedikleri patinaj alanının söylem olarak gerçek özgürlükle benzerliği dahi söz konusu değildir. Zira İslam'da özgürlüğün, yani özgür, muvahhid ve izzetli bir mümin olmanın ilk şartlarından biri, kişiyi aşağılıkların aşağısı bir düzeysizliğe gömmeye çalışan her türlü şeytani-tağuti güçlere karşı isyan iken; sonradan üretilip dolaşıma da batı etiketleriyle sokulan özgürlük tüccarları ve pazarlamacılarının sahte özgürlük anlayışlarının temelindeyse, kullarını özgür birer birey olarak yaratan Allah'a *subhanehu ve teâlâ* karşı isyan ve itiraz vardır. El-Aziz ve El-Celil olan Allah'a karşı isyan ve itiraz ise doğal olarak özgürlüğe değil, şeytani ve tağuti güçlere bağımlılık ve kölelik neticesini doğurur.

> Kişi, özgürlüğünü kendisini yaratan Allah'a kullukta bulunup kalbini O'na müteveccih kılmakta elde etmeyip de Allah'tan başka kimselere/şeylere mutlak bir bağlılıkla itaatte bulunarak özgür olabileceğini zannettiğinde ruhsal ve zihinsel tükenişini de böylelikle ilan etmiş olur.

Özgürlük; herkesin inancına, düşüncesine ve yaşam tarzına göre çok farklı tanımları olan bir kavramdır. Tanımların farklı ve hatta birbirine zıt olması birçok alanda ciddi problemlere sebep olmayabilir. Fakat benim özgürlüğüm ile senin özgürlüğünün sınırları birbirine dayanıp biri diğerini zorlamaya başladığında asıl mesele orada başlar. Zira her iki anlayış arasında bir hakemlik söz konusu olacaktır. Hakemlik ve nihai hüküm konusunda ortaya konacak irade, özgürlüğün niteliğini de belirleyici olur. Rabbani bir bağış, fıtri ve doğal sınırlar içerisinde tanımlanmış bir özgürlük anlayışı her bir insanın bizzat kendi öz nefsi ile, toplumla ve yüce yaratıcı ile barışık olduğu bir hayat yaşamasını kolaylaştırır. Bu durumda kişi sahte özgürlük söylemleri ile veya ambalaj özgürlükçülerinin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceği kesin olan ütopik vaadlerle zihinlere üfürdükleri sanal özgürlük avuntularıyla yetinmek zorunda kalmayacaktır. Bu anlamda özgürlük, her bir birey için özgürlüğün anahtarı olan muvahhid kulluğun yüce Allah'a takdim edilerek hakiki manada gerçekleştirilmesiyle mümkün olur. Özgürlük gibi insan için hayati bir kavramın tanımında hakka muhalif milimetrik bir sapma bile özgürlüğün gerçekleşmesinde devasa tahribatların ortaya çıkmasına neden olur. Günümüzde yaşanan/şahit olunan itikadi, menheci, kültürel, siyasal, ticari, sanatsal ve ahlaki yozlaşmanın yaygınlaşıp derinleşmesinin en başta gelen sebeplerinden biri de budur. Kişi, özgürlüğünü kendisini yaratan Allah'a kullukta bulunup kalbini O'na *subhanehu ve teâlâ* müteveccih kılmakta elde etmeyip de Allah'tan başka kimselere/şeylere mutlak bir bağlılıkla itaatte bulunarak özgür olabileceğini zannettiğinde ruhsal ve zihinsel tükenişini de böylelikle ilan etmiş olur. Konforlu bir hayat yaşıyor olmak, ülke ülke, diyar diyar gezmek, kısa sürede çok para kazanabilmek, dünya hayatını kolaylaştıran her türlü imkana kavuşmak ve her türlü nimeti elde edebiliyor olmak dahi söz konusu ruhsal ve zihinsel çöküşe ve tükenişe engel olamaz.

Şeytani ve tağuti esaret altında ve heva ve şüpheler kumkumasında ömür tüketip tâbi olduğu örgüt, parti, ticari tarikat, kurum veya liderin belirlediği kriterler çerçevesinde yaşayanların özgürlükleri örgütün, partinin, ticari tarikatın veya liderin çizdiği

sınırlara kadardır. Hâl böyleyken özgürce seyahat etmek, doyasıya yiyip içmek, ihtiyaçlardan ziyade zevk ve konforun belirleyici olduğu mütref bir hayat yaşayabiliyor olmak, canının istediğini yapmak veya istemediğini yapmamak şeklinde cari olan bir yaşamda özgürlük değil, esaret ve kölelik vardır.

Özgürlük denince özgürlüğün asli anlamı dışında akla ilk olarak birçok hak ve hürriyetlerinden mahrum bırakılmış mahpus Müslümanlar gelir, gelmelidir de, böyle bir durumda hapishaneler için küçük bir pencere açmak gerekir. Hangi türden olursa olsun, İslamî olmayan idari düzenler suç ve suçlu üretmede adeta birbirleriyle yarışırlar. Esasen suç da, suçlu da hayatın doğal akışı içerisinde sosyal bir gerçekliktir. Nitekim şer'i şerifin devasa fıkıh literatüründeki cezaî müeyyideler ve hadlerin varlığı da bunu göstermektedir. Büyük günahlar kapsamındaki bazı suçların cezalarının Kur'an-ı Kerim ayetleri ile tespit edilmiş olması, bir kısım suçların cezalarının da sünnet ile belirlenmiş olması Rasûlullah'ın *sallallahu aleyhi ve sellem* bizzat aralarında yaşadığı ilk nesil muvahhid toplum içerisinde de suç ve suçlularının sosyal bir gerçeklik olarak var olduğunu gösterir. Suçun ve suçlunun muvahhid bir toplumda asgari düzeyde var olması toplumsal hayatta tolore edilebilir ve doğal karşılanabilir bir durumdur. Tevhid ve Sünnet toplumu suç ve suçluluk istatistiklerinin minimum olduğu ideal bir toplumdur. Cahiliyenin hüküm sürdüğü şirk ve küfür düzenlerinde ise sosyal, siyasi, hukuki ve eğitim ile ilgili yapı öylesine ifsada uğratılmıştır ki sistem kesintisiz olarak suç ve suçlu üretir. Mesela, çok kısa bir süre önce açılmadık kapalı kapı bırakmayan ve çok uzak diyarları yakın eyleyip imkan, fırsat ve menfaat anahtarı olan *'Hoca efendi'* vb. gibi simgeler bugün itibariyle çok ağır cezalar gerektirebilen suç unsurlarına dönüşüverdi. Böylesine çarpık cahiliye sistemlerinde hiç şüphe yok ki en büyük mağdurlar her zaman olduğu gibi yine Müslümanlardır. Şirk sisteminde çarkın başında kim olursa olsun suçlu/sanık sandalyesinde oturan/oturtulan kişi hep aynıdır: Müslüman Sanık veya suçlu ilan edilmek, doğal olarak özgürlüklerinden ve haklarından da mahrum kılınmak demektir. Hak ve özgürlüklerin pervasızca ihlal edildiği ve bu hâlin sistemleştirilip süreklileştirildiği özel alanlardır hapishaneler. Dışarıda rahatça hareket edebiliyor ve serbestçe dolaşabiliyor olduğu için birçok insan her ân rızıklandırıldığı özgürlük nimetinin kıymetini gereği gibi takdir etmiyor olabilir. Fakat özgürlüğü elinden alınıpta kafesi küçültülüp daraltıldıkça insan için özgürlüğün anlamı daha da büyür ve o ulaşılamayan lezzeti ve cazibesi artar.

Cahili şirk düzenlerinde uygulanan ceza politikaları da ayrıca büyük bir zulüm kaynağıdır. Sistemin suçlu olarak ilan ettiği Müslüman bir mahpus sadece özgürlüğünden veya temel insani haklarından mahrum bırakılmaz. Bununla beraber yakınlarını da içine alan zincirleme mahrumiyetler ve hak ihlalleri gibi tatsız durumlarla da yüz yüze kalır. Mahrumiyet ve hak ihlalleri halkası sistem tarafından orantısızca geniş tutulmasına rağmen mahpus Müslüman daha ziyade bizzat içerisinde bulunduğu zorlu şartlara odaklanmak ve hesapsız problemlerle boğuşmak zorunda bırakılır. Mahpus bir Müslüman özgürlüğünün elinden alınmasının ve temel birçok hakkının ihlal edilmesinin dışında en büyük kısıtlılığı veya mahrumiyeti sesini duyuramaması yahut sesinin duyulmamasıdır.

Toplumsal algı gayriislamî düzenin yoğun çabalarıyla ters yöne kanalize edildiği için doğru veya yanlış ölçüleri tepetaklak olmuştur. Masumiyetini ve mağduriyetini açık delillerle belgelendirmesi talep edilen ve kısıtlılık/mahrumiyet hâli içerisinde olduğu hâlde suçsuzluğunu ispat etmekle mükellef kılınan birçok Müslüman hukuksuz bir şekilde özgürlüğünden mahrum bırakılmaktadır. Alıp verdikleri nefes gibi özgürlüğün de değerinin ve eşsizliğinin ayırdında olmayan nice insan uzun yıllar boyunca özgürlüğünden mahrum edilen ve ağır cezalarla tecziye edilen mahpus bir Müslüman hakkında *'Ağır bir ceza aldığına göre bunu hak etmiş olmalı'* gibi insafsızca düşünce ve kanaatlere kapılabilmektedir.

Küçük ve kalabalık hücreler içerisinde özgürlüğü elinden alınmış mazlum ve mağdur Müslüman mahpusun hareket alanı çok dar olsa da ruh ve zihin dünyası olabildiğince sınırsızdır. Bu anlamda içeridekiler ile dışarıdakiler arasında birbiriyle çelişik manzaralar ortaya çıkar. Dışarıdakiler fiziken serbest ve özgür; ruhen ise prangalı ve bağımlı yaşıyorken içeridekilerde durum tam tersi bir hâldedir. Ruhen, zihnen ve kalben hem dışarıda hem de içeride özgür olmaya ve öyle kalmaya muvaffak olanların sayısı ise azdır. Yeryüzünde serbestçe gezebilen her bir insan ruhen, kalben ve zihnen nefsani bukağılarla prangalanma tehlikesiyle yüz yüze kalır. Hayat sevgisi ve dünyevi

Özgürlük; Allah'ın belirlediği hudutların ihlal edilmesi, insanın fıtri sınırlarını yıkması yahut nefsine zor geldiği için istemediği hiçbir şeyi yapmak zorunda kalmaması demek değildir.
Özgürlüğün aslı tevhid ve sünnete ittibaen üretilen hayırlı amellerin selim bir kalp ile Allah'a takdim edilebilmesidir.

olana bağımlılık kendisinden en zor kurtulabilinen esaret zincirleridir.

Kendi öz nefsinin dahi efendisi olamayan bir kimsenin hakiki manada özgür olduğu iddia edilemez.

Yüce bir âleme yar olup hiç kimseye muhtaç kalmadan kendi kendine yeterli olabiliyorsa bir mümin, özgürlüğün meyvesini devşirmiş ve tadını lezzetini almıştır.

Yalnızlıktan, fakirlikten, zincirlerden ve şerefli bir ölümden korkmayan bir Müslüman kopması olmayan sapasağlam bir kulpa yapışmış demektir.

Özgürlük; Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* belirlediği hudutların ihlal edilmesi, insanın fıtri sınırlarını yıkması yahut nefsine zor geldiği için istemediği hiçbir şeyi yapmak zorunda kalmaması demek değildir.

Özgürlüğün aslı tevhid ve sünnete ittibaen üretilen hayırlı amellerin selim bir kalp ile Allah'a *subhanehu ve teâlâ* takdim edilebilmesidir.

El-Aziz ve El-Celil olan Allah'a kullukta bulunarak gerçek anlamda özgürleşen muvahhid bir müminin özgürlüğü ile insan suretindeki herhangi bir varlığı *'Önder, Reis, Şef, Serok, Ğaws...'* gibi sıfatlarla rab edinip onlara kölelik edenlerin özgürlüğü(!) arasındaki fark, güneşin aydınlığı ile sigaranın ucundaki ateşin verebileceği ışığın hâli gibidir.

Kişi Allah'a ve Rasûlü'ne hakkıyla itaat etmeye güç yetirebiliyorsa insanlar arasındaki özgür adam odur.

Muvahhid bir mümin kendisini Allah'a kulluktan uzaklaştıran, Rasûlullah'ın sünnetine tâbi olmaktan engelleyen, hayırlarda çok daha az ile yetinmeye yönelten, dünya lezzetlerine daldırıp birçok kimse için vazgeçilemez olan şeylerden yüz çevirme iradesi göstermedikçe gerçek anlamda özgürleşemez.

Tevhid ve Sünnet nizamının rabbani ve nebevi kuralları çerçevesinde süregiden bir hayat, yeryüzünde elde edilebilecek en şerefli ve özgür bir hayattır.

Özgürlüğün gerçek anlamda değeri, sınırsızlığı ve bitimsizliği tam anlamıyla firdews cennetlerinde karşılığını bulacaktır. Genişliği yer ve gökler kadar olan nimetler ve özgürlükler yurdu cennetler de asil, temiz ve gerçek anlamıyla özgürleşen muvahhidler içindir.

Her bir kulunu özgür olarak yaratan Allah'a *subhanehu ve teâlâ* hamd ederiz. İnsanı her türlü somut veya soyut putlara kulluk zilletinden kurtarıp El-Aziz ve El-Celil olan Allah'a kulluk izzetine ve özgürlüğüne kavuşturan hidayet önderimiz, efendimiz ve dostumuz Muhammed'e *sallallahu aleyhi ve sellem* salât ve selam olsun.

Adı Şerefle Anılanlar

Mahi
mahi@tevhiddergisi.net

Müşrikler onu esir etmişti. Kapatıldığı hücrede tek başına idi. Evin hizmetçisi Hubeyb'in yanına her gittiğinde elinde insan kafası büyüklüğünde üzüm yerken onu görüyordu.

Rafi, her zamanki gibi düşünceliydi. Annesi:

— Hayırdır oğlum, yine daldın. Ne düşünüyorsun bakalım?

— Hiiiiiç...

— Bir hiç seni nasıl da üzmüş oğlum.

— Cafer amcayı düşünüyorum.

— Abdullah'ın babası Cafer'i mi?

— Hayır anne. Kanatları ile cennete uçan Cafer'i.

— Cafer–i Tayyar.

— Evet anne. Nasıl bir şey bu anne, Allah yolunda kaybettiğin kollara karşılık kanat takılıyor sana?

— Bu çok büyük bir mertebe oğlum.

— Herkese nasip olmaz mı?

— Neden olmasın? Sen yeterki Allah yolunda ortaya bir şeyler koy. Küçük büyük farketmez. Muhakkak karşılığını alacaksın.

— Bundan yıllar önce Ebu Bekir'in kızı hicret esnasında Canım Peygamberim ve babasına azık hazırlamış; fakat azığın ağzını bağlayacak bir şey bulamamış. Elbisesinin kemerini ikiye bölmüş ve kırbaların ağzını kapatmış.

— Sonra.

— Sonra Canım Peygamberim ona demişki: Ey Esma, cennette bu kuşağın karşılığı sana verilecektir.

— Bunu bilmek bile ne güzel anne. Ah cennet... Başka var mı böyle müjdelenen?

— Elbette. Cemile teyzenin eşi Hanzala, Uhud savaşında şehit olmuştu hani. Onun başının ıslak olduğunu görenler hayrete düştü. Rasûlullah 'a sorduklarında:

"Hanzala banyo yapmadan evden çıkmıştı. Şehit olunca melekler onu yağmur suyu ile yıkadılar." buyurdu.

— Subhanallah... Meleklerin beni yıkadıklarını düşünemiyorum. Allah'ım bana da nasip et. Başka anne başka mucize anlat bana.

— Mucize değil bunlar, keramet.

Hubeyb bin Adiy... Müşrikler onu esir etmişti. Kapatıldığı hücrede tek başına idi. Evin hizmetçisi Hubeyb'in yanına her gittiğinde elinde insan kafası büyüklüğünde üzüm yerken onu görüyordu.

— E ne var bunda anne?

— Ne olacak oğlum! O mevsimde Mekke gibi bir şehirde üzüm bulmak asla mümkün değil.

— Na... na...nasıl yani. O ü...üzümler...

— Evet, Allah onu cennet üzümleri ile rızıklandırıyordu.

— Allahu ekber, allahu ekber, allahu ekber!

— Asım bin Sabit. Aynı kafilede idi Hubeyb ile. O da müşriklere karşı savaştı. Hem kılıç sallıyor hem şiirler okuyordu. Allah'a yalvardı. Ben senin dinini korudum. Eğer ölürsem sen de benim etimi ve vücudumu koru diye dua etti. Müşrikler onu iki ayağından vurdu. Sonunda şehit ettiler. Uhud savaşında iki kardeşi öldürmüştü Asım. O iki kardeşin annesi, Asım'ın kafa tasından şarap içmeye yemin etmişti. İşte Asım'ı öldürenler kafasını kesip o kadına satmayı planlıyordu ki; Allah onun duasına icabet etti. Arılar sardı etrafını. Müşrikler ona el uzatamadılar. Arılar gece dağılır diye düşündüler. Beklediler. Bu sefer de yağmur başladı. Öyle yağıyordu ki, sel oldu ve Asım'ın cesedini aldı götürdü. O Allah'ın dinini koruduğu gibi Allah da onun cesedine zarar gelmesine engel oldu.

— Sen Allah'ın dinini koru ki Allah da seni korusun.

— Evet öyle. Useyd bin Hudayr bir gün Kur'an okuyorken atı kişneyince susmuş ve dışarı bakmış bir de ne görsün? Yukarı doğru, kandil gibi ışık saçan bir şey çıkıyor.

— Neymiş o?

— Elbette melekler. Kur'an'ı dinlemeye gelmişler.

— Allah'ım kafayı yiycem.

— Oğlum niye kafayı yiyorsun. Salih amel işle. Haramlardan sakın. Allah seni de rızıklandırsın.

— Anne bu anlattıkların çok büyük bir şeref...

— Yine Useyd bin Hudayr ile Abbas bin Bişr zifiri karanlık gecede Canım Peygamberimin yanından ayrıldıklarında önlerini bir ışık aydınlatırdı. İki arkadaş birbirlerinden ayrıldıklarında önlerini aydınlatan ışık da ikiye bölünüyor ve her birinin önünü aydınlatmaya devam ediyordu.

— Bu neyin nuru idi anne daha dünyadayken onları aydınlatıyordu?

— Kur'an'ın oğlum. İkisi de çok Kur'an okurdu.

— Yazacak bir sürü malzeme buldum.

— Bence bunları tarih defterine kaydetmekten daha önemli bir başka şey var.

— Nedir o anne?

— Bu sahabelerin eriştiği mertebelere erişmek için gayret etmek.

— İnşallah tarih defterim benim gibi çocukların Canım Peygamberim ve arkadaşarının hayatını öğrenecekleri bir kaynak olur. Böylelikle benim de sevaplarım kat kat artar.

— Niyetini böyle güzel tutarsan adı geçen sahabiler gibi mükafatlandırılacağını umarım.

— İnşallah anneciğim, inşallah.

Mukaddimetu'l Kitab ve Manzumeye Giriş

Enes DOĞAN

Ulumu'l Kur'an'ın birçok konusu diğer ilim dallarında da ortak olarak incelenmiştir. Mesela, sebeb-i nüzul meselesinin Ulumu'l Kur'an'da incelemekle beraber, Hadis Usulü, Fıkıh Usulü gibi ilimlerde de incelenmesi buna örnektir.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun. Salât ve selam, Allah'ın kulu ve Rasûlü Muhammed'in, O'nun ailesinin ve sahabesinin üzerine olsun.

Bir önceki yazımızda geçtiği gibi bir ilme giriş yapmadan önce mukaddime yapılması gerekir. Bu mukaddime iki kısma ayrılır:

- İncelenen ilmi genel hatlarıyla ele alan ve talebede ilme dair yabancılığı ortadan kaldıran önsöze/mukaddimeye Mukaddimetu'l İlm denir.
- İlgili kitabı inceleyen mukaddimeye ise, Mukaddimetu'l Kitab denir. Mukaddimetu'l Kitab'ın amacı, ilim hakkında okunacak kitap veya metin hakkında bilgi vermektir.

Bir önceki yazımızda Ulumu'l Kur'an hakkında Mukaddimetu'l İlmi inceledik. Bu yazımızda ise Mukaddimetu'l Kitab'ı açıklayarak konumuza devam edeceğiz.

Mukaddimetu'l Kitab

Şerhini paylaşacağımız Manzume'nin yazarı Abdulaziz ez-Zemzemi'dir. Kendisi H. 900 senesinde Mekke'de doğmuş ve H. 960 veya H. 970 yıllarında vefat etmiştir. Şafii mezhebine mensup bir âlimdir. Dedelerinin zemzem kuyusu ile ilgilenmelerinden ötürü, aile olarak Zemzem kuyusuna nispet

edilerek Zemzemi olarak tanınmışlardır. Biyografisi hakkında elimizde geniş bilgi yoktur.

Manzumetu'z Zemzemi, Ulumu'l Kuran ile alakalı yazılmış olan bir manzumedir. İslam âlimleri tarih boyunca bir ilmin temel konularını iki şekilde muhafaza etmiş ve sonraki nesillere ulaştırmışlardır:

- Düz yazı formatında olan eserler. Bunlara *'Nesr'* denir.

- Şiir formatında kaleme alınan eserler. Buna da *'manzume'* denir. Mesela; fıkha dair her mezhebin fıkhını tanzim eden nazımlar vardır. Siyerin dahi binlerce beyitten oluşan nazımları vardır. Bu usul en fazla Nahiv, Fıkıh Usulü, Hadis Usulü, Ulumu'l Kur'an gibi alet ilimlerinde kullanılmıştır.

Ulumu'l Kur'an'a İlmu't Tefsir demek doğru bir kullanım değildir. Çünkü Tefsir, Ulumu'l Kur'an'ın alt konularındandır. Ulumu'l Kur'an'a kendi ismi ile değil de alt konusu ile isim vermek doğru olmaz. Tekrar belirtmeden geçmeyelim, Tefsir, Ulumu'l Kur'an'ın en geniş konusu olabilir ama kendisi değildir.

Biraz sonra belirtileceği gibi, Abdulaziz ez-Zemzemi, İmam Suyuti'nin En-Nukaye[1] isimli eserinden Ulumu'l Kur'an ile alakalı bölümü seçip nazm hâline getirmiştir.

Manzumetu'z Zemzemi'nin meşhur olan bazı şerhleri vardır:

- En meşhuru Muhsin bin Ali bin Abdurrahman El-Musavi isimli Mekkeli bir âlimin kaleme aldığı *'Nehcu't Teysir fi Şerhi Manzumeti't Tefsir'* isimli eserdir. Ayrıca bu kitabın üzerine Alavi bin Abbas bin Abdulaziz el-Maliki'nin ve Muhammed bin Yasir el-Mekki'nin yapmış olduğu iki haşiye vardır. Bu üçü *'Feydu'l Habir ve Hulasatu't Takrir ala Nehci et-Teysir ala Manzumeti't Tefsir'* ismi ile beraberce basılmıştır.

- Muasır akademisyenlerden Muhammed Yahya Eman'ın hazırlamış olduğu *'Et-Teysir Şerhu Manzumeti't Tefsir'* isimli eser. Bazı âlimler bu kitap hakkında aceleye geldiği için bazı konularının eksik kaldığını söylerken, bazı âlimler ise, güzel bir çalışma olduğunu söylemiştir. Allahu a'lem...

Aynı zamanda Zemzemi üzerine yapılan sesli derslerin yazıya dökülmüş bazı şerhleri de mevcuttur. Bunlardan bazıları:

- Riyad âlimlerinden Abdulkerim el-Hudeyr'in yaptığı şerh. Bu âlim muhakkik âlimlerdendir. Derslerinde insanların ifsat olacağı itikadi konulara değinmemiştir.

- Şeyh Ahmed bin Ömer el-Hazimi'nin yaptığı şerh. [2]

◆ ◆ ◆

Bu kısa bilgiden sonra Manzume'ye giriş yapabiliriz; Abdulaziz ez-Zemzemi der ki;

بسم الله الرحمن الرحيم

١ تَبارَكَ المُنْزِلُ للفُرقانِ على النَّبِيِّ عَطِرِ الأَرْدانِ

٢ مُحَمَّدٍ عليهِ صَلَّى اللهُ معَ سَلامٍ دائماً يَغْشَاهُ

٣ وآلِهِ وصَحْبِهِ ، وبَعْدُ فَهذِهِ مِثْلُ الجُمَانِ عِقْدُ

٤ ضَمَّنْتُها عِلماً هُوَ التَّفْسِيْرُ بِدايةً لِمَنْ بِهِ يَحِيْرُ

٥ أَفْرَدْتُها نَظْمَاً مِن النُّقَايَةْ مُهَذَّباً نِظَامَها في غَايَةْ

٦ واللهَ أَسْتَهدي وأَسْتَعِيْنُ لأَنَّهُ الهادِي ومَنْ يُعِيْنُ

1. Furkan'ı indiren (Allah) ne yücedir,

1. *İmam Suyuti'nin on dört ilme dair giriş mahiyetinde olan metinleri kapsayan bir eseridir. Daha sonra bizzat kendisi bu kitabını şerh etmiş ve İtmamu'd Diraye isimli eserini kaleme almıştır.*

2. *http://www.alhazme.net/articles.aspx?article_no=316*

Gömleğinin kolları güzel kokan Peygamber'in üzerine.

2. (O ki) Muhammed'tir, Allah ona salât etsin,

Onu her zaman kuşatan selam ile beraber.

3. Ailesine ve sahabesine de. Bundan sonra

Bu nazım inci kolyesi misalidir.

4. Ben onun içerisine ilim yerleştirdim ki, O da tefsirdir,

Bu ilmi tam anlamamış ve şaşırmış olan kişiye başlangıç olsun diye.

5. Bu nazmı Nukaye kitabından özel bir bölüm olarak manzume hâline getirdim,

Ulaşabilecek en son gayeye göre düzenleyerek-süsleyerek.

6. Hidayet ve yardımı sadece Allah'tan isterim,

Çünkü O, hidayet eden ve yardım edendir.

Nazmın içerdiği bazı lafızlar ile alakalı birkaç bilgi;[3]

Nazımda geçen (تبارك) kelimesi (تفاعل) babından gelir. Aslı (البركة) şeklindedir. (البركة) kelimesi hakkında Zeccac der ki; (ومعنى البركة الكثرة من كل ذي خير) *'Bereketin manası, hayır sahibi her şeyde artış demektir.'*[4] Burada (تبارك) kelimesi için (تعالى) *'yüce'*, (تقدس) *'eksik sıfatlardan münezzeh'* manası verilebilir.

(عَطِر) Kelimesi güzel koku anlamına gelmektedir. Mesela, Araplar *'Kadın güzel koku sürdü'* manasında (تعطّرَتِ المرأةُ إذا تطيبت) derler.

(الأَرْدان) kelimesi (رُدُن) kelimesinin cemisidir. Bu gömleğin kol kısmıdır. Nazmın bu kısmından kast edileni şöyle açıklayabiliriz: Normal bir insanın en kötü kokan yeri koltuk altı kısmıdır. Ancak Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* o kadar temiz ve nezihtir ki, koltuk altı dahi, güzel kokar.

(الجُمَانِ) kelimesi hakkında İbnu'l Esir, der ki; *'O küçük inci demektir. İnci şeklinde gümüşten yapılan bir takı olduğu da söylenmiştir.'*[5]

Zemzemi, *'Bu nazmı Nukaye kitabından özel bir bölüm olarak manzume hâline getirdim'* sözü ile bu nazmı, İmam Suyuti'nin en-Nukaye isimli kitabından sadece Ulumu'l Kur'an ile alakalı bölümü seçerek bunu nazımlaştırdığını ifade etmektedir.

Şerh

• Müellif nazma besmele ile başlamıştır. İlmi kitaplara besmele ile başlamak âlimlerimizin dikkat etmiş oldukları bir edeptir. Bunun bazı sebepleri ve hikmetleri vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Allah'ın kitabına uyum sağlamak için besmele ile başlanmıştır. Allah *subhanehu ve teâlâ* şöyle buyurur:

اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذٖى خَلَقَ

"Yaratan Rabbinin adıyla oku!"[6]

2. Besmele hem Peygamberlerin hem de Peygamberimizin sünnetidir. Sünnete ittiba etmek için besmele ile başlanmıştır. Allah şöyle buyuruyor:

اِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٰنَ وَاِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

"Mektup, Süleyman'dan gelmiştir. O, 'Bismillahirrahmanirrahim' diye başlamakta."[7]

Allah Rasûlü, bir krala mektup yazacağı zaman besmele ile başlardı. Buna Herakl'e yazmış olduğu mektup örnek olarak verilebilir.[8][9]

• Ardından Müellif Rasûlullah'a, ailesine ve sahabesine salât ve selam olsun demiştir.[10]

3. *Nazmın lafızları hakkında bilgi için şu kaynaklara müracaat edebilirsiniz; Şerhu Manzumetu't Tefsir, Hazimi, 1. Ders; Feydu'l Habir ve Hulasatu't Takrir ala Nehci Et-Teysir ala Manzumeti't Tefsir, s. 5 (Muhsin el-Musavi, Alavi el-Maliki, Muhammed bin Yasir el-Mekki toplu çalışmaları; Müessesetu Halid baskısı)*

4. *Tefsiru'l Kurtubi, 13/1; Furkan Suresi 1. ayetin tefsirinde (Daru'l Kutubi'l Misriyye baskısı)*

5. *En-Nihaye, 1/301. (Mektebetu'l İlmiyye baskısı.)*

6. *96/Alak, 1*

7. *27/Neml, 30*

8. *Bknz. Buhari, 6.*

9. *Sahihi Buhari Şerhi, Ebu Hanzala Hoca, Vahiy Başlangıcı Kitabına giriş. http://tevhiddersleri.net/video/03-Kitaba-Giris-ve-Niyet-Hadisi/1982*

10. *Salât ve Selamın geniş açıklaması;*

Selamın manası:

Selam esenlik, barış, huzur, dünyevi ve uhrevi sıkıntılardan uzak olmak demektir. Allah'ın isimlerinden biri Es Selam'dır. Kullarına esenlik veren anlamındadır.

Salâtın manası:

Lugatta; sırtın ortası, ateş, dua, süreklilik gibi anlamlara gelir. Şer'i olarak ise;

▪ Salât lugatta; dua anlamına gelmektedir.

1. Salât rahmettir. Bu, İbni Abbas'tan naklolunmuştur (Fethu'l Bari, 11/156). İmam Tirmizi Sünen'inde Süfyan-ı Sevri'den; 'Birçok ilim ehli salât rahmettir.' sözünü aktarır. (Sünen 485 nolu rivayeti öncesinde)

Buna göre Nebi'ye salât ve selam getirince şöyle demiş oluyoruz: 'Allah'ın selamı ve rahmeti senin üzerine olsun.' Genel olarak kitaplarımızda salâta rahmet anlamı verilir. Muhakkik alimlerimizin de işaret ettiği gibi bu, isabetli bir görüş değildir. Bunun nedenini bazı yönlerden izah edecek olursak;

a) Bakara suresi 157. ayette sabreden kullar şöyle müjdeleniyor: (أُولَـئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ) "Allah'ın salâtı ve rahmeti onların üzerinedir." Buna göre ayet 'Allah'ın rahmetleri ve rahmeti onların üzerinedir' şeklinde olur ki bu, Kur'an'ın belağatına yakışmaz.

b) Eşanlamlı kelimeler birbirlerinin yerine kullanılabilirler. Salât ve rahmet kelimeleri ise birbirlerinin yerine kullanıldığında mana yönünden uygun olmayan durumlar ortaya çıkar. Örneğin, en yaygın dua 'Allah'ım bana rahmet et!' şeklindedir. Bu duayı 'Allah'ım bana salât et!' dediğimizde İbni Kayyım'ın ifadesiyle duada haddi aşmış oluruz. Allah ayette: (وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ) "Benim rahmetim her şeyi kaplamıştır" (7/A'raf, 156) buyuruyor. Aynı cümlenin yerine 'Benim salâtım' yazdığınızda yine anlam karmaşasına sebebiyet verirsiniz. Ya da 'Allah müminlere karşı rahmetlidir/Er-Rahim'dir' yerine 'salâtlıdır' diyemezsiniz.

c) Sahabe, rahmet ve salâtı ayrı anlamıştır. Çünkü Allah Rasûlü'ne 'Allah sana salât ve selam getirmemizi emrediyor. Sana nasıl selam edeceğimizi biliyoruz, nasıl salât getirelim?' dediler. Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi üzerine olsun!' şeklinde getirdikleri ve 'biliyoruz' dedikleri selamda rahmet kelimesi zaten vardır. Şayet salât, rahmet olmuş olsaydı selamın içinde yerine getirilmiş olacaktı. Sahabenin umumu salât ve rahmeti eşanlamlı olarak görmediklerinden bu soruyu sorma ihtiyacı hissettiler. (Ayrıntılı bilgi için İbni Kayyım'ın konuyu tahkik ettiği Celalu'l Efham kitabının 75-82. sayfalarına müracaat edilebilir.)

2. Salât mağfirettir. Mukatil bin Hayyan'dan naklolunmuştur (Fethu'l Bari, 11/156). Buna göre Nebi'ye salât getirdiğimizde 'Allah'ım onu bağışla!' demiş oluyoruz.

3. Salât Allah'ın onu övmesi, şanını yüceltmesidir: Ebu Aliye; 'Allah'ın salâtı meleklerin yanında onu övmesidir.' (Buhari 4797 nolu rivayet öncesinde, muallak olarak.)

Konuyu tahkik eden alimlerin çoğunun tercihi bu görüştür. 'Allah'ın onu övmesi, meleklerin ve bizlerin Allah'tan ona salât etmesini, yani onu övüp şanını yüceltmesini talep etmemizdir. Allah'ın onu övmesi, ona rahmeti de istiğfarını da kapsar.

4. Berekettir. İbni Abbas radıyallahu anh '...Salât ederler, yani bereket talebinde bulunurlar' (Buhari, muallak olarak 4797 nolu rivayeti öncesinde). Buna göre 'Allah'ım Nebi'yi bereketli kıl!' demiş oluyoruz. (Ebu Hanzala, Tüm Rasûllerin Ortak Müjdesi, Furkan Basım ve Yayınevi, s. 63.)

▪ İstilahta; genel olarak âlimler salâtın rahmet manasında olduğunu söylemişlerdir. Ancak bu uygun bir görüş değildir. Allah ayette söyle buyurur:

أُولٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

"İşte Rableri katından rahmet ve salât (rahmet) onlaradır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır." [11]

Bu ayette salât kelimesinin yerine rahmet kelimesini koyduğumuzda bu pek uygun olan bir anlama gelmez.

Salât kelimesinin manası hakkında racih olan görüş; salâtın Allah'tan Rasûlü'ne olduğu zaman övgü, insanlardan ve meleklerden Rasûlullah'a olursa övgüyü talep anlamında olmasıdır. Bu konuda Ebu'l Aliye der ki; (صَلاَةُ اللَّه: ثَنَاؤُهُ عَلَيْهِ عِنْدَ المَلاَئِكَة، وَصَلاَةُ المَلاَئِكَة الدُّعَاءُ) *"Allah'ın Rasûlullah'a salât etmesi, Onu kendi katında övmesidir. Meleklerin salât etmesi ise, (bunu talep etmek için) dua etmektir."* [12]

▪ Selam, esenlik, barış, huzur, dünyevi ve uhrevi sıkıntılardan selamette olmak anlamına gelir.

Allah şöyle buyurur:

اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِىِّ يَا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْل۪يمًا

"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygambere salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin." [13]

Allah Rasûlü şöyle buyurmaktadır:

11. 2/Bakara, 157

12. Buhari, 4797. hadisin öncesinde, muallak olarak.

13. 33/Ahzab, 56

stilah olarak 'tefsir' için birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımların birçoğunda ise tefsir ile Ulumu'l Kur'an birbirine karıştırılmıştır. Bunun sebebi ise, Tefsir'in, Ulumu'l Kur'an kapsamında olan ilimlerin en genişi olmasındandır.

مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً صَلَّى الله عَلَيْهِ عَشْرًا

"Kim bana bir defa salât ederse, Allah ona on defa salât eder." [14]

Salât ve selam, bu fazilete haiz olduğu için birçok müellif kitaplarının veya risalelerinin başında salât ve selamı sözlü veya yazılı olarak zikretmeyi ihmal etmemişlerdir.

• Üçüncü beytin ikinci parçası ve devamında Zemzemi, yazmış olduğu bu manzume hakkında bazı bilgiler veriyor. Bunun ile alakalı bilgiler yukarıda anlatılmıştır.

Tefsir İlminin Tanımı

Zemzemi der ki;

حَدُّ عِلْمِ التفسيرِ:

٧ عِلْمٌ بِهِ يُبْحَثُ عَنْ أَحوالِ كِتابِنا مِنْ جِهَةِ الإِنْزَالِ

٨ ونَحْوِهِ ، بالخَمْسِ والخَمْسِينا قَدْ حُصِرَتْ أنواعُهُ يَقِينا

٩ وقَدْ حَوَتْهُ سِتَّةٌ عُقُودُ وبَعدَها خاتِمَةٌ تَعُودُ

٠١ وقَبْلَها لا بُدَّ مِنْ مُقَدِّمَةْ بِبَعْضِ ما خُصِّصَ فيهِ مُعْلِمَةْ

7. Bir ilimdir ki, onun ile hâller araştırılır

Kitabımız inzal yönüyle

8. Ve bunun benzeri konularla. Elli beş sayısı ile

Onun çeşitleri kesin olarak hasr olundu.

9. Onu (Yani, Elli beş nev'i) altı kolye (bab kendisinde) topladı

Bundan sonra bir hatime vardır ki, o (elli beş baba) döner.

10. Bundan (Elli beş babtan) önce bir mukaddime gerekir

Ulumu'l Kur'an'a has olan bazı meseleleri bildiren (bir mukaddime).

14. *Müslim, 408; Ebu Davud, 1530; Tirmizi, 485. Ebu Hureyre'den.*

Şerh

• Zemzemi dedi ki; (حَدُّ عِلْمِ التفسيرِ) *'Tefsir ilminin tarifi'*

Daha önce de geçtiği gibi âlimlerin arasında bu ilim için iki isim kullanılmıştır. Bunlar, Ulumu'l Kur'an ve İlmu't Tefsir'dir.

Ulumu'l Kur'an'ın tanımı hakkında açıklama bir önceki yazıda ele alındığından burada tekrar etme gereği duymadık.

Tefsir kelimesine gelecek olursak;[15]

▪ Lugat olarak; Tefsir kelimesi için iki açıklama yapılmıştır:

1. Açıklama; bazı âlimler bu kelimenin (فَسْر) kökünden geldiğini söylemişlerdir. İbni Manzur Lisanu'l Arab isimli eserinde bu kelimeyi tanımlarken der ki; (كَشْفُ المُغَطّى) *'Perdelenmiş, örtülmüş bir şeyi kaldırmak anlamındadır.'* [16] Tefsir (تَفْسِير) kelimesi teksiri (çokluğu) ifade eden tef'il kalıbında[17] gelmiştir. Lugatten yola çıkarak tefsiri şöyle tanımlayabiliriz; *'Allah'ın kelamının anlaşılmasının önündeki engelleri kaldırmak demektir.'*

2. Açıklama; Bazı âlimler tefsir kelimesinin (سفر يَسْفِرُ) kelimesinden geldiğini ve sonradan *'sin'* harfi ile *'fe'* harfinin yer değiştirdiğini söylemişlerdir. Mesela, Araplar bu kelimeyi bir şeyin açılması, açığa kavuşması anlamında kullanmışlardır. Mesela derler ki; (أَسْفَرَت المرأة) yani, (كشفت وجهها) *'Kadın yüzünü açtı.'* Yine derler ki; (أسفر الصُّبحُ) yani; (أشرق وأضاء) *'Sabah doğdu, aydınlandı.'* Bunun ayette kullanıldığını da görmekteyiz; Allah şöyle buyurur:

وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ

"Aydınlandığında sabaha andolsun ki." [18] [19]

▪ İstilah olarak *'tefsir'* için birçok tanım yapılmıştır.

15. *Bu konuda şu kaynaklara müracaat edebilirsiniz; el-Burhan fi Ulumi'l Kur'an, 2/147 (Zerkeşi, Daru İhya el-Kutub el-Arabiyye). Menahilu'l İrfan, 2/3. Mebahis fi Ulumi'l Kur'an, 334 (Menna' Halil). El-İtkan fi Ulumi'l Kur'an, 77. Nev' (İmam Suyuti).*

16. *5/55. (Daru Sadır baskısı)*

17. *Bu konu hakkında Hocamızın Sarf hakkında Bina kitabına yapmış olduğu 3. dersin 13. dakikası ve sonrasına müracaat edebilirsiniz. http://tevhiddersleri.net/video/3-Sulasi-Mezid/863*

18. *74/Muddessir, 34*

19. *Bu konu ile alakalı bkz. Lisanu'l Arab, 4/369.*

Bu tanımların birçoğunda ise tefsir ile Ulumu'l Kur'an birbirine karıştırılmıştır. Bunun sebebi ise, Tefsir'in, Ulumu'l Kur'an kapsamında olan ilimlerin en genişi olmasındandır.

Tefsir'in tanımı konusunda en veciz ve ezberlenmeye en elverişli olan tanım Zurkani'nin tanımıdır:

علم يبحث فيه عن القرآن الكريم من حيث دلالته على مراد
الله تعالى بقدر الطاقة البشرية

'Kur'an-ı Kerim-i Allah'ın muradına delalet etmesi yönünden beşer takatince inceleyen temelleri ve asılları olan bir ilimdir.' [20]

Daha önceden de belirttiğimiz gibi Ulumu'l Kur'an'a İlmu't Tefsir demek doğru bir kullanım değildir. Çünkü Tefsir, Ulumu'l Kur'an'ın alt konularındandır. Ulumu'l Kur'an'a kendi ismi ile değil de alt konusu ile isim vermek doğru olmaz. Tekrar belirtmeden geçmeyelim, Tefsir, Ulumu'l Kur'an'ın en geniş konusu olabilir ama kendisi değildir.

- Zemzemi der ki;

(عِلْمٌ بِهِ يُبْحَثُ عَنْ أَحوالِ... كِتابِنا مِنْ جِهَةِ الإِنْزَالِ ونَحْوِهِ) *'Nuzul ve benzeri yönlerden Kur'an'ın durumlarını inceleyen ilimdir.'*

Müellif bu kısımda Ulumu'l Kur'an'ın tarifini yapmıştır. Önceki yazımızda bunun ile alakalı bölüm geçmişti. Bundan sonraki üç beyitte ise, manzumenin konu indeksini veriyor:

- Zemzemi der ki

(بالخَمْسِ والخَمْسِينا... قَدْ حُصِرَتْ أَنواعُهُ يَقينا) 'Onun çeşitleri elli beş olarak kesinleşti.'

Zemzemi burada kesin bir dille Ulumu'l Kur'an'ın alt başlıklarının elli beş kısım olduğundan bahsediyor. Bu ifade; Ulumu'l Kur'an'ın elli beş kısımdan oluştuğu ve bu durumun kat'i olduğu gibi bir algıya sebep olabilir. Aşağıda yapacağımız açıklama bunun böyle olmadığını gösterir.

Müellif Ulumu'l Kur'an'ın sadece elli beş başlıktan oluştuğunu ifade eder. Yani bu ilmi elli beş başlığa hasreder. Mantık ilminde bir şeyin bir şeye hasr edilmesi üç şekilde olur:

1. Akli Hasr: Kişinin kendisi bunu belirler. Mesela; *'Canlılar mükellef olup olmamaya göre iki kısımdır, insanlar ve hayvanlar.'* denildiğinde kişi bunu kendi aklından yapar.

2. İstikrai Hasr: Araştırmanın sonucu olarak bir şeyi bir şeye hasretmektir. Mesela, Arap lugati âlimleri, Arapça kelimeleri araştırmışlar ve kelimenin fiil, isim ve harfin dışına çıkmadığını görmüşler. Bundan dolayı istikraya dayalı olarak, kelimenin üç kısımdan oluştuğunu söylemişlerdir.

3. Ca'li Hasr: Bir konuyu anlatabilmek ve anlaşılmasını sağlayabilmek için kişisel tercihe dayalı başlıklandırmadır. Burada amaç, konuyu daha güzel anlatabilmek; dayanak ise, kişisel tercihlerdir.

Müellifin burada Ulumu'l Kur'an'ın elli beş kısım olduğunu belirtmesi, Ca'li olan Hasra dahildir. Çünkü kitabımızın dayanağı olan Nukaye'nin yazarı Suyuti Nukaye'sinde elli beş çeşit zikrederken, yine et-Tahbir fi Usuli't Tefsir eserinde yüz iki; el-İtkan eserinde ise, seksen çeşit zikretmiştir. Bu da taksimatın içtihadi olduğunu ve yazarın tercihine dayalı olduğunu gösterir.

Zemzemi devamla bu elli beş çeşitten bahsetmeye devam ediyor;

- (وقَدْ حَوَتْهُ سِتَّةٌ عُقُودُ ... وبَعدَها خاتِمَةٌ تَعُودُ) *'Altı dizilmiş kolye (bab) onu (elli bir çeşidi) kapsadı. Bundan sonra dönen bir hatime vardır.'*

Müellif, bu nazımda altı ikd olduğundan bahsediyor. Metinde geçen (عُقُود) kelimesi (عِقْد) kelimesinin cemisidir. Kolye anlamına gelmektedir. Müellif kitabını değerli taşlardan oluşan bir kolyeye benzetiyor. Nazımda altı kolye var. Bu kolyeler kendilerinde toplam elli bir çeşit konu başlığı içerir. Bundan sonra gelen hatime/sonuç bölümü ise, dört nev'i kendisinde barındırır. Böylece elli beş nev' olur.

- (وقَبْلَها لا بُدَّ مِنْ مُقَدِّمَةْ ... بِبَعْضِ ما خُصِّصَ فيهِ مُعْلِمَةْ) *'Bu elli beş Nev'i anlatmadan önce Ulumu'l Kur'an'a has olan bazı şeyleri bildiren bir mukaddime yapmak gerekir.'*

Ulumu'l Kur'an'ın birçok konusu diğer ilim dallarında da ortak olarak incelenmiştir. Mesela, sebeb-i nüzul meselesinin Ulumu'l Kur'an'da incelemekle beraber, Hadis Usulü, Fıkıh Usulü gibi ilimlerde de incelenmesi buna örnektir.

Bir sonraki altı beyit ile Müellif, Ulumu'l Kur'an'a has olan sure, ayet, tercüme gibi meselelere değinecektir. Allah nasip eder ve müyesser kılarsa bir sonraki yazımızda bu konuyu ele almaya çalışacağız.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

---

20. *Menahilu'l İrfan, 2/3.*

ŞİİR

Yetişkin Oğluma

Sürekli meşguldüm o kadar sene
Seninle doyasıya oynayamadım
Sen beni çağırdın gel oyna diye,
Ben bir türlü zaman ayıramadım.

Giydirdim, doyurdum, seni kolladım.
Sadece bunları yeterli sandım,
Bana oyuncağını getirdiğinde,
Ben seni çoğu kez başımdan savdım.

Yatağa yatırır seni okşardım,
Sen uyur uyumaz hemen çıkardım.
Şimdi o günleri çok özlüyorum,
Keşke bir dakika fazla kalsaydım.

Hayat ne kadar kısa, yıllar ne çabuk.
Ne zaman büyüdü bu küçük çocuk,
Ona dokunmak için uzandığımda
Ellerim boş kalır, yüreğim buruk.

Artık ne resimler, ne de oyunlar,
Ne *'iyi geceler'*, ne sarılmalar,
Hepsi çok geride, ulaşmak zor,
Yaşanmadı sanki o güzel yıllar.

Artık hiç işim yok, yapayalnızım.
Günlerim çok uzun, üstelik bomboş.
Keşke isteklerini bir bir yapsaydım,
Küçük arzuların şimdi çok şirin çok hoş

Alice Chase

Çeviri, Dr. Abidin Sönmez

Akıl Nimeti

Dr. Seyfullah İSLAM
seyfullahislam@tevhiddergisi.net

Koca adam bir gün sokaklarda çoluk çocuğun elinde oyuncak olmakta... Bilmediği bir yöne doğru hiç farkında olmadan yürümekte... Yollarda başıboş, anlamsızca dolaşmakta... Bir çocuk misali kaybolacak, kimselere yardıma ihtiyacı olduğunu, hatta kendisinin kim olduğunu dahi söylemekten aciz yürüyecek, nihayetinde ya bir çukura düşecek ya bataklığa saplanacak ya da araba çarpacak ...

Tüm hamdler Allah'a *subhanehu ve teâlâ* salât ve selam Peygamberimiz Muhammed'e *sallallahu aleyhi ve sellem* olsun.

"Sizi topraktan, sonra meniden, sonra alakadan yaratan; sonra bebek olarak çıkaran, sonra sizi güçlü kuvvetli bir çağa erişmeniz, sonra da ihtiyarlamanız -ki içinizden daha önce vefat edenler de vardır- ve belli bir vakte ulaşmanız için sizi yaşatan O'dur. Umulur ki aklınızı kullanırsınız." [1]

"...Yine içinizden bir kısmı da ömrün en düşkün çağına ulaştırılır ki, bilirken hiçbir şey bilmez hâle gelsin..." [2]

Bizleri yoktan var eden Allah; yaratılışımızda ana rahminden ölene kadar çeşitli evrelerden geçirmektedir. Allah tüm bu evrelerde bizlere sayısız nimetler vermektedir. Tüm bu nimetlerin öncüsü *'akıl'* nimetidir. Bu nimet öyle büyük bir nimettir ki; O'nu *subhanehu ve teâlâ* tanımak, yaratılışın gayesini anlamak; ancak akıl nimetinin olmasıyla mümkün olur.

İnsanı insan yapan, ilahi vahye muhatap eden, akıl melekesinin olmasıdır. Aklı olmayan kişinin mükellefiyeti de yoktur. Akıl öyle bir nimettir ki; Allah'ın gayesi olan tevhid ilminin kaynağı ve köküdür.

Yaşlılığın afeti olan *'bildiğini bilemez hâle gelmek'* ise var olan akıl nimetinin insandan alınmasıdır. Nitekim Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle demiştir:

1. 23/Müminun, 67
2. 22/Hac, 5; 16/Nahl, 70.

"Allah'ım! Tembellikten, yaşlılığın düşkünlüğünden, korkaklıktan, cimrilikten, yaşlılığın kötü durumlarından, Deccal fitnesinden ve kabir azabından sana sığınırım." [3]

Demans

Demans (bunama) bir yaşlılık hastalığı değildir. Demans bir hastalık ismi de değildir, bir veya birden çok durumun görüldüğü ve zamanla ilerleyen bir tablodur. Kelimeleri seçme, yol bulma, hesap yapma, kavrama, sorun çözme, kişi isimlerini hatırlama vs. zihinsel becerilerin bazı nedenlerle zayıflaması durumudur. Demansın en sık görülen nedeni olup, yaşlılık bunaması olarak bilinen hastalık ise demans hastalarının %60-80'inin muzdarip olduğu Alzheimer hastalığıdır. Bununla birlikte, beyni zayıflattığı için demans hastalığına yol açan yaklaşık 200 farklı etken vardır. Bunların bir kısmı tedavi edilebilmekte iken, diğer bir kısmı ise tam manasıyla tedavi edilememektir. Demans hastalığına %60-80 oranında yol açan Alzheimer hastalığının yanı sıra; kan dolaşımına bağlı olan Lewy body demansı, Parkinson'a bağlı demans, frontotemporal demans, vitamin eksikliği, kansızlık, tiroid yetmezliği (guatr), menenjit, beyinde kitle, kafa travmaları, Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* haram kıldığı her şey (harama bakma, alkol, sigara, AİDS, günahlarda ısrar...) neden olmaktadır.

Günlük yaşantımızda bazen konuşurken kelimeleri bulmada veya şahıs isimlerini hatırlamada zorlanmamız, kimi zaman bir şey için gittiğimiz mutfağa niye gittiğimizi hatırlayamayışımız bizde demans tablosu olduğu anlamına gelmemektedir. Bu durumlar daha çok aklımızı meşgul eden bir şeylerin olması, fiziksel veya zihinsel yorgunluklar veya stresten kaynaklanmaktadır. Unuttuğumuz o şeyi daha sonra hatırlayabiliyorsak veya bize hatırlatıldığında tamam işte şimdi hatırladım diyebiliyorsak demans tablosu değildir. Tam tersine bu durumlar sık görülüp günlük hayatımızı etkilemeye başladıysa ve unuttuğumuz şey bizde tamamen yok ise ve hatırlatılmasına rağmen hâlâ hatırlanamıyorsa o zaman bir demans tablosu ihtimali vardır. Bunun için mutlaka muayene ve tetkik için hekime gidilmesi gerekir.

Alzheimer

Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* yarattıkları içinde en muazzam organlardan biri olan beyin; 1200-1800 gr. ağırlığında olmasına rağmen, 100 milyar sinir hücresi (nöron) barındırmaktadır. Bir tane nöron 50.000-250.000 nöronla bağ kurabilmektedir. Beyinde, nöronların birbirleriyle iletişimlerini sağlayan 100 trilyondan fazla bağ bulunmaktadır. Bu akıl almaz büyüklükte olan şebeke ağında bilginin işleyişi, beynin aktivitesi mükemmel çalışmaktadır.

Yaşlılık bunaması olarak bilinen Alzheimer çoğunlukla 60-65 yaşlarında başlar, yaş ilerledikçe görülme ihtimali artar. Alzheimer hastalığı bir nörodejeneratif hastalıktır. Yani nöronların dejenere olması; sinir hücrelerinde ölüm ve yaptıkları bağlarda azalma, bozulma olması, nöronlar arası iletişim kopukluğuna sebep olur. Bu hastalık gittikçe ilerleyen ve geri dönüşü olmayan sonuçlara yol açıyor. Bundan dolayı genelde erken dönemde tedavi, hastalığın ilerlemesini biraz daha yavaşlatmaktadır. İlaç tedavisi ile amaçlanan; nöronlar arası kurulan bağın, normal kurulabilmesi için gerek duyduğu maddeleri sağlamak ve nöronlar arası iletişime bir nebze de olsa katkıda bulunmaktır. Nihayetinde kesin bir çözüm sağlanamasa da şuan

Hastaların aile ve yakınları başlangıç evresinde olsalar dahi onlara günlük yaşantılarında yardımcı olmalıdırlar. Özellikle hangi günde olunduğu, nerede yaşadıkları, bazı yakınların isimleri, evde ve dünyada neler olduğu gibi hayatları hakkındaki detaylar her gün tekrarlanmalıdır.

3. Müslim, Tirmizi.

hastalara tedavi adına yapılabilecek başka alternatif maalesef yoktur.

Bulunduğumuz ânı ve mekanı beynimizle algılayıp sonra da kaydederek ancak o ânı yaşayabilmekteyiz, bunun yapılamadığı bu hastalıkta, hasta, kendisini bir boşlukta hisseder ve ânı yaşayamaz. Bu da onu daha önce belleğinde kayıtlı olan uzak geçmişine götürür ve çocukluk, gençlik yıllarındaymış gibi o dönemi yaşarlar. Kendisiyle bir ömür beraber olan hanımını veya çocuklarını tanıyamayıp yıllar önce ölmüş bir yakını, annesi veya babası zannedebilirler.

Zamanla nöron kaybı artar ve gitgide beyin küçülmeye başlar, bu da ilerleyen evrelerde hastanın daha ağır bir duruma düşmesi anlamına gelir. Hastanın klinik durumuna göre hastalığı evrelendirilir. Belirtilerin başladığı dönemde fark edilebilen belirti en çok; aynı gün içinde kendi elleriyle koydukları eşyaları bulamayıp sürekli yanlış yerlerde aramaları, bir soruyu veya eski bir olayı tekrar tekrar mevzu bahis edip durmaları ve bizzat şahit oldukları olayları hatırlayamamalarıdır. Mesela, birkaç gün önce görmüş olduğu birilerini uzun zamandır görmediğini veya yıllar önce ölmüş birini hâlâ yaşıyormuş gibi anarlar... İlerleyen evrelerde ise; tuvalet, temizlik, giyinme, yeme gibi ihtiyaçlarını göremeyecek kadar bakıma muhtaç hâle gelirler. İlerledikçe acıkma, doyma hislerini kaybedebiliyorlar, bazen de ağızlarına konulmuş lokmayı çiğnemeyi bile unutup boğulma tehlikeleri olmaktadır.

Öneriler

Bazen duygusal problemleri olan yaşlıların durumları demansla karıştırılabilmekte... Herhangi bir meşguliyetleri olmayan veya eşinin, akrabasının ya da arkadaşının ölümüyle başa çıkmaya çalışan yaşlılarda, üzüntü, sıkıntı, yalnızlık hissi sık olarak görülebilir. Bu değişikliklere uyum sağlarken bazı yaşlılarda kafa karışıklığı ve unutkanlık görülebilir. Duygusal problemler, aile, arkadaş ve yakın çevrelerinin desteğiyle hafifletilebilir.

Aileler tarafından demans, yaşlılığın bir parçası olarak değil de yaşlılığın bir hastalığı olarak görüldüğünde, yaşlıların daha fazla acı ve üzüntü çekmesi azalacaktır.

Hastaların aile ve yakınları başlangıç evresinde olsalar dahi onlara günlük yaşantılarında yardımcı olmalıdırlar. Özellikle hangi günde olunduğu, nerede yaşadıkları, bazı yakınların isimleri, evde ve dünyada neler olduğu gibi hayatları hakkındaki detaylar her gün tekrarlanmalıdır. Özellikle hastalığın başlarında hafıza desteği hastanın günlük yaşamında oldukça yardımcı olabilir. Günlük planların listesi, bazı ev gereçlerinin nasıl kullanılacağına dair notlar faydalı ve yardımcı olabilir. Evin içinde hastanın zayıflayan belleğini desteklemek amacıyla ipuçları konulmalıdır. Evin eşyaları, elektrik ve ısıtma sistemleri hastanın kullanımını kolaylaştırıcı ve yaralanmasını önleyici şekilde olmalıdır. Hastanın olabildiği ölçüde aynı mekan ve olanak varsa aynı kişilerle teması sağlanmalıdır. Hastanın evden habersiz uzaklaşmasını önleyici emniyet tedbirleri alınabilir.

Günlük yaşantımızda yaptığımız rutin; giyinme, yemek yeme, temizlik, banyo yapma vb. işler bu hastalar için güç olabilir. Hastaya yardım edilmeli, fakat mümkün olduğunca onların yerine yapılmamalı.

Onlarla iletişim kurarken kısa ve basit cümleler kurulmalı. Onlarla konuşurken öncelikle dikkatini

İleri evrelerde hastalar genellikle tuvalet ihtiyacının geldiğini fark edemez ya da tuvaletin yerini veya nasıl kullanılacağını bilemez. Hastanıza gün boyunca tuvalete gitmesini hatırlatın.
Okuma bilen hastalar için tuvaletin kapısına büyük harflerle, kolay okunur şekilde 'tuvalet' yazın.

size vermesini sağlayıp konuşun. Yüzüne bakın, yanıt vermesi için zaman tanıyın, sözünü kesmemeye dikkat edin. Hastanın bir kelimeyi bulmada zorlandığını fark ediyorsanız zarifçe uygun kelimeyi söyleyin.

İleri evrelerde hastalar genellikle tuvalet ihtiyacının geldiğini fark edemez ya da tuvaletin yerini veya nasıl kullanılacağını bilemez. Hastanıza gün boyunca tuvalete gitmesini hatırlatın. Okuma bilen hastalar için tuvaletin kapısına büyük harflerle, kolay okunur şekilde *'tuvalet'* yazın.

İdrarını veya büyük abdestini kaçırmak, hasta için de yakını için de zor bir durumdur. Bu sırada öfkelendiğinizi fark ettiğinizde Rabbinizin; *"Rabbin; anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara 'öf!' bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle."* [4] dediğini hatırlayın ve şeytana değil, Rabbinize itaat edin.

Ayrıca hastaya bakım veren kişilerde tükenmişlik, depresyon ve uyum sorunları çok sıktır. Bakım veren kişiler bu açıdan gözlenmeli, hasta bakımları aile arasında paylaşılabilse hem bakım veren kişide bıkkınlık olmaması hem de hastanın daha iyi bir şekilde bakılabilmesi sağlanmış olur.

Demans riskine veya unutkanlık, kavrama, zihin yorgunluğu gibi sorunları olan kişiler bazı önlemleri de mutlaka almaları gerekir. Bu önlemler özetle şunlardır:

• Günde iki öğün yemeye ve sık oruç tutmaya bedeni alıştırmalı.

• Alkol, sigara, harama bakma vs. tüm haramlardan uzak olmalı

• İmkân dâhilinde sık sık yağlı balık tüketilmelidir. Özellikle somon balığı barındırdığı omega 3 yağ asitleri yönüyle beyin açısından oldukça faydalı bir balıktır.

• Sık sık sebze ve meyve tüketilmelidir. (Plastik gibi pürüzsüz, parlak meyvelerdense daha doğal görünümlü ve özellikle mevsimin meyve ve sebzesi tüketilmeli.)

• Düzenli bir şekilde her gün bir bardak havuç suyu için (bazen ara verilmeli her zaman içilmesi gerekmez), Allah'ın izniyle kürü yapmaya başladıktan 4-5 gün sonra eskisi gibi unutkanlığınızdan eser kalmadığını ve daha dinç bir zihne sahip olduğunuzu fark edersiniz.

• Kiloyu dengede tutmalı ve normal kiloda olmaya dikkat etmelidir.

• Kan basıncı (tansiyon) dengede tutulmalı. Düzenli olarak ölçtürmeli ve yüksek ise gerekli önlemler alınmalıdır.

• Diyabet hastası olanlar kan şekerlerini dengede tutmalıdırlar.

• Zihni çalıştıracak aktiviteleri hayatımızın bir parçası yapmak gerekir. Özellikle Kur'an ayetleri ve Allah'ın kevni ayetleri üzerinde tefekkür etmek gerekir.

Akıl hastalıkları hastanesini bir kere dahi olsa imkan olduğunda ziyaret etmenizi tavsiye ediyorum. Bu nimet gerçekten üzerinde iyice düşünülmeye değer. Şuan bizden bu nimet alınsaydı hâlimiz ne olurdu hiç düşündük mü? Dünyada Alzheimer hastaların çoğunun ortak yaşadıkları şu gerçekler var:

Koca adam bir gün sokaklarda çoluk çocuğun elinde oyuncak olmakta... Bilmediği bir yöne doğru hiç farkında olmadan yürümekte... Yollarda başıboş, anlamsızca dolaşmakta... Bir çocuk misali kaybolacak, kimselere yardıma ihtiyacı olduğunu, hatta kendisinin kim olduğunu dahi söylemekten aciz yürüyecek, nihayetinde ya bir çukura düşecek ya bataklığa saplanacak ya da araba çarpacak ...

Ya Rabbim, Rasûlü'nün sana sığındığı gibi; yaşlılığın illeti olan düşkünlükten bizler de sana sığınıyoruz.

Bir gün; Alzheimer olursak bunu hiçbir zaman bilemeyeceğiz!

Akıl nimetinin şükrü ancak, aklı Allah'ı *subhanehu ve teâlâ* razı edecek işlerde kullanmakla mümkündür.

Sözümüzün sonu; tüm hamdler Allah'a aittir.

4. *17/İsra, 23*

Siyer-i Nebi

Veysel TÜRK
veyselturk@tevhiddergisi.net

Kitap: Siyer-i Nebi

Yazarı: Ali Muhammed Sallabi

Yayınevi: Ravza Yayınları

Hamd, âlemlerim Rabbi olan Allah'a mahsustur. Ancak O'na ibadet eder ve ancak O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Rasûlü'dür.

Yeni bir sayı ile bizleri buluşturan Allah'a hamd olsun. Bu sayımızda Peygamberin hayatını anlatan bir kitabı siz kardeşlerime tavsiye edeceğim. Muhakkakki şunun bilinmesinde fayda vardır. Peygamberin hayatını araştırmak, okumak ve öğrenmek her Müslüman için önemlidir. Aynı zamanda onun dava arkadaşlarını yani sahabeyi tanımak ve hayatlarını bilmek de öyledir. Çünkü Peygamberin hayatı ile sahabenin hayatı iç içedir. Yine Kur'an o yüce şahsiyetlerin hayatlarında şekil bulmuştur. Peygamber ve ashabının hayatın da, ahlakı, kişilikleri, yaşantıları her yaştan, her ırktan, her kavimden, her cinsten insan için örnek alınacak taraflar vardır. Onlar çok konuşan değil, yaşayan erlerdi. O altın nesil, kapkara bir zihniyetin arasında aydınlık savaşı veren bir topluluktu.

Onlar İslam güneşi ile karanlıkları, aydınlığa; başı boşluğu, düzene; güçsüzlüğü, kuvvete dönüştürdüler. Zillet onlar ile izzete; cehalet, fazilete dönüştü. Ve böylelikle insanlığa en hayırlı mirası bıraktılar. Bu miras öyle bir miras ki; gelmiş ve kıyamete kadar gelecek tüm insanlığın ihtiyacını karşılayacak bir mirastır. Kim ne istiyorsa onların bıraktığı mirasta yeterince bulabilir. İster davetçi, ister eğitimci, ister komutan, ister yönetici, ister siyasetçi, ister âlim, zahid, abid, ister bütün ümmet onun hayatında üstün edepleri, güzel ahlakı, sağlam akideyi, doğru ibadeti, kalbin temizliğini, cihad sevgisini, şehadet arzusunu ve daha anlatamayacağımız birçok fazileti onun hayatında bulabilir. Bu münasebetle siz kardeşlerime bu ay onun mirasını (hayatını) anlatan bir eser tavsiye ediyorum.

Rabbimden bizleri gereği gibi onun mirasından istifade ettirmesini diliyorum.

Fi Emânillah...

"İlim talep etmek her Müslüman kadın ve erkeğin üzerine farzdır."

İbni Mace

~ Kasas Suresi Tefsiri ~

~ Bakara Suresi Tefsiri ~

~ Ulumu'l Kur'an ~

~ Katru'n Neda ~

~ Gençlerle Fıkıh ~

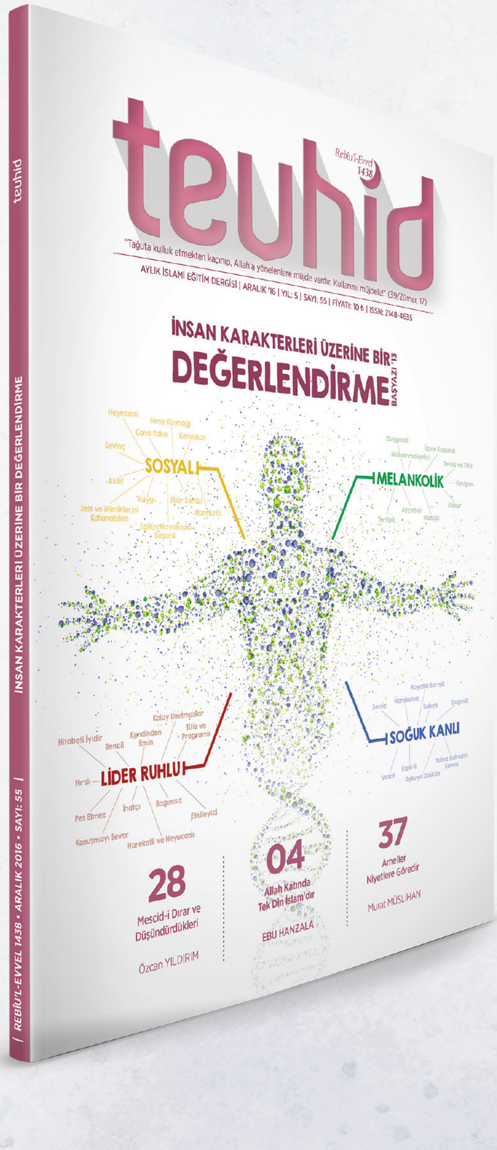
Derslerimizi güncel olarak sitemizden takip edebilirsiniz.

-Tevhid Dersleri

-youtube.com/c/tevhiddersleriebuhanzalahoca

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı Müjdele!"
(39/Zümer, 17)

teuhid

MOBİL UYGULAMA

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİDİ GÜNDEM

RADYO TEVHİD

ISSN 2148-4635
9 772148 463504

ABONELİK İÇİN
info@tevhiddergisi.net
www.tevhiddergisi.net
0545 762 15 15